

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

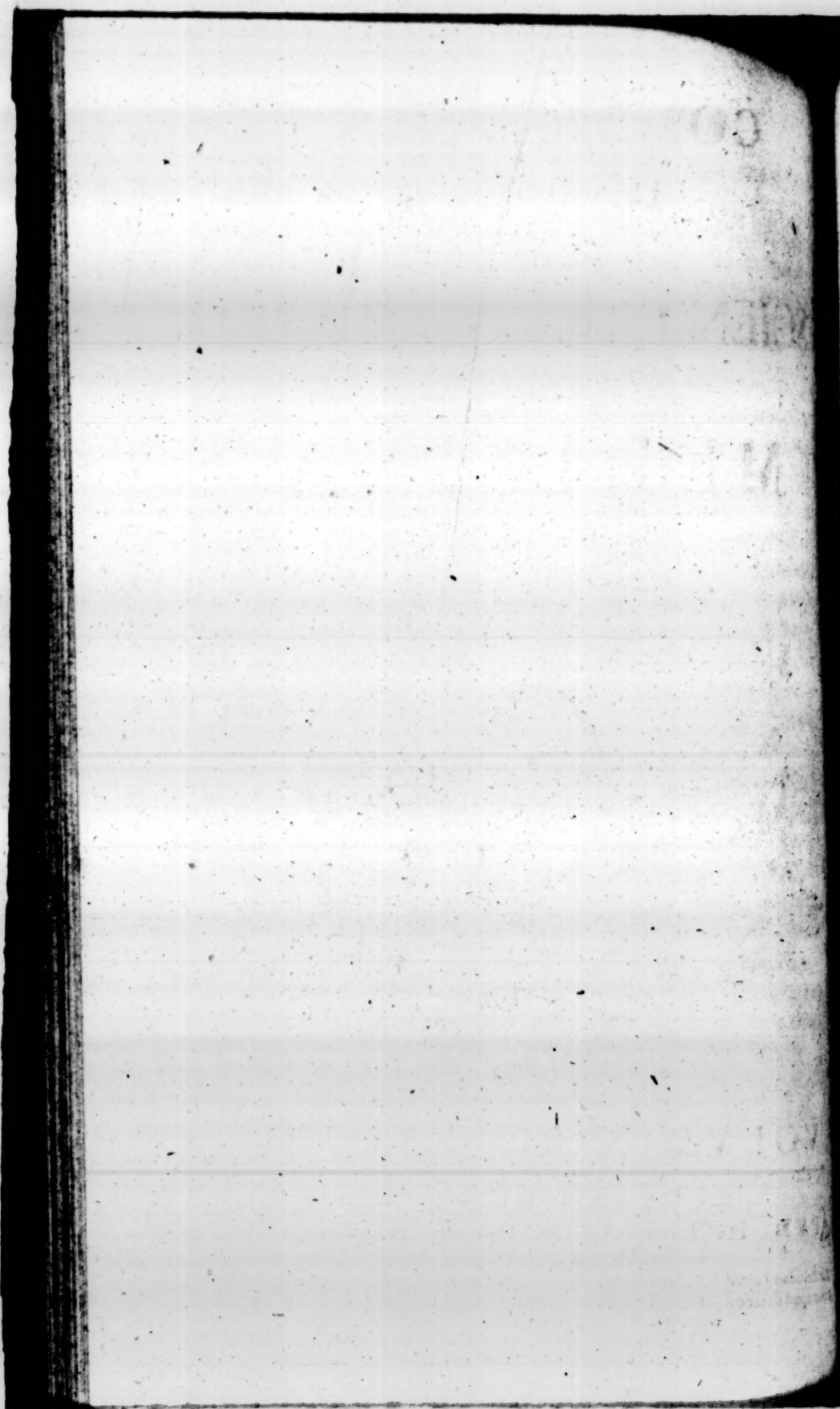
VOLVMINIS X. PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud C. G. Seyffert, Pa-
risiis apud Briasson, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti
officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Noua Acta Physico-Medica Academiae Caesareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curiosorum. Tom. II. Acced. Appendix et Tabb. aen. XI. Norimbergae impensis Wolfgangi Schwarzkopffii. 1761. 4. Alph. 2 pl. 8. Append. alph. 3. pl. $\frac{1}{2}$.

Pergunt Cl. Viri in communicandis observationibus, quas in usum artis salutaris et physices instituerunt, ex quibus autem praecipua tantum momenta adducere liceat.

1) *Asthma grauiissimum ex irregulari et intercepto podagrae haereditariae decursu abortum in lethalem tandem transiens hydropem asciten.* Auctore Cl. JOSEPHO BENVENUTI. Hic tantum notamus aegrotantem, virum religiosum, ante trigessimum aetatis annum ex labe quadam haereditaria podagra laborasse, postea autem gonorrhoea correptum varios persaepe diaetae errores commisisse, ita, vt hydropis exorti causa in venerea intus latente labe simul quaerenda fuisse videatur. Cadauere dissecto

O O 2 qua-

quadraginta libras aquae subrubrae turbidae emiserunt, hepar obstructum, septem circiter libras ponderans et atro pingui ac foetido humore tumens, quae vesicula fellea ducentos fere calculos repperit, qui igni admoti flammam non conceperunt, sed crepitarunt et aquae iniectione fundum petierunt. Reliqua praeter naturam constituta praeterimus.

p. 31. 10) *Epilepsia usu saponis veneti curata.* Auctorem Cl. FRANCISCO ANTONIO COHAUSEN. Pulchellae nimirum, per longum tempus epilepsia cruciata, saponem venetum exhibuit, ita tamen, ut aliquam eius portionem praeuia coctione leni in lacte dissolui saepiusque per diem cyathum huius lactis haurire iuberet. Quo remedio per aliquas septimanas usurpato aegra tandem a morbo liberata plenarie conualuit.

p. 70. 20. 21. 22) *Tribus observationibus usus decocti cicimae in dysenteria, fluxu hepatico chronico et dysenteria chronica probat, hosque morbos decocti cicimae decocto feliciter sanatos esse, perhibet* Cl. WOLFGANG. FRIDR. BOENNEKEN.

p. 83. 23) *De largiori haemorrhagia octavo die demissa, cuius euulsionem die exorta.* Auctore Cl. GUILIELM. WIDMANN. Haec haemorrhagia quae ultra duodecim horas durauit, aceto vini fortissimo, ope linteoli applicato saepiusque reiecta sensim cessauit. Sanguis, qui intra dictum tempus effluxit uncias octodecim pondere supersuit.

p. 100. 26) *De lapide malachite.* Auctore Cl. WOLFG. THOM. RAV. Hic lapis in comitatu Tirolensi occurrens ex succo quodam bituminoso, ex viscosibus fodinae cuiusdam stillante breuiter in durum lapidem

lapidem abeunte oritur. Lapis in superficie laeuigatus, coloris pallide viridis praefini et nouo viridi Saxonico haud abfimilis, variegati tamen et ftriis albicantibus intermixti, intus porofus et figurae irregularis apparet.

28) *Historia fectionis obefi iuuenis ex pinguedine* p.106.
nimia mortui. Auctore Cl. IOANN. GOTTL. SCHAEFFER. Iuuenis quidam, a prima infantia pleniore corporis habitu donatus, in prouectiori aetate otio et lauta diaeta faginatus, mole corporis magis magisque auctus, in tantum denique volumen excreuit, vt anno aetatis fuae trigefimo, vitae tunc vltimo vltra quingentas libras pependiffe dicatur. Subito tandem extinfti corpus diflecuerunt, incifisque abdominis integumentis cultroque profundius adafto nihil praeter pinguedinem in confpectum venit. Membranae adipofae craffities pedis vnus triumque vnciarum, peritonaei vero fex vnciarum et omenti vnus vnciae fuit. De reliquo nonnulloꝝ vifcerum pondus adauctum, alioꝝ vero imminutum carnemque vbique pinguedine circumfufam reppererunt.

30) *De virgine articulate et diftinftim canente, fer.* p.117.
monis autem vfu deftituta. Auctore Cl. IAC. CHRIST. SCHAEFFER. Virginem quandam Salisburgenfem, ad Cl. Auctorem accerfitam, carmen facrum canere iubet: canit ea facillime et diftinfte. Alloquitur eam, verba defunt, muta eft; vult quidem, fed non poteft loqui. Nec fic tamen fraus fubfuit: omnem enim cum fuma anxietate, maximisque totius corporis motibus ad fudorem vsque operam dedit, vt verba proferret et responderet; fed vix fonus obfcurus, litterisque minime fimilis, nedum fyllaba diftinfta, audita eft. His aliquoties tentatis,

tis, sed irritò semper effectu, tandem ex hymno le-
cantato prima duo et tria verba Noster eligit capere,
ut eloqui quouis modo contendat, postulat. Li-
cet id multum negotii facilius sit, tandem tam-
viribus pene exhaustis sonum aliquem, ab his
verbis non multum abludentem, in medium profer-
iisdemque verbis iterum iterumque et per semiborum
indefesso studio repetitis virgo ista tandem prohi-
bitu prompte et distincte ea enunciare valet. O-
rauit Noster, ut propriis impensis hoc vitium non
nemo corrigere allaboraret. Singulis septimanis
tempus quoddam impenditur, virginique isti certa
quaedam verba proponuntur et curatur, ut tandem
eadem enunciet et repetat, donec prompte ea et
sine molestia toties, quoties exigantur et ipsa volens
pronunciare valeat. De reliquo nullam fraudem
aut dissimulationem hic sublatuisse nec supernaturalem
quid, sed rem omnem in solo neglecto usu et exerci-
tio positam esse, Noster persuasum certo habet.

p. 122. 31) *De insectis volitantibus ab infante emisis
per os et aluum redditis.* Auctore Cl. CRAT. CO-
DOFR. HENNICK. Hic tantum notamus, in-
fanti, anni duntaxat vnius, qui duos vermes singu-
res eiecit, nihil nisi lac maternum cum pulsatum
consuetò exhibitum fuisse, et insectum, quod tab. 14.
4 repraesentatur, a Cl. Auctore pro notonecta, in scilicet
lio vero adiecto pro foemina blattae orientalis
NAEL, Germanice *Schwaaben* dictae, habitum, possumus
aedificiis, in primis pistorum occurrere et panis
que cibariis, praecipue dulcibus vivere, atque
quae infans excreuit, forsan in infantis ore, a pi-
mento assumpto vel lacte materno non satis re-
gato, quaesivisse, inque fauces respiratione delatum
ventriculum descendisse, arbitratur.

32) *Euporistum contra vitilignes* communicat P.124.
Idem. Consistit hoc in decocto radicis et ligni iuniperi, quo per aliquot menses vsurpato senem septuagenarium plenarie liberatum esse, Noster refert.

36) *De viribus aceti vini egregiis* differit Cl. 10. p.132.
SEPH. BENVENUTI. Aceti naturam disquirens, egregium istud remedium tartareis corpusculis simulque igniculis refertum esse, ita vt in aceto difficilior tartarearum particularum cohaesio pariterque difficilior igniculorum dissipatio quam in vino deprehendatur, argumentis non leuioribus aequae ac experimentis comprobare annitur. Cum itaque acetum, rebus sic se habentibus, ad rareficientiam vergat, istud proinde ad resoluenda coagula aptissimum videtur. Praeterea incidens ei inest vis: ita in illis, qui graui sopore detenti aceto excitantur, arterias validius micare ac pulsus in febribus, praecipue malignis, ampliores fieri, experimur. Inest etiam vis cardiaca, alexipharmaca, egregie discutiens, antiphlogistica, putredini resistens imo adeo antipodagrica virtus, licet non negandum, et podagram interdum alcalicis curari posse. Verum laudatas hasce virtutes merito aceto tribuendas esse, vsus eiusdem in lethargo, sopore, syncope, languore ac vomitu, in conuulsionibus hystericis aut hypochondriacis, ardentibus febribus, variolis ac morbillis docet. Tandem etiam ad arcendum pestis contagium acetum, vario modo vsurpatum, vtilissimum esse et pestilentiae auersari, experientia euincit. De egregia itaque aceti virtute Noster certo persuasus et multiplici experientia confirmatus minime tamen negat, contrarios etiam acetum progignere effectus, nisi debitis sub cautionibus praescribatur et moderate vsurpetur. Iure igitur
O o 4 vsum

usum huius remedii macie confectis aut ad dissolutionem humorum procliuius prohibet, contra vero eis, ubi indicatur, vnciam dimidiam cum squae bra vna mixtam optimo cum successu exhiberi possit autumat. Propria sane experientia confirmati Auctori suffragari non dubitamus cumque eo potius optamus, ut acetum tot inutilibus pharmacis praesentent medici.

P. 143. 38) *De microcosmo, bellua marina omnium usum* agit Ill. CARL. AUG. A BERGEN. Licet de immanis huius belluae existentia multum disputatum sit, nec Auctores in ea describenda satis conueniant, operae pretium Noster existimauit, varias Auctorum descriptiones apponere, quo elucescat, quid sub hoc animali intelligant. Cum autem, ut adiecto scholio asseritur, nullus amplius de existentia huius animalis dubitandi locus supersit, qualitates idcirco vel conditiones istius belluae in vnum collectas apponere, Ill. Auctori placuit. Sunt autem sequentes: 1) Bellua haec omnium marinarum maxima est; 2) nunquam se totam conspicuum praebet et non nisi brachia et tentacula ex aqua monstrat; 3) superficies dorsi belluae longinquo similis paruae insulae seu scopulis ex aqua prominentibus dorsumque confitum est algis aliisque vegetabilibus marinis; 4) insignem odorem spirat, quo pisces cuiuscunque generis alliciunt; 5) bellua est sine dubio pedibus instructa adeoque non ad balaenas pertinet; 6) quotannis semel virentem replet et deplet; 7) tranquillo mare et salvis mensibus ad superficiem maris adscendit, hyem vero in profundis requiescit, 8) motu, quantum hactenus constat, non alio gaudet, quam ut totum corpus perpendiculari directione in fundum descendat eademque postmodum ascendat: habet itaque

facultatem, corpus suum leuius reddendi, quod an ope cuiusdam vesicae fiat vt in piscibus, analogia suadet; 9) referenda est inter belluas, quarum propagatio vel multiplicatio prouido naturae consilio parua vel lenta est.

39) *Characteris Aloidis rectificationem* proponit p.150.

Idem, qui, cum olim foeminam plantam non vidisset et in descriptione illius pro relatiua non habuisset, nunc inuento flore foemina, praeceunte Cl. ZINNIO ad diphyllas Aloidem referendam esse adfirmat.

42) *De perseverantia virtutis electricae in corpore* p.158.
electricitatis deriuatiuae disserit Idem. Anno 1756 per aetatem consueta collegii experimentalis physici instituit Noster experimenta et mense iunio experimenta electrica et inter alia etiam experimentum Leidense fecit, quo finito lagenam cum filo argenteo in scrinium reposuit. Sequentibus mensibus idem continuauit collegium, cui exeunte octobri finem imposuit. Ab hoc tempore auditorium raro ingressus est, donec forte fortuna medio februarii 1757 quaesiturus vasculum aliquod idem scrinium aperuit, vbi dicta lagena in oculos Nostri incurrit, quam vna cum dicto argenteo filo remouit, aquam iam forte corruptam effusus; sub extractione autem ex scrinio filum allisit ad asserem eiusdem et audiuit Noster fragorem electricum. Rem ipsam miratus digito tetigit filum et sat notabilem adhuc dolorem persensit, quem, longe debiliorem tamen secunda adhuc vice sensit, tertia demum vice nihil amplius persentire potuit. Itaque electricitatem ad octo integros menses conseruatam esse, liquet.

p.159. 43) *Varia de ganglio observationes eiusque subitamque curationem duplicem* communicat Cl. A. DIGER. FRID. OVELGÜN. Ex hac observatione notamus, subitam istam curationem, a AETIO aliquantum iam notatam hicque confirmatam, in eo consistere, ut ganglium sursum, deorsum, sinistrorsum et dextrorsum absque interruptione tamdiu fricetur, donec mollescat, molletatem factum manu aut pollicibus prematur, et frictio et pressio alternis vicibus tamdiu continuatur, donec cesset. Methodum hanc duabus observationibus Noster confirmat, sicque ea, quae AETIUS commendavit, obliuione vindicare huius observationibus confirmare allaborat. Notandum vult Cl. Auctor, AETII methodum in eo tantum a memorata differre, quod AETIVS opus peregerit Ammoniaco cum lamina plumbea per quatuor dies, dum ganglion emollitum fuit, impositum hic autem frictione in breuem quasi summam tantumque tempus contractum sit.

p.168. 44) *De trifolio acetoso, enterocelis remedio, et rursusque aliis de hac herbula et nonnullis de eius sententia* differit Idem. Hic tantum notamus, quod quendam, octogenarium fere, multos annos enterocela laborantem, trifolio isto, quod aliis trifolium acetosum vulgare BAUHINI et cinis acetosella audit, largiter per tres quatuor septimanas usum et ita persanatum esse, ut per multos annos, quotidie equo vectus, nihil amplius mali sentiret.

p.184. 48) *Odontalgiae catarrhalis remedium* communicat Idem. Hunc in finem semina staphisagurae contusa, linteo tenero illigata, hocque per aliquam quantitatem aceti vini immersum, dein inter gingivae

dolentem et genam repositum dictum morbum curare, in cariosi vero dentis causa nullum leuamen adferre dicitur.

52) *Ferratiae* characterem exhibet Cl. 10. BUR. p. 198.

MANN. Elegantis huius plantae sequentem tradit descriptionem: Calix. *Spathae geminae, carinatae, vaginules, inuolutae, membranaceae, alternatae, singulae suum producentes florem. Harum inferior breuior, obliqua, superiorem oppositam, erectam et longiorem instar vaginae amplectens. Corolla. Petala sex, oblongo-acuminata, tria maiora, tria altera minora, quorum media pars eleuata et tumida, inferior postica dimidia pars translucens, glabra, dorso medio protuberante: cuncta vero ad ungues coalita et contracta; petalorum limbi reuoluti, undique instar holoserici fimbriati et in dimidia interna parte maculati. Stamina. Filamenta tria supra corollam eleuata, simplicia, breuia; Antherae subrotundae, didymae, hirtae, croceae, sub filamentum diuisione. Pistillum. Germen subrotundum, obtusum, triquetrum, glabrum, infra corollam situm. Stilus erectus, simplex. Stigma trifidum, coronatum ac ciliatum, cuius singula pars iterum bifida ac filamentosa. Pericarpium. Capsula oblonga, glabra, inferius coarctata ac teres, superius ventricosa, triquetra, ab una parte conuexa, ab altera gibba, Corolla conuoluta, contracta et decidula, coronata, trilocularis, triualuis, Vagina spathacea persistente penitus inuoluta. Semina numerosa, rotunda, minima, columnae mediae seu axi triquetra undique accreta.*

Duas adducit Cl. Auctor species, quae etiam hic delineatae proponuntur. Altera est *crispa* seu *Ferraria foliis nervosis ensiformibus, vaginantibus; petalis fimbriatis. Radice instruitur bulbosa, folijs longis nervosis, ad oras albicantibus et membranaeis: scapo folioso simplici vel ramoso: floribus in*
thyr-

thyrsis, pedunculis bifloris, communi spatha oblonga
luta atque singulo flori propria spatha subiecta. Petalorum
limbi fimbriis undulatis crispis inveniuntur, subtus illa virent,
superne violaceo colore insigniuntur, atris albisque maculis distincta. Vari-
tates coloris etiam observavit nec non cretorem modum nunc
celerem et luxuriantem nunc in diorem.

Altera species est *fimbriata* *Ferraria foliis lanceolatis*,
amplexicaulibus, *membranaceis*, *petalis crispis et laceris*.
Haec folia fert spathacea circa radicem crassa, curta,
caulina alterna, nervosa, lanceolata in apice albicantia:
scapum simplicem foliosum, petala lacera et crispata,
corona plumacea in centro repleta.

Dicta hoc nomine planta fuit in honorem IOANNIS
BAPTISTAE FERRARII Senensis, qui in Flora sua descripsit,
licet non accurate satis.

p.207. 55) *Naeus monstrosus* in cane ex imaginibus
monstris describitur a Cl. IOAN. EBERHARD FISCHER.
Canicula minimae speciei grauida, quoties loxia avis,
ad fenestram in habitaculo suo pendens, incondite clamavit,
toties ira percussa non allatrauit. Tandem tres catulos peperit,
quorum duo maxillas eodem modo decussatim figuratos habuere
ut loxia. Vnus eorum inter rariora natus Cl. HIMSEL adseruatus
tab.IV. fig. 1. delineatus est.

p.215. 59) *Vires simplicium generales* observatione comprobat
Cl. CRAT. GODOFR. HENNICKL. Timorem magnitudine oui
dorsum manus occupatum esu allii et ceparum quotidie in copia cum
cibus ingestarum absque ullo topico remedio discidium
esse inque alio stranguriam, omnia eludentem, et
soli

forbi aliquoties sumto auxilium, exoptatum attulisse, legimus.

64) *De maxilla inferiori retrorsum luxata et singulorum quadam methodo restituta* disserit. CL. ZACHAR. VOGEL *).

65) *De ceræ flavae usu interno valde proficuo.* Auctore CL. IOAN. CHRIST. IACOBI. Ut cera ad usum internum apta euadat, duo Noster adhibenda suadet menstrua, aquam nimirum calcis viuae ouique vitellum. His enim ceram ita resolui scribit, ut non solum cum aqua et emulsionibus sed et lacte quocunque coniungi et commisceri sicque remedium parari possit, quod non solum in laesione pulmonum et tussi humida, imprimis conuulsiva, sed et in mictu cruento et dysenteria optimo cum effectu, quem Noster expertus est, adhiberi potest. Sub finem tractationis alius solutionis cerae CL. Auctor meminit, quam sudoribus hecticorum colliquativis opponere putat. Sumsit nimirum magnesiæ vitriariorum eamque cum aequali portione sulphuris communis per aliquot dies et noctes igne reuerberii calcinavit, massam calcinatam aceto destillato fortissimo elixivavit sicque liquorem salinum saporis dulcissimi obtinuit. Cerae flavae posthac quantitatem leni igne fusam, addita liquoris magnesiæ descripti debita quantitate, exacte terit portionemque mellis rosarum successiue admiscuit, hisque diu exactissime tritis aquam quandam destillatam iunxit sicque medicamen, ad unciam unam pro dosi exhibendum, hecticis egregie conveniens, sese obtinuisse, dicit.

66)

*) Vid. Commentar. nostr. Vol. IX. P. I. p. 123.

p.248. 66) *Tentamina quaedam ad succini solutionem* *stantia* communicat Idem. Hic eo imprimis *aborauit* Cl. Auctor, vt solutionem succini, actum sanguini non inducentem totamque eiusdem *stantiam* in se comprehendentem, in viceribus *mentis* aequae ac conuulsivis morbis vires egregias *ferentem* communicaret. Itaque subtilissime *paratum* succinum flauum liquori magnesia vitriariorum, praecedenti obseruatione descripto, *commiscuit* et exactissime tritauravit. Massa inde *exorta*, in lingua per saluam prorsus solubilis saporis gratum, amygdalis antaris similem, sed leniorem, *excitauit* nec viscosa fuit, nec vllus intra dentes *fidor* perceptus. Alio etiam modo succini *solutionem* tentauit: soluit nimirum hoc corpus in spiritu vini et praeuia abstractione ad siccitatem *visquam* omni iterum spiritu priuatum cum tinctura *antimonii* HOFFMANNI in consistentiam pulvis redegit *et* cum liquore salino magnesia vitriariorum *promissimam*, triturationis ope, *unionem* sicque *remedium*, suauem succini odorem spirans, obtinuit. Priorem solutionem hypochondriacis, hysterics *et* doloribus post partum spuris laborantibus *exhibuit*, posteriorem vero paralyticis epilepticisque *infusibus* insigni cum fructu oppositam esse, Noster *refert*. His expositis alias succini praeparationes *communicat* Noster, quae vsibus anatomicis *intra* viunt, ex quibus autem vnā tantum, non *ita* molestam nec adeo sumtuosam adducere *licet*. Inspargitur nimirum successiue succinum alcoholis *saturatum* balsamo de Copaiba, igne leniori fuso; *post* hac coctione succinum perfecte solutum *in* formam liquidam spissam pellucidamque induit, *et* adhuc calido subiecta varia immitti aerique *postea* liberiori ad perfectam exsiccationem exponi *possunt*.

67) *Experimenta quaedam chemica* apponit Idem. p. 235.

Ex his sequentia notamus. 1) Ex scoriis reguli antimonii martialis praeparatur mediante oleo vitrioli vitriolum martis dulcissimum; hoc ad rubedinem calcinatum cum oleo vitrioli ad eminentiam trium digitorum rursus affuso per aliquot horas perpetua ebullitione coquitur et postea successiue additur spiritus vini rectificatissimus ea quantitate, quae ad genesin liquoris anodynus requiritur. Instituta dein per aliquot septimanas digestionem lenissimam obtinetur destillando liquor anodynus mineralis, martem in sinu fouens.

2) Tinctura antimonii acri HOFFMANNI sufficienti quantitate cum amygdalis dulcibus, aqua rosarum in consistentiam pultis contundendo redactis mixta, probe iterum conquassata et postea decenti rosarum vel alius aquae quantitate addita emulsio saponacea obtinetur, quae sapore nauseoso destituta notabili quantitate et longo satis tempore exhiberi potest.

3) Salem ex magnesia vitriariorum, cuius praeparationem Noster Obs. 65. tradidit, in recludendis gummatibus, balsamis natiuis et resinis tantam vim habere, ut solubilia in aqua euadant, hic legimus. Idem iste sal, si per aliquot dies cum mercurio teritur, eum ita immutat, ut tota eius substantia in massam conuertatur pultaceam, nulla amplius globulorum mercurialium vestigia sistentem, quae interne sub forma pilularum cum extractis amaris propinari potest. Remedium hoc laxantem sanguinemque depurantem virtutem sine salivationis metu exserere, Noster perhibet. Praeterea eodem isto sale, ex cinnabari medicamentum resoluens et antispasmodicum obtineri et salis huius accessu metallorum et crocorum metallicorum vitrificationem leuiori negotio absolui, Noster ostendit. Reliqua praeterimus.

p.260. 69) *Examen et vires acidularum Ruhlanae* exhibet Cl. CHRISTP. FRIDER. KÜHN. Ex variis quae Cl. Auctor cum istis aquis instituit, experimentis colligit, acidulas Ruhlanae constare ex aqua leviori et subtiliori, quae prope ad destillatam et plevialem accedit; 2) e spiritu minerali sulphureo vitriolico, qui ex vaporibus pyritarum et lithastracum originem ducit; 3) e terra martiali et allica, quae vaporibus acido-sulphureis in mineris corroditur et ita attenuatur, ut aqua istam solutam continere possit; 4) e sale alcalinae naturae, qui in aere facile deliquescit et cum partibus sulphureis unitum manet. Inde istas aquas fibrae debili roborandae et viscido incidendo in cachexia, chlorosi incipiente, fluore albo, laevitate intestinorum, viscerum infarctu, obstructione mensium et haemorrhoidum, malo hysterico et hypochondriaco, sterilitate, scorbuto, morbis arthriticis, scabie etc. que prodesse posse, arbitratur.

p.264. 70) *Eiusdem potiorum circa Isenacum occurrentium plantarum enumeratio* merum sistit catalogum in montibus, Ruhlani ambientibus, et in monte Isenac. (*Isenlberg*) Thuringiae atque circa salinas Cruchingen a Cl. Auctore observatarum plantarum.

p.271. 72) *Singularia quaedam in foemina, manibus pedibusque ex morbo praegresso destituta*, commemorat Idem. Foemina ista sine pedibus firmiter incedere saltavit, iter per aliquot milliaria fecit et sine manibus omnes operas domesticas praestitit, lino et lanam torquendo duxit, varia contexuit, filum induxit idemque abruptum capere iterum potuit etc. Loco manuum utrisque brachiis eorumque compellis scite usa fuit. Vices pedum tota ossa tibiae flexa egerunt, genua loco calcanei incessui inservierunt.

runt. Foemina ista perfecta et omnibus membris sana nata, in prima autem infantia, decimo octavo aetatis suae mense febre variolosa correpta, facta ad articulos pedum manuumue metastasi, vlceribus tam rebellibus afflicta fuit, vt pedum manuumue vsu priuaretur. Adulta postmodum et nubilis facta, viro cuidam nupta et ita fortunata fuit, vt tempore legitimo filium sanum et omnibus membris perfectum felici partu ederet, perfecte sana maneret et recens nato mammas praebere posset.

74) *De gemellis, quarum altera hernia umbilicali praegrandi nata, altera salua, mentionem facit Cl. IOANN. SEBAST. ALBRECHT.* Foemina, vel ex auersione, vel ex matris indulgentia, nunquam necem intulit cuius animalium volatiliu. Mutato per matrimonium statu hisce etiam operibus interdum se applicare tenetur. Grauida circa quartum mensem anserem enecat, carotides discindens, cui deplumato proximendis visceribus infimi ventris vulnus infigit, quo ampliato, viscera cum intestinis manu, prehensa, extrahit. His vix visis perterrita anserem proiicit, ipsa vero lipothymia correpta concidit. Legitimo tandem puerperii termino gemellas enitur, quarum altera debilior et minor supra funem vmbilici in regione consueta tumorem seu herniam habuit. Duodecimo post partum die praeterlapso puella vivere desiit. Corpore aperto in superiori tumoris parte hepar, ex hypochondrio dextro detrusum, reliquam eius partem in epigastrio ventriculumque mira torsione in eius locum succedentem et praeter ileon, inferiorem tumoris partem occupans, reliqua omnia ferè in situ naturali repperunt.

p.289. 75) *De lue boum non contagiosa, nec prouide epidemica, sed tantum endemica* differit Idem. Luem boum ex peculiari tantum causa inquilina natam, sub initio endemicam, in mali vero progressu ex negligentiori cura et sepultura cadauerum non satis circumspecta contagiosam fieri posse, Noster autem Sententiam hanc occasione luis in ducatus Coburgensis et vicinarum prouinciarum pagis quibusdam experientia confirmatam esse arbitratur. Dissolutum nimirum cadaueribus et inuestigato morbo eiusque causa intestinorum tractum inflammatum reperitur morbum inflammatorium habendum esse, pronunciauit. In occasionalem causam Noster inquirens pascua, post praegressas nebulas málae indolis, et puluisculo adhaerente cinerei coloris vitata esse, apprehendit. Causa cognita, auxilia nunc indicat Noster, quibus malum debellari ac ulterior eiusdem progressus calamitosus praecaueri et auerti possit. Ad praecauendam inflammationem emollientia cum potu farinaceo calido, pinguia simul, in primis herbas emollientes recentes, pabulo interspersas, sicut maluae, atriplicis, lactucae, podagrariae et rui, lapathi fol. acut. angulat. mercurialis, semina lini et foenu graeci conquassata, farinacea alia, fufiores, lac ebutyratum et oleum lini ingeri, praecautibus autem signis inflammationis nitri vnicam vnam cum camphorae drachma vna in libra vna aquae purae calidae solutam quotidie oesophago infundenda sit, donec periculum euanesceret. Hanc cautionem et praeseruatiue adhibendam et saltem imponendam suauis, habita simul cura, vt armenta pastoribus ab eiusmodi pascuis conspurcatis arcantur, pabulum collectum, siue recens siue exsecratum prouide examinetur, lotura purgetur, nec nimis humidum subministretur, ad aquam autem hanc impuram non admittantur animalia.

vero ex sepultura demortuorum superficiaria, malum successu temporis contagiosum euaderet, Noster ideo foueas profundiores construi et terra, sufficiente calcis viuae quantitate antea iniecta, probe operiri, ipsis autem brutis demortuis cutem non detrahi iussit. Cuncta haec profuisse, omnes, qui consilium hoc commendatum sibi habuerunt, euentu edoctos esse, Noster perhibet.

78) *De Lucensium thermarum sale* differit Cl. BEN. p.301. VENVTI *).

81) *Conuulsionis salutaris exemplum* adfert Cl. DE- p.324. LIUS. Puella, sex annorum, tussi humida ronchoque, catarrhum suffocatiuum minitante, laborans, praesente Cl. Auctore ex improviso et subito rigore corripitur et facies torua redditur, pauloque post in conuulsiones erumpit. Paroxysmo paululum remittente sulphur antimonii auratum Noster exhibet, quo facto pluries viscida materia copiosa per vomitum euacuatur et sensim ita restituitur, vt non solum catarrho suffocatiuo liberetur, sed et a conuulsionum paroxysmis postea immunis maneat. Conuulsionem hanc pro reuolutionis singularis specie et pro nouiter auctis et in salutarem finem susceptis motibus, quibus natura suffocationem minitanti catarrhali materiae obuiam iuit, habendam esse, Noster arbitratur.

82) GEORG. DIONYS. EHRET *de arboribus* p.326. *Sassafras dictis et Londini cultis, earumque floris charactere.* Duplicis arboris flores recenset et delineat, quarum altera sine germine flores staminibus tamen glandulis et stylo simplici instructos ferebat, quam

P p 2

mascu-

*) vid. Comment. Nostr. Vol. VIII. P. III. p. 513.

masculinos flores habere adserit, altera, omnibus hiis partibus licet praesentibus, addebat germen, quam foeminam appellat Noster; vtraque folia integra et trilobata ostendebat. Vltiorem vero descriptionem suppeditat Ill. TREWIUS in addito scholio floris non solum exhibens explicationem et designationem, sed fructus etiam baccati in calyce seu cupula succulenta contenti.

P.330. 83) *Eiusdem de planta Lithospermo affini.* Florum cum Lithospermo conuenit, calyce differt, qui perpetuo augefcit. Caule ornatur hispido, succulenta, ramis alternis, foliis petiolatis irregulariter pinnatis, pinna prima angusta, reliquis latioribus profunde dentatis. Calyx est monophyllus, quinquefidus, laciniis incrementibus, corolla primo longitudine calycis, mox eadem minor, monopetala, quinquefida, stamina quinque, stylus vnicus, stigma bifidum, fructus bacca quatuor seminibus foeta. Crediturque in scholio addito Ill. TREWIUS hanc plantam vocandam esse *Lithospermum foliis pinnatifidis pericarpium* *nofo*, vel si, ob singularem fructus rationem nomen vum mereatur, mallet eandem dici *Macrocalyx*, ob calycis magnitudinem vel *Colpophyllor* ob foliorum lacinias.

P.333. 84) *Eiusdem de Iasmino? ramo unisflore, plura petalis coriaceis.* Elegantissimae et in flore odoratissimae huius plantae ad Caput Bonae Spei sponte prouenientis, cuius flores hic egregie delineantur, quod in flore pleno nec stamina nec fructus accurate describi possint, genus nondum certo definire licet. Calyx est inferius tubulosus, quinquangularis, superius in quinque foliola acuta diuisus, corolla tubulosa, superius in lacinias coriaceas numerosas, quarum viginti numerauit, diuisa, stamina filamentis bre-

breuissimis instructa, tubo accreta, senario numero vix maiora, stylus vnicus, stigma bifidum, germen obscurum. Ill. TREWIUS in scholio iterum addito dubitat, num ad iasminum pertineat, quod nomen etiam dubitans ipsi indidit Cl. EHRETUS. Descriptiones variorum addit idem TREWIUS ex quibus tamen parum certi desumi potest. Iconem proposuit etiam Cl. MILLER in tabulis dictionario hortulanorum adaptatis tab. CLXXX nomine, *Iasmini foliis lanceolatis oppositis, integerrimis calycibus acutis*. Postea Cl. EHRETUS ad Ill. TREWIUM rescripsit, hanc plantam, cuius specimen flore simplici, ex quo character demum certus statui possit, possideat Ill. LINNAEUS, ab ELLISIO *Gardeniam* in honorem GARDENII medici in insulae Carolinae vrbe *Charlestown* degentis, fuisse vocatam.

85) *De cardueli viginti duos annos nato per integrum adhuc annum, pennis omnibus amissis viuente, cantante et saltante*, obseruationem inseruit Cl. IOAN. CHRISTP. REINMANN. Hanc auem, quae secundum venatorum obseruationes in syluis quindecim annos viuere solet, in hypocauftis autem, cauea inclusa, raro tamdiu durat, semper in cauea detentam non solum ad uiginti duos annos vixisse, sed pennis etiam in toto corpore a rostro ad pedes usque priuatam per integrum annum vitam protraxisse, cantasse et saltasse eiusque carnem vndique pinguedine obductam fuisse, Noster refert. Anno absoluto pennas iterum crescere coepisse, carduelem vero senio confectum exspirasse, perhibet. Tab. 9 fig. 1. auis ista, pennis priuata repraesentatur. p.339.

94) *Graue capitis vulnus cum notabilis portionis cerebri iactura frustoque diffracti ossis frontis eidem intruso et per 9 dies ibidem haerente absque ullis superuenientibus* p.364.

nientibus periculosis symptomatibus feliciter sanatum describit Cl. IOANN. CHRIST. HILDEBRAND. Notamus, cerebri fungum applicatione pulveris, ex aristolochiae rotund. ver. recent. et myrrinae elect. aa. scrupulis duobus et salis ammoniaci electi drachma semis parati, non solum illico imminutum, sed usu eiusdem continuato extirpatum prorsus esse. Notatu etiam dignum est, aegrotum iuvenem annos 22 natum, tardum alias in actionibus suis et hebetioris ingenii, vulnere consolidato multo alacriorem et, quoad animi vires, vegetiorem euasisse, in ut cognati eius, eum forte nimia prius cerebri mole laborasse, hacque imminuta nunc demum sapere, saepius dixerint.

p. 401. 102) *De venenatis prunorum effluviis* disserit Ill. CHRIST. IACOB. TREW. Hacce observatione, quae duarum ancillarum tristis status describitur, quarum altera variis adhibitis auxiliis euasit, altera autem nihilominus succubuit, confirmatum vidimus, prunorum vapores virus suum ita inprimis exserere, ut sanguinem coagulent et systema nervosum stupefiant. In eiusmodi casu Ill. Auctor, ut ex scholio appposito liquet, praemissa venaesectiōe et vomitorio ex ipecacuanha, posteaque clysmate iniecto, mixturam ex lapidibus cancrorum et aceto paratam tentandam esse, suadet.

Accedimus nunc ad eas commentationes, quae in Appendice continentur et sequentes sunt.

p. I. 1) *Classēs Conchyliorum*; Auctore Ill. CAROL. AUG. DE BERGEN. *)

2) In

*) Vid. Comment. nostr. Vol. IX P. III. p. 458

2) *In variolarum inoculationem dissertatio epistolaris*. p. 133.
Auctore Cl. FRANCISC. RONCALLI. *)

3) *De generatione lapidum praecipue globosorum*, p. 173.
Auctore Cl. IOANN. FRIDER. HOFFMANN.
Lithogenesia Cl. Auctori vocatur productio et formatio nouorum lapidum ex coniunctione materiae homogeneae vel heterogeneae secundum determinationem legum et virium naturalium in vnum corpus coalescentis, aere, aqua et igne tam seorsim quam coniunctim obstetricantibus. Materiam ad novos lapides generandos aptam suppeditant terrae, vel fragmenta, ramenta et pulueres lapidum detritorum vel minerae, quorsum et salia et bitumina et sulphura referuntur, vel tandem massae ex dictis corporibus plus minus compositae. Coniunguntur ista corpora mediante aere, vel aqua, vel igne, vel quouis eorum seorsim, vel vno cum altero, vel omnibus coniunctim. Modus coniunctionis, vel in nuda appositione, vel in destructione materiae vnus et appositione alterius, vel in fermentatione, ebullitione et coagulatione particularum, antea non cohaerentium consistit. Appositionem Noster vocat associationem vnus materiae alteri, estque ea vel immediata, id est, quae in simplici associatione consistit, vel mediata, quae mediante glutine quodam v. g. aqua, salibus, bitumine, sulphure aliisque fieri solet. Illa rarissima est, haec vero frequentior. Cum aer saepissime impraegnatus sit particulis salinis, sulphureis et fluidis, et vapores ex moderamine aerae et venti huc illuc impellantur, condensentur, lapidibusque admisceantur, fit inde, vt, particulis istis calore et frigore induratis, lapides vel dilatentur vel condensentur.

*) l. c. Vol. VII P. III p. 536.

sentur. Prae reliquis autem aqua ad formandos
nouos lapides plurimum confert. Varia enim cor-
pora permeat aqua, succos et salia extrahit, vapo-
res excipit, et spolia ista longe lateque circum-
hit et huc illuc deponit. Exerit autem operationes
suas, vt Noster dicit, vel *ex corpore*, hoc est, de
stillatione, vt stalagmitae, stalactitae, crystalli etc.
oriuntur; vel *ad corpus*, hoc est, incrustatione, vt
fontium, lacnum et fluminum iniecta docent; vel
in corpus seu filtratione, vt lignorum, ossium etc. pe-
trificatio ostendit; vel demum simul *in et ad corpus*,
seu coagulatione, quando nimirum aqua, sabulum,
puluerem etc. peruadit, succisque lapidescentibus,
salinis scil. et sulphureis irrigat et coagulat, ita te-
men, vt calore et frigore superueniente massa lapi-
dea oriatur; vel quando aquae, opimis spoliis tui-
gidae, quiete istas particulas deponunt, quae postea
ex glutine intermixti succi lapidescentis indurecentur.
Tandem et ignis, vel a radiis solaribus, vel ab igne
subterraneo proficiscens, lapidibus apponit inco-
menta, dum accessiones istas, ab aquis et vaporibus
prouenientes figit et indurat. Atque hae sunt cau-
sae formationis, quae per appositionem fit; non raro
tamen omnes memoratae causae concurrunt, ita ni-
mirum, vt aer strato v. g. sabuloso sales et sulphur
et pulueres immisceat, aqua istud et aliis salibus et
particulis viscosis et oleosis coagulet, et calor tan-
dem idem istud compactum intus et extus induret.

p.186. Alter modus formationis lapidum in efflu-
scentia consistit, quae fit mediante acido terrisque
alcalicis, vt lapidibus calcariis, creta, marmore, lu-
to, marga, terra aluminosa, ex parte etiam ardetis
luto, argilla, quarzo aliisque, ex quibus dein per
istum modum noui lapides efformantur, quas spe-
cies Noster sigillatim nunc recenset. Terra alca-
lica, ab acido fluido debita proportionem irrigata et in
gleban

globam quasi liquefactam redacta, per efferuescentiam nunc in nouam massam transformatur nouumque lapidum genus producit, quod rotundum est, si massa ista mollis citissime, hemisphaericum vero subrotundum ouale et depressum est, si eadem lente et successiue irriguerit. Itaque omnes globulos lapideos efferuescentiae ortum debere, ex Nostri sententia statuendum est. Iidem lapides vel caui sunt vel solidi; caui autem vel inanes vel praegnantes reperiuntur, hique vltimi in cavitae aquam, vel terram, vel lapidem, vel salia, vel bitumina, vel mineras includunt. Caut inanes rarissime reperiuntur, cavitaeque eorum efferuescentiae, repletio vero aliis causis ortum debet. Lapides caui praegnantes vel materiem homogeneam, vel heterogeneam, vel vtramque continent, eorumque formatio a pluribus causis dependet. Ventrem horum lapidum efferuescentia constituit, quae autem in cavitae recondita sunt, vaporibus, exhalationibus, effluuiis, irrigationi, filtrationi et iniectioni aquarum, vterum horum globulorum per poros intrantium, earundemque ibidem stagnationi, fermentationi, praecipitationi et depositioni particularum tenerrimarum harumque demum cohaesioni, massaeque inclusae exsiccationi adscribenda sunt. Sententiam hanc exemplis Noster illustrat et initium capit a globulis lapideis cauis praegnantibus, qui aquam continent.

Lapis eiusmodi *Enhydros* dicitur et rarissime occurrit. Licet autem de eius existentia nonnulli dubitauerint, testimonia tamen Noster adfert, et praeter PLINIUM, ad Acta Hafniensia, ubi achates, aquam includens, describitur, atque etiam ad HENCKELIUM prouocat, qui in cavitae nodulorum lapideorum Ilmenauiensium disculforum aquam interdum repertam fuisse, testatur.

p.192. Inter globulos terris lapidibusque praegnantibus primo loco nominatur *Aetites*. Venter huius lapidis durae substantiae et plerumque ferri compos est, et totusque continet vel puiuerem vel lapillum, modo mobilem, modo immobilem. Ortus huius lapidis Nestro ita describitur: stratum arenosum, terra ochracea intermixtum, quale Noster reperit, aquae minerales vitriolo martis imbutae, permeantes, terramque mineralem ibi deponentes, arenam ochraceo colore imbuunt. Hancce terram mineralem Noster per reliquias pyritae ferrei, in intimis terrae resoluti et destructi, habet, adeoque puluerem istum ochraceum ferri compotem esse, putat. Sufficienti denique copia istius pulueris cum arena mixta ex concursu alcalinorum et acidorum gleba huius massae coalescescit, effervescent, in globulum expanditur et induratur simulque in ferri mineram transformatur. Continuato cursu aquae minerales per poros aetitae interiora subeunt, ibidemque terram mineralem deponunt, ipsae autem per calorem subterraneum euaporant. Aetibus his multoties repetitis, venter tandem aetitae tenerrimis terrae mineralis particulis repletur, haeque superuenientibus aliis aquis salinis et sulphureis conglutinantur inque vnum vel plures lapillos rediguntur atque eiusmodi lapillus embryo quasi aetitae, callimus vocatur. Si callimus iste omnem vteri cavitatem replet, callimus immobilis dicitur, sin vero vtero minor est nec adhaeret, mobilis audit tuncque aetites ipse sonorus vocatur. Diuiduntur autem aetitae in simplices et compositos, hique pluribus, illi vero vno ventre instructi sunt; diuiduntur etiam in veros et spurios, quorum illi effervescentiae, hi vero aliis causis ortum debent. Factitios non commemoramus.

p.196. Eadem etiam respectu originis de *Geode*, quae nunc consideratur, valent, hique ab illo tantummodo

ratione massae differt, siquidem geodes lutosae et terreae substantiae est, et non nisi in stratis lutosis reperitur.

Ad eandem hanc classem referendus est *globulus* p.198. *crystallinus* seu *venter crystallinus*, qui globulum ut plurimum perfecte rotundum sistit, cuius crusta externa ferri compos, aut achatina aut alius durae substantiae est, et in cavitare vteri crystallos, interiori lateri globuli adhaerentes, continet. Globuli hi effervescentiae, crystalli vero vaporibus subterraneis et sedimentis aquarum, cavitatem penetrantium, ortum debent.

Globuli achatini et chalcidoni eadem ratione p.200. oriuntur, globulusque effervescentiae, contenta vero aquis vel vaporibus mineralibus ortum debent. Licet autem de globulis achatinis et chalcedoniis solidis intus variis zonis lineisque parallelis exornatis colorumque varietate luxuriantibus alia primo intuitu concipienda forte sit opinio, hasce tamen zonas et lineas ex stratis diuersae massae, quae aqua in his globulis hospitans tanquam sedimenta deposuit, originem traxisse, putandum est.

Globulos siliceos crystallifatos eandem originis rationem habere, Noster autumat, imo etiam opacos, licet multi de eorum origine per effervescentiam dubitarint, huic ortum debere putat. p.203.

Silices igniarios seu culinarios rotundos et sphaericos reperiri, adeoque silices, variae et irregularis figurae, in agris occurrentes, pro meris eorundem fragmentis habendas esse, atque rotundos ex concursu liquoris acidi cum materia alcalina per effervescentiam formatos fuisse, Noster censet. Vere autem dari globulos siliceos, in cavitare vteri materia heterogenea repletos exemplis quibusdam Cl. Auctor probat. Ipse enim nuleum quarzofum obscure albidum, vndique minutissimis grumis flavis ochra-

ochraceis variegatum, qui inclusus fuit globulo siliceo, possidet, imo alium globum siliceum reperit, qui malleo disruptus in vtero minutissimas crystallas mirifice exsplendescentes gestavit.

p.208. Et lapidem istum rotundum, *Bezoar mineralis* dictum, ex multis quasi involucris compactum, per efferuescentiam intumuisse, hocque indurato, per poros eius laxiores in cavernam lapidis intrasse aquas particulis terrenis et lutosis grauidas, Cl. Auctor ostendit, eandemque rationem *Caluariis mineralibus* KIRCHERI attribuit.

p.210. Quod ad *osteocollam* attinet, ad productionem huius radicem marcidam cuiusdam vegetabilis, materiae margaceae, argillaceae et arenariae, sunt tertiae, ex duabus vel tribus his mixtae, infixam requirit modum autem efformationis, non in nuda coactione materiae, radici circumiacentis nec in incrementatione, sed in efferuescentia, acidis radicum salibus per irrigantes aquas elixatis orta, quaerendam esse Noster arbitratur.

p.213. Missis aliis speciebus globulorum lapideorum terris lapidibusque praegnantium, globulos non considerat Noster, qui salia in vtero includunt, aliaque exemplis deficientibus ad pyritas globulos provocat, quorum formationem eadem ratione ac in aetitis et ventribus crystallinis explicandam esse, putat. Terrae enim ferri compoti, per se alcalicae, acido minerali admixto, per efferuescentiam produci globulum ferrugineum, intus cauum, postmodum aquas mineralisatas seu particulis terrestribus sulphureis et salinis grauidas, vel etiam eiusmodi vapores intrare ibidemque massam, in texturam fibmentosam, striatam etc. expansam, deponere, hancque globulis pyritaceis, aurae expositis, prius in pulverem redigi, posteaque corticem etiam globuli disrupti, Cl. Auctor ostendit.

Alios globulos bitumina continere exemplo glo-
bulorum in fodinis lithantracum Wettinensibus, in
cavitate sua asphaltum seu bitumen asseruantium,
Noster probat.

Alios denique globulos mineras continere Cl. p.215.
Auctor asserit prouocatque ea propter ad museum
Richterianum, quippe quod quarzum cauernosum,
cui aurum inest, et hemisphaericum crystallinum,
cuius nucleus est cobaltum cum pyrite, ostendit.

His de formatione globulorum cauorum exposi- p.216.
tis, solidi nunc a Nostro exponuntur globuli, intus
cavitate carentes et per integram massam densitate
corporis donati. Hos Noster in duas species diui-
dit, quarum altera ex vna eademque massa consistit,
altera vero corpora peregrina includit. Ita cornua
ammonis striata in globulis solidis et firmis argilla-
ceis, gryphitae in lapidibus caseiformibus inclusi
et globi nigro cinerei reperiuntur, in meditullio
pisces herbasque continentes, certissimo, vt Noster
putat, argumento, quod globuli isti lapidei, cum
peregrina illa corpora ab extra eos intrare non po-
tuerint, fluidi antea et molles et per efferuescen-
tiam orti fuerint. Exinde autem alios quoscunque
nodulos globosos et rotundos lapideos solidos, ham-
mitas, conchritas et meconitos per efferuescentiam
productos et formatos esse concludit.

4) *Observationes medicae circa securitatem et certi-* p.231.
tudinem remediorum in singularibus quibusdam morbis.
Auctore Cl. SCHUSTER. Hic varia in variis mor-
bis a Nostro commendata deprehendimus remedia,
e quibus vero, ne nimis longi simus, pauca tantum
annotare liceat. Liquorem C. C. succinatum, prae-
ter alios nervorum affectus, et spasmo aut rheuma-
tismo, collum occupanti, aut vbi sic dictae destilla-
tiones auditum remorantur vel obauditionem quan-
dam

dam relinquunt, mederi, Noster asserit. In febribus pectoris qui in tusses convulsivas et feruntur ex aeris vitio epidemico vel aliis causis sporadicis terminari solent, elixir pectorale WEDELII cum essentia cascarillae mixtum laudat. In asthma simplici et cachectico asam foetidam et squillas commendatas legimus. In restituendo et provocando fluxu haemorrhoidali tincturam antimonii cum liquore minerali anodyno mixtam commendat. Ad tollendam alui obstructionem flatibus incarceratos dissipandos, praemisso leni laxante, tincturam ex essentia pimpinellae albae et liquore minerali anodyno paratam extollit. Ad omnes inflammationes internas, ad contusiones, coagulationes et congrumationes sanguinis nec non resituum puerperarum lochia suppressa solutionem lapidis cancerorum, aëti ope factam, praesentissimum remedium esse, Noster experientia confirmat asserit. In diarrhoeis torminosis, doloribus colicis et passionibus hystericis tincturam rhabarbari etque vario alui fluxu testas ouorum cum antimonio diaphoretico laudat, hasque purgantes praefert, quippe quae non semper in diarrhoeis et dysenteriiis, ne quidem in initio, proficua sunt. De reliquo liquorem mineralem anodynum tantquam medicamentum vere cardiacum; camphoram in affectibus inflammatoriis externis interne sumunt, regulum antimonii medicinalem cum terreis praeparatum in variolis aliisque lymphae vitiis sedulo Nostro commendata deprehendimus.

p.257. 5) *Commentatio de colore aeris* Auctore EBERHARD. Cum aer medium sit tenue atque diaphanum quo radii luminis refringuntur, Noster propter sub colore aeris facultatem quandam, quosdam coloratos fortius refringendi intelligendos

esse, cupit. Num vero haecce qualitas aeri vere
 insit, disquirendum et ad experientiam primo, quid
 ea doceat, attendendum esse, innuit. Docet ita- p. 261.
 que experientia; 1) aerem non mutare colorem cor-
 porum propinquorum; 2) remotorum corporum
 colores, si viuidi admodum fuerint, vti albus co-
 lor vel ruber, vel plane non vel parum tantum mu-
 tari; 3) alia vero corpora, quorum color flauus,
 viridis ac violaceus vel griseus est, semper in distan-
 tia certa, coerulea apparere; 4) coelum sudum sem-
 per coeruleum apparere, huncque colorem eo ma-
 gis coeruleum esse, quo propior vertici est, eo
 magis vero albescere, quo remotior. Phaenomena
 haec duplici modo explicari posse, Noster autu-
 mat. Vel enim aerem per se omni colore destitui et
 coeruleum illum colorem ex mixtione lucis cum um-
 bra cum seu ex reflexione radiorum lucis albae atro
 colore coeli et remotorum obiectorum oriri, vel in
 ipso aere facultatem quandam, radios coeruleos
 obiectorum fortius refringendi assumendam esse, ar-
 bitratur. Prius phaenomenon, colorem nimirum
 aeris coeruleum non oriri e mixtione luminis cum
 umbra putat, idque ex eo deducit, quod color aeris
 semper manet coeruleus, licet in atmosphaera lu-
 minis copia mutetur. Minime etiam coeruleus
 aeris color, ex Nostri sententia, a mixtione lucis,
 cum umbra dependet, quia aeris color per reflexio-
 nem ab aqua, vitro similibusque corporibus, vere
 densioribus, magis viuidus non fit. Superest ita-
 que, aerem leui colore coeruleo tinctum huncque,
 in atmosphaera ortum, constantem et homogenum
 esse. Phaenomeni huius explicationem ita Noster
 reddit. Prouocat nimirum ad experientiam atque
 ostendit, a lumine albo oriri colores, si nimirum
 radii colorati vel per reflexionem a minimis lamel-
 lis pellucidis corporum vel per refractionem a se
 inui-

inuicem separantur, ita, vt is, qui maxime separatur, fortius oculum afficiat et coloris ideam producat. In aere itaque vim quandam, radios com-
leos a reliquis separandi et fortius refringendi esse debere, hancque vim adhaesionem esse, Noster putat. Monet autem, refractionem eo minorem esse, quo magis pellucidum corpus cum radio cohaereat, hincque ponit, refractionem radii com-
lei, cum aeris minimae particulae cum coeruleo radio magis cohaereant, quam cum reliquis minus maiorem esse, hincque colorem coeruleum esse. Cum autem aer admodum levis sit, cohaesio eiusdem cum quouis radio non insignem esse possit, neque idcirco refractionem magnam adeoque coeruleum colorem, inde ortum, non insignem de hincque phaenomena superius p. 261 recensita, quae me explicari posse, Noster arbitratur.

- P-377. 6) *Breuis historia naturalis arboris sassaparillae lauri species et quaedam de lauri speciebus in genere descriptione observationis LXXXII superius inserta scripta a D. CHRISTOPHORO IACOBO TREUTEMACIO* Academ. Caesar. Natur. curiosor. Directore. Quoniam fuerit huius scribendi libelli ratio, ipse indicet titulus, sed, quum per duo fere secula in usum safras vsus innotuerit, quicquid notatu dignum antiquitate etiam de ea possit repeti arbore, conscriptum sit, et pro more suo doctissime exposuit Ill. Author. Ex arduo itaque illo labore demum constitit, per sesqui seculum fere stirpis huius historiam penitus vel nihil fuisse emendatam et MARCUS CATHERINUS primo figuram et descriptionem accuratorem protulit anno huius seculi tricesimo septimo. Cuius nomine retento, LINNAEUS vero Lauri generi seruit. Huius quidem descriptionem secuti sunt multi recentiores, alii vero alias notas adduxerunt.

quas omnes coniunctas studiosissime Cl. Auctor in p.318. historia cohaerente tradidit, quas tamen hic fusius adducere non possumus. Deinde vero, quo iure ad laurum referatur sassafras, inquit, a plerisque autem lauri vulgaris eandemque admodum differentem descriptionem traditam fuisse inuenit, quare flores eius utriusque sexus ex horto aulae principis Brandenburgico-Culmbacensis, et alios ex horto Norimbergico oblatos peruestigauit, singulaque in iis obseruata momenta accuratâ delineatione atque descriptione declarauit.

Hunc autem characterem formauit lauri vulgaris: p.338.

Flos masculinus. Calyx communis tetraphyllus, folia rotunda erecta, concua, proprius nullus. Corolla monopetala ad fundum usque quadrifida: segmenta ouato acuminata, concua, erecta, arcte ad fundum connexa non decidua. Stamina incerti numeri, 8 plura ad 13, corolla breuiora sine constanti ordine, plerumque tamen in extimo ordine quatuor: filamenta compressa obtusa vel obtuse acuminata: Antherae duae, oblongae, ad marginem externum extenuatae, cum filamentis utroque latere superiori continuatae: Glandulae plerumque duae, globosae, raro geminae, petiolo breuissimo filamentis interioribus, rarissime omnibus, paululum infra antheras affixae. Habet contra characterem flos femineus hunc: Calyx, corolla, ut in masculis stamina quatuor corolla breuiora ad corollae segmentorum hiatus posita: filamenta compressa, acuminata: Antherae duae cum utroque filamentis latere paullo infra eius acumen continuatae, exterius conuexae, interius cylindricae vel planae, omnes fatuae. Nectarium glandulosum nullum. Glandulae filamentorum nullae. Pistillum. Germen ouatum in centro corollae; stylus simplex, paululum inclinatus, longitudine flaminum. Stigma bifidum, excauatum. Pericarpium. Drupa oualis, acuminata, unilocularis. Semen. Nux ouata, nucleus eiusdem formae. Hinc ad hermaphroditas retulit plantas laurum LINNAEUS, differt ergo ab arbore

salisfras, corollae laciniis; flores masculini antherarum et glandularum cum filamentis nexi, feminini, quod glandulis destituuntur. Percurrit vero praeter ea diligentissime Ill. TREWIVS omnes lauri species, additis undique conquisitis synonymis, atque observationibus. Inter has *Lauri dicar* dictae flores in specie describit, et hoc exemplo auctorum de hac momenta, nisi accuratius attendantur, non convenire, egregie demonstrat. Prout quoque in aliis speciebus, congestis omnibus, declarare satagit, forte non omnes ad lauri genus referendas esse, illisque, quibus curae disquirendi copia datur, eam operam ingenue commendat. Inprimis vero antheras florum femininarum lauri vulgaris considerandas suadet, non solum per et in aliis pariter speciebus reperiantur, sed et inane. Laurumque ad dioecias referenda plantas adserit. Tandemque nondum certe determinatas, sub lauri nomine propositas, plantas adducit, et quum hic de genere tantum dictum, in usu medico et oeconomico arboris salisfrum ad tempore acturum esse promittit.

p.409. Tandem agmen claudunt elogia, quae CIL. V. ALBERTI *), DÉGNERO **), HENSTADTIO ***), HEISTERO ****) et EHRENBACH dicata sunt.

*) Vid. Comment. nostr. Vol. VI P. II p. 356 seqq.

**) l. c. Vol. VIII P. III p. 554 seqq.

***) l. c. Vol. VI P. IV p. 721 seqq.

****) l. c. Vol. VII P. IV p. 724 seqq.

II.

Essai sur les Affections Vaporeuses de deux Sexes,
contenant une nouvelle méthode de traiter
ces maladies, fondée sur des obseruations.
Par M. POMME le fils, Docteur en médecine
de la faculté de Montpellier. A Paris,
chez Desaint et Saillant. 1760. 12. pl. 7 $\frac{1}{2}$.

h. e.

Tentamen super vtriusque sexus affectionibus,
quae Gallis vaporosae vocantur, continens
nouam istis morbis medendi methodum,
obseruationibus nitentem. Auctore Cl.
POMME, filio. etc.

Primariis harum affectionum symptomatibus recensitis in causam earundem proximam Noster nunc inquirens nec SYDENHAMO, spirituum ataxiam accusanti, nec HOFFMANNO, motum nervorum spasmodicum, ex vteri vitio in foeminis, motumque nervorum spasmodico-flatulentum ab inuerso ac peruerso motu intestinorum peristaltico, in viris agnoscanti, nec demum ex nuperis gallico medico, Cl. RAULIN *), sensibilitatem et irritabilitatem generis nervosi infimique ventris viscera obstructa indicanti, suffragatur, sed spasmum, erethismum vel indurationem nervorum causam harum affectionum proximam et immediatam suppeditare, arbitratur. Ne autem sententia haec imaginaria esse videatur, remotas idcirco causas, proximae illi nasciturae occasio-

p. 23.

Q q 2

*) Vid. Comment. nostr. Vol. VIII P. IV p. 698 vbi Cl. huius Auctoris tractatum de iisdem affectionibus conscriptum reconsumus.

caſionem largientes, Noſter examinat, hiſque in-
quiſitis fluidum nerueum, lubricationi et ſerui-
generis neruoſi inferuiens, et ad functiones rite
rite exercendas aptum, ob memoratas cauſas
pari, inde neruorum indurationem prouenire et
hac reliquarum partium functiones turbari, obſer-

p. 31. His itaque praemiſſis ad curationem, ob
in primis tractatum hunc evulgauit, propoſuit
eamque in ſolis diluentibus et humectantibus, in
quam remediis ad affectiones iſtas aptiſſimis et ne-
ceſſariis, poſitam eſſe, putat. In primis autem
nea domeſtica ſimplicia, compoſita, tepida et
frigida, pediluua et clysmata refrigerantia, ex
communi frigida, imo pro ſtatu temporis uerum
gelida, parata; fomentationes ex herbis emolli-
bus; ptiſanas refrigerantes; aquam pullorum
naceorum; ſerum lactis; iuſcula ex pullis, ta-
ne, agno, collo vitulino et ranis parata; potus
oleoſas, demulcentes et mucilaginofas tandem
aquas minerales acidulas uſurpanda, contra uero
omnibus antihyſtericis et antiſpaſmodicis in
remediis, ut eſſentia caſtorei, oleo ſuccini, an-
phora, aſſa foetida aliisque eiſmodi pluribus
ſtinendum eſſe, ſuadet. Affectionem hypochon-
driacam ab hyſterica diſtinguit, hancque, cum
paroxyſmis obnoxia ſit, ſingularia ideo remedia
putat. Si itaque paroxyſmus vel ante monſtratus
fluxum vel hiſce fluentibus adeſt, clysmata, et
communi frigida, ſaepius iniicienda Noſter
imo adeo, ſi morbi ſtatu ipſumque tempus
mittunt, huic aquam gelidam, utpote remedium
nunquam effectu ſalutari deſtitutum, praefert.
enim calorem viſcerum exceſſuum exſtingui, rigi-
tatem imminui ſpaſmumque cedere, cerebrum
obſtrui, circulum humorum liberiores fieri, ſpi-
tusque animales naturalem rurfus ſtatu obtinere

putat. Si suffocatio violenta est, fluxusque menstruus penitus obstructus, pedes ad genua vsque in aquam frigidam immergendos esse, suadet; paroxysmo autem ad primum fluxum menstruum reuertente venaesectionem quidem in pede admittit, nunquam tamen eam aut raro repetit, sique ea non sufficit, clysmata frigida, pediluua et balnea usurpat, et praeter haec aquam hordei largiter ingerendam pro potu, iusculaue ex lacte pro victu suadet. Si fluxus menstruus antea suppressus fuerit, istum pediluuiis calidis et extremitatum frictionibus, a BOERHAAVIO olim adeo commendatis, hirudinumque pariter ad vuluam applicatione, quam Cl. MAIAULT *) suadet, reuocari, Noster perhibet. Si paroxysmus hystericus colicis violentis, quas comitatur diarrhoea et vomitus, stipatur, clysmatibus pinguibus, potionibus oleosis, demulcentibus et mucilaginosiis, narcoticis iunctis, vtendum est. In clauo hystericco, vaporosum dicit Noster, balnea tepida valent; tussis vero conuulsiva fomentationibus et ptisanis gallinaceis cedit. In syncope clysmata frigida, in cardialgia aqua tepida copiosius hausta et in singultu serum lactis pro potu ordinario et balnea commendantur. Si tandem mammae a causa hystERICA intumescunt, intumescantiam applicatione linteorum, aqua frigida imbutorum, plerumque dissipari, Noster refert.

Quod ad affectionem hypochondriacam spectat, p. 48. istam eadem vitia neruorum agnoscere ideoque eadem ratione tractandam esse, Cl. Auctor monet. Symptomata in ista rarius quidem tam graua, pertinaciora tamen, apparent; inde ista vix adeo rigorosam, diu tamen continuandam, curationem poscit. Conueniunt pariter balnea domestica; insigni-

Qq 3

ter

*) Vid. Comment. nostr. Vol. IX P. III p. 450.

ter nocet lac: serum vero lactis. ptisana gallinacea clysinata tepida et frigida, fomenta ex herbis emollientibus parata profunt, hirudinumque applicatio ad haemorrhoides vsum insignem praestat. Animi pathemata eiusdemque perturbatio quantum fieri potest, corrigenda inque id continuo tractandum est, vt equitatione, uestitione, concentu concentuque musico corrigatur. Aquae mineralis optime conueniunt, sed ex Nostri sententia non nisi sub finem curationis vsurpatae profunt. In vniuersum humectantibus, si curationem aggressus fueris, sique quod maximum est, balnea in vsum vocaueris, affectiones istas, quantumuis inueteratas, funditus euerti, contra vero easdem, stomachicis, carminaticis, aperientibus, purgantibus et antispasmodicis tractaueris, incurabiles reddi, experieris.

P. 54.

At vero et cum aliis morbis eadem hae affectiones haud raro complicatae sunt, inde singularis attentio adhibenda est. Ita foeminas puerperas, leucorrhoeis vel imminutis, vel suppressis, tot omnium tamque grauium malorum causas suppeditantes balneis, vt reuocentur ea, audacter immergenda esse, suadet. In febre miliari, foeminis puerperis tam frequenti saepissimeque a remediis antihystericis producta, ptisanam gallinaceam, clysinata frequentia aliaque eiusmodi remedia, non solum modicum subsultus, horrorem et tremores vniuersales sedare, sed et eruptionem miliarem praecauere, praestant. In febribus intermittentibus et continuis, tempore grauiditatis superuenientibus, corticis pernici vsum perniciosum iudicat eique contra humectantia et diluentia praefert, vel, si vrget necessitas, cum his eundem saltem coniungi, iubet. In tympanide carminatiua et purgantia venenorum vices praerere, venaesecionem vero et humectantia, illius vsurpata, malum tollere, ostendit.

Eadem ratione et cum aliis morbis complicatur p. 60.
 malum hypochondriacum similiaque proinde exposcit. Ita virus venereum, si eiusmodi corpus inuadit, balnea domestica, serum lactis, iuscula gallinacea, fomentationes et clysmata requirere, hacque curandi methodo perturbationem, a specifico illo remedio antiuenerico, hypochondriacis adeo contrario, prouenientem praecaueri, Noster asserit. Si malum scorbuticum associatur, acida prosunt et vrica salus in diaeta vegetabili et humectante quaerenda est. Scrophulae remedia resoluentia et incidentia cum humectantibus coniungenda requirunt. Si podagra adest, singulare regimen observandum est: in primis autem lac asinum serum lactis et abstinentia praesertim a vino conuenit. In cachexia tandem saepius associata vel solum serum lactis insignem opem ferre sicque plura incommoda auerti, Noster monet. Atque haec sunt primaria momenta, quae de Cl. Auctoris methodo, dictis affectionibus medendi, decerpere licuit. Quod ad reliqua huius libelli contenta attinet, ea, quae de curatione in genere tradidit Cl. Auctor, nunc experientia et singulis observationibus, numero octodecim, confirmataprehendimus.

Prima observatio affectionem hystericam describit, quae praeter alia graua symptomata et hemiplegia et catalepsi stipata fuit. Nocuerunt in tristi huius morbi statu et venaesectio et cardiaca, quae per octo annos adhibita fueruat; tempore vero isto praeterlapso balneis domesticis et ptisanis gallinaceis per longum tempus vsurpatis miseram tandem conualuisse, imo adeo post hoc tempus nouo incommodo superueniente, calculo nimirum vesicae, ope aquae cuiusdam mineralis iniectae liberatam fuisse, legimus.

- p. 84. Secunda obseruatio suppressionem vrinae et evacuationis aluinae commemorat, quarum poſterius per longum tempus durans vſu balneorum tepidorum, prior autem per aliquot menses durans vſu balneorum frigidorum ſublata eſt.
- p. 91. Obseruatio tertia hystericæ foeminae mentis, quæ omnia cibus potusque genera vomitu reiecta et poſtea balnei reſtituta fuit.
- p. 95. Obseruatio quarta ſimilem fere caſum continet, ita tamen, vt cum foemina aegrotans balnei domoſtici vſum pertinaciter reſpuat, quæuis autem leuameſtantia ob inſignem iam fibrarum ventriculiviscorumue indurationem fruſtra exhibeantur, morbus proinde, niſi balneum in vſum vocetur, vix uſquam curandus pronunciatur.
- p. 97. Obseruatio quinta et ſexta ſuffocationis hystericæ mentionem faciunt, vbi in duabus aegriæ clyſmata frigida et pediluua frigida auxilio fuerunt.
- p. 102. Obseruatio ſeptima foeminae melancholicæ hypochondriacæ hiftoriam tradit, quæ per longum tempus colica hystERICA motibusque conuulſiuis laborauit et vſurpatis balneis frigidis itidemque opomatibus frigidis ptifaniſue refrigerantibus ſanctam recuperauit.
- p. 105. Obseruatio octaua ſimilem fere aegram, hypochondriaciſi nimirum omni mense recurrente laborem, ſiſtit, quæ a malo hoc ope clyſmatum frigidorum, ptifanae gallinaceæ et balnei domeſtici liberata fuit.
- p. 110. Obseruatio nona; a qua ad decimam tertiam vſque nonnulli affectus hypochondriaci, poſtea ſexum flagellantes, deſcribuntur, aegrum commemorat, qui diu dolore capitis cruciatus, poſtea dum lipothymia correptus, tandem hemiplegia affectus vſurpatis centum et ſexaginta balneis domeſticis tepidis, totidemque iuſculis ex gallinis et aliis

dinibus paratis copiosisue clysmatibus egelidis pluribusque frigidis sanitatem recuperavit.

Observatio decima aegrotantis ineminit, qui p.120. per duos annos vomitu vexatus ope ptisanæ gallinaceae, per integrum mensem vsurpatae, ab eo liberatus fuit. Flatus vero ructusue postea relictī vsu aquarum mineralium d' Teufet balneorumque domesticorum cessarunt.

Observatio vndecima similis fere aegrotantis hi- p.122. storiam tradit, grauiori magisque molesto vomitu cruciati. Reiecit enim materiem nigram, foetidam, insignis amaritiei, vereque atrabiliariam. Similēs ptisanæ, fomentationes, balnea domestica et clysmata, frequenter vsurpata, insigne leuamen adtulerunt; tandem vitæ insuper genere mutato negotiisque sepositis atque vsu dictorum remediorum continuato aegrotantem perfecte conualuisse, legimus.

Observatio duodecima aegrum sistit, qui per p.130. duos annos doloribus in regione lumbari, femoribus cruribusue vexatus extremitatum tandem rigiditate ita correptus fuit, vt gressus eiusdem impediretur. Balneis per mensem adhibitis dolores cessarunt vigorque pedum rediit. Iterum iterumque hisce malis afflictus eadem balnea vsurpauit, iusculisque tandem gallinaceis seroque lactis destillato interne sumtis plenarie conualuit.

Decima tertia observatio, quæ nostro non est, p.132. similem fere statum describit, vbi quis post prae-gressam choleram et subsequentem febrem rigiditate extremitatum insigni correptus vsu balneorum domesticorum aliorumque humectantium, per integrum annum continuato, pristinam sanitatem recuperavit.

Observatio decima quarta ad vltimam vsque af p.136. fectus complicatos sistit, et primo quidem tympanitis spasmodica commemoratur, quæ fomentationi-

bus frigidis. ptisana gallinacea, aqua gelida, lactis et clysmatibus oleosis usurpatis cessauit.

p.138. In alia aegra, quam obseruatio decima quinquagesima describit, eodem malo affecta; venae sectio in potu instituta minime profuit, clysmata et serum lactis vix iuuamen adtulerunt, frigidae vero fomentationes et balnea flatus expulerunt, lacteque diluto usurpato diarrhoea supervenit, quae curatione absoluit.

p.145. Obseruatio decima sexta leucophlegmatiae nimit, quae post praegressam febrem relicta visu lactis lactisque asinini cessauit.

p.150. Obseruatio decima septima febrem putridam affectu hysterico complicatam et feliciter curata fuit. Febre nimirum putrida post diem decimum quartum notabiliter imminuta delirium omniumque membrorum tremor et totius corporis rigiditas cessit; quibus visis Noster de affectu hysterico altim cogitans aegram aquae sub trinis vicibus immisit, quo facto febris una cum delirio cessauit, atque aegra perfecte conualuit.

p.156. Vltima obseruatio aegram puerperam, lochia ob spasmodicos vasorum uteri motus suppressa laborantem commemorat, quae usurpatis elixiris spirituosus febre correpta fuit. Balneis ab aegritudine, ptisana vero gallinacea frigidisque clysmatibus usurpatis febris omniaque symptomata cessauit, et lochia redierunt.

p.161. In fine tandem libelli regimen diaeteticum et quidquid eiusmodi affectis sedulo obseruandum est, Noster subnectit. Itaque panem bene fermentatum, carnes simplicissimas, auium v. g. iuniorum et serorum tantum animalium, quae herbis vescuntur, primis autem olerum usum commendat, reliqua ciborum genera interdicit: inter potulenta vero nisi aquam frigidam copiose bibendam admittit. m.

reliquo corporis exercitium et inprimis equitationem vsurpandam, omnes autem animi affectus, in primis iram compescendam esse, suadet. Tandem etiam ciuitatis strepitus cum ruris solatiis saepe commutare, nec raro amicorum conuentibus concentibusque musicis interesse et obiectorum varietatibus delectari, iubet.

III.

Animaduersiones chemicae ad ictum fulminis in arce regia Vpsalienfi d. XXIV. Aug. MDCCLX.

Chemiska Anmaerkningar, oefver Aoskeslaget pao Kongl. Stottet i Upsala. d. 24 Aug. 1760. Praeside Cl. IOH. GOTTSCHALCK WALTERIO et Resp. *Carol. Petr. Wibom.* Vpsaliae 1761. 4. pl. 8.

Vehementissimis fulminis istius, quod d. 24 Aug. anno 1760 arcem regiam Vpsaliensem percussit, effectibus descriptis, Noster postea suas adfert annotationes, primoque ad sulphureum principium attendit. Cum nimirum in domo, vbi ignis fulminaris vim suam et effectum ostendit, semper odor sulphureus penetrantissimus interdum cum fumo densissimo interdum cum floribus sulphuris percipitur, ex odore hocce acido vitriolico vel sulphureo in ictu tonitruali ad praesentiam sulphuris cuiusdam concludendum esse, Cl Auctor asserit. Vaporem tamen sulphuris vulgarem eundem, qui in tonitruali obseruatur motu, non esse, monet, idque ex effectibus, quos exserit fulminare sulphur, ostendere allaborat. Ita enim vapor sulphureus tonitrualis partes inauratas

p. 28.

ratas non solum aggreditur et nigro colore tingit, et easdem aliquantulum liquefacit; stannum liquat, cuprum et ferrum interdum fundit nullo apparen-
 scorificationis indicio, interdum colliquatione quodam perterebrata post se relinquit, interdum sonat; saxa et tegulas murorum non tantum penetrant verum etiam fundit et terebra quasi perforat, ligam corpora transeundo interdum diffringit, interdum non findit, interdum etiam comburit ac post transitum furorem suum aeque vehementer ac ante exserit; ab animalium salua cute et carne diffringit vel liquida ex-
 leriter coagulat; vim suam in instanti exserit nec acci-
 dente aqua retardari nec debilitari potest. Ex quibus omnibus acidum et inflammabile sulphuris, fulmen constituentis, ab acido et inflammabili sulphuris vul-
 garis, tam quoad effectum, quam quoad subtilitatem, diuersum omnino esse, Noster concludit.

p. 36. Vt causa huius ignis fulminaris in effectibus suis exserendis modoque operandi melius explicetur, ex-
 perimenta quaedam chemica Noster profert, quibus ignem ictumque fulminis illustrare conatur. In enim ad aurum fulminans eiusque praeparationem et effectum; ad accensionem nitri flammantis; ad indolem pyrophorum horumque accensionem in aere libero; ad naturam phosphorum eorumque analysin et synthesis; ad flammam ex commixtione acidi nitrosi cum oleis oriundam; ad effectus ex mica la ferri et sulphuris obortos; ad vaporem demum, et solutione limaturae martis in oleo vitrioli, aqua diluto, prodeuntem inque vesica collectum admodum condela fulminis instar accensum sedulo attendendum esse, praecipit.

p. 42 Verum, cum plerique physici vim electricam et fulmen ab una eademque causa dependere, asserunt, plures ea propter effectus Cl. Auctor recenset, quos vis electrica et fulmen pari ratione producant. In

cum

enim vis electrica aequae ac fulmen magnam et eandem obseruat corporum differentiam, quaedam nimirum transit, quaedam non penetrat; quaedam ictu concutit, quaedam non mouet; quaedam tandem liquat, quaedam non liquefacit. Pari ratione vim suam exercet fulmen: facillime nimirum fulmen corpora vegetabilia transit; lapidea ictu quasi percutit; ad corpora metallica maximam attractionem exserit, eadem interdum colliquatione quasi perforat, interdum omnino fundit; lignea non tantum quasi comburit, verum etiam accendit; vim suam velociter exserit et maxima cum celeritate ab uno in alterum corpus transit, eodemque momento percutit, quo fulminat; homines brutaque animalia sine exteriori quodam damno in momento necat; saporem vitriolico gustus sensum afficit; odorem sulphureum post se relinquit omnesque sensus aequae ac materies electrica afficit. Ex quibus effectibus, in fulmine aequae ac materia electrica, maiori tamen in gradu in illo quam in hac, deprehendendis, fulmen et vim electricam vni eidemque materiae suos debere natales eademque non nisi gradu maiori vel minori intensitatis differre, cum Nostro statuendum est.

Demonstrata fulminis visque electricae similitudine tandem Cl. Auctor disquirat. quatenus illa sit materies, e qua huiusmodi effectus dependent. Cum in omnibus fere aedibus, ubi ignis fulminaris vestigia violentiae suae reliquit, odor sulphureus cum fumo et floribus sulphuris adsit. istam ea propter materiem a materie inflammabili, cum vitriolico acido combinata, deducendam esse, autumat, ita tamen, ut particulae istae acidae et inflammabiles non vulgare, sed subtile principiale sulphur constituent, eaeque in tellure, corporibus terrestribus inque atmosphaera nostra existant et ab exhalationibus

bus ortum trahant. Particulas enim aquosas mediante calore a corporibus telluris ascendere, eademque cum subtilissima materie inflammabili, in aere reperiundo, combinari sicque acidum primigenium, ad naturam acidi vitriolici accedens, generari, Cl. Auctor ostendit. Jam vero ab hoc acido primigenio, vniuersali, ope materiae luminis, ab inflammabili diuersae, cum subtilissima materia inflammabili combinato sulphur illud principium oriri hocque miris istis fulminis visque electricae phaenomenis ortum praebere, in nubibus collectas eas electricas reddere atque, his in motum excitatis, ab eodem motu ac attritu accendi et accensas omnem sibi in sua directione obuiam materiem ascendere, ab aere propelli vimque suam exercere, Nostri sententia statuendum est. Quod tandem velocitatem materiae electricae et fulmineae pernet, eam a subtilitate, puritate ac leuitate istius materiae, nec non a motu eiusdem impresso, vehementemque istius actionem a velocitate ista, adiuncta insimul aeris actione, dependere, sonitum vero ictum fulminis comitantem, a concussu particularum aeris elasticarum prouenire, Noster arbitratur.

IV.

Observations on the Changes of the Air and the concomitant epidemical Diseases, in the Island of Barbados. To which is added a Treatise on the putrid bilious Fever commonly called the Yellow Fever and such other diseases as are indigenous or endemial in the West India Islands, or in the Torrid Zone. By WILLIAM HILLARY M. D. London printed for C. Hitch and L. Hawes, 1759. 8vo mai. 1 alph. 1 pl.

h. e.

Observationes de mutationibus aeris et conjunctis morbis epidemicis in insula Barbados, quibus additur tractatus de febribus putridis biliosis, Yellow Fever dictis aliisque morbis, qui in Insulis indiae occidentalis siue Zona torrida endemii sunt. Auctore GUILIELMO HILLARY, M. D.

Barbados parua insula est inter Caribaeas Indiae occidentalis, terra alta rupestris et sicca vix riuulo irroratur, aqua fontium rarius profilit, sed ut plurimum effodiendo acquiritur. Incolae diaetae studiosi sani sunt, haud vero ad summam senectutem procedunt: laeduntur maxime et mortem sibi accelerant, qui in calidis his terris vinoso et spirituosu potu abutuntur. Europaei vel incolae Americae septentrionalis in has terras accedentes, ut plurimum efflorescentiis et tumoribus cutaneis afficiuntur, qui saepe tenue flauescens serum fundunt et cuticulae erosionem et desquamationem finiuntur. Aer ut plurimum serenus est excepto tempore pluuioso; calor insignis, ut raro, ne matutino quidem et frigidissimo tempore, sub septuagesimum thermometri Fahrenheitiani gradum descendat mercurius, rarius et die calidissimo, supra octuagesimum sextum ascendat; calor tamen per octo vel nouem menses continuos maxime relaxat solida animalia et humores ad diathesin putridam disponit. His et aliis generalioribus in introductione praemissis, librum ipsum in duas partes distribuit, in quarum prima observationes de mutationibus aeris eiusque effectibus declarat, in altera vero de variis morbis ibi regnantibus exponit et medendi rationem addit.

Anno-

p. 15. Annotationes vero de mutationibus aëris curae a mense martio 1752 vsque ad mensem maium 1758 factae fuerunt, ita vt in singulis mensibus summum descensus et ascensus thermometri gradum et matutino et vespertino tempore obseruatum, quaeque modo barometri statum et tandem pluriestiam indicent, ex his mutationibus morbi epidemice grassantes indicantur et varia medendi modus additur, nonnullaeque obseruationes intersperantur, quae lectu utiles sunt imprimis cum Cl. Auctor in notis subiectis varias quaestiones circa causas morborum moueat et resoluat. Equidem vix notatu digna ex his repeti possent, cum autem de praecipuis in ipsa morborum declaratione exponatur, primam hanc partem mittimus et ad recognitionem morborum nos conuertimus.

p. 143. Morbum, quem Galli *la maladie de Siam* vel *fièvre Matelotte*, Hispani ob vomitum nigrum *Vomitopreto*, et Angli ob colorem cutis *Yellow Fever* appellant, optime febris putridae biliosae nomine designauit Noster; endemius est in prouinciis torridae ideoque etiam in insula Barbados et vicinis, nihil contagiosi nec pestilentialis habet, sed eos maxime, qui ex frigidioribus prouinciis in has calidiores transeunt, afficit. Aeger primo debilitatur et vertiginosus fit, paulo post horripilationem sentit, quam vehemens calor et febris cum intensis doloribus spinæ et capitis excipit. Rubor faciei cum inflammatione et calore oculorum, anxietate precordiorum signa pathognomonica huius febris exhibent; his interdum accedit vomitus biliosus. Pulsus est celer, mollis, palpitans, nunquam durus, respiratio frequens et difficilis. Sanguis sub initium ductus floridus, ruber et tenuis, quando reuoluitur cruor vix cohaeret et serum maxime flauum supernatans habet. Haec et alia similia symptomata

succo-

successive incrementum, et vel tertio vel quarto die primum morbi stadium desinit, in quo tempore putrida resolutio sanguinis semper augetur.

Post tertium diem pulsus quidem nonnunquam p.149. in celeritate persistit, saepius tamen longe remissior et naturali similis fit, vomitus bilis porraceae sequitur, aeger comatosus redditur et per intervalla delirat. Sudores frigidi, facies primum, paulo post totum corpus icteritico colore imbitur, quae bilis effusio ex summa humorum resolutione evenit, et tristem morbi exitum denuntiat. Rarius enim et tunc demum hoc signum criticum est, quando octavo vel nono die morbi, eo nimirum tempore, quo symptomata maligna iam multum remiserunt, accedit. Vt plurimum enim, post flavedinem apparentem, symptomata ita incrementum, ut coma profundum, pulsus vermicularis et intermittens, haemorrhagiae ex variis corporis partibus erumpentes et alia mortis vicinae indicia appareant. Haemorrhagiae in primis in vomitu et deiectione aluina, cum flava et nigra bile remixta, se ostendunt. Cadavera mox post obitum turgent, et maculis nigris et lividis praecipue circa praecordia et hypochondrium dextrum conspicua sunt, et post dissectionem vesicula felle et ductus biliaris putrida et nigra bile distenduntur, quae etiam in hepate et ventriculo se diffundit; gangraenae indicia et celerior putrefactio in toto corpore observantur. Ex qua morbi consideratione cognoscitur, bilem putridam resolutam per totum corpus se diffundere et humoribus summam resolutionem, solidis autem partibus destructionem inducere, quam quidem rem Noster porro illustrat, et ad indicationes curatorias progreditur. In principio igitur febris impetum refrenare, paulo post putridam bilem subito, sed blande evacuari,

Tom. X. Pars IV. R r putri-

putridam tandem humorum dispositionem corrigere
et gangraenam imminentem auertere iubet.

p.157. Ad febrim compescendam venaesectio, et primo
quidem die, requiritur, sanguinis tamen copia et
aegri dispositione, vehementia febris et symptoma-
tibus concomitantibus diiudicanda est. Si pulsus
post venaesectionem plenior est, nunquam cum fru-
ctu fit, secunda die denuo venaesectio instituen-
da est, tertio tamen die nunquam cum fructu salu-
fuit; vires enim iam fractae et resolutio nimia
humorum hoc auxilium inutile, immo noxium, reddunt.

p.159. Cum vomitus biliosus frequentissimum symptoma
sit, nullum emeticum, nec mitissimum, quod si-
mulo laedit, exhiberi potest, vomitus tamen
calida, infuso theae viridis et pauxillo oxymellis
simplicis adiuuari potest, postquam autem mater
morbosa aliquoties vomitu reiecta fuit, clyster,
crassa intestina euacuantur, iniiciendum est; tunc
temporis anodynum exhibendum est, scilicet extra-
thebaici granum vnum, vel vnum cum semisse in co-
gua vehiculi copia, et ita per aliquot horas re-
quiescendum, quo hoc medicamentum retineat
et effectum suum edat. Antiphlogisticum per
purgans ex manna et tamarindis biliosam materiam
apte per inferiora subducit. Nitrum et inde pro-
parata, licet antiphlogisticum sal sit, a Nostro proci-
reiiicitur, cum et hunc stimulum ferre nequeat
aegri.

p.163. In diathesi putrida humorum corrigenda
aptius est remedium cortice peruuiano eo: quod
men vix uti potuit Noster, cum vix vnam vel
alteram dosin assumere et retinere possint aegri.
Infusum itaque aquosum radicis serpentariae vir-
giniacae et croci cum elixirio vitrioli ut optima ha-
bit in statu danda medicamenta laudat, quae et tertio
iam die, si febris non decrescat, exhibenda sunt.

quo vis vitae sustineatur. Alcalina volatilia vt antiputrida damnat, licet enim per experimenta ostensum sit, carnosas partes post mortem iis a putredine praeferuari, haec tamen medicamenta, viuis humoribus admixta, aestum augent. Coma, delirium, pulsus parvus et refrigerium extremorum vesicatoria indicare videntur, cum vero in hoc morbo symptomata non a lentore atque visciditate humorum, sed a nimia eorundem resolutione pendeant, noxia ea pronunciat, licet a nonnullis in febre depressa adhibeantur. Et in progressu morbi lenia purgantia antiphlogistica non prorsus intermittenda, sed altero vel tertio die repetenda sunt. Simplicem hunc sed tutam medendi viam in tam vehemente morbo saepius proficuum fuisse et Noster ostendit et exemplo illustrat. p.168.

De colica sicca, quae pictonum dicitur, postea agit Cl. Auctor. Perspiratione nimia et sudore emaciati, animi affectibus tristibus agitati, inprimis spirituoso potu abutentes, hoc morbo, qui in insulis Americanis endemius est, afficiuntur. Dolor acutus in ventriculo et intestinis flatibus distentis se extendit, nausea succedit, et interdum parum bilis cum pituita reiicitur. Obstructio aluina pertinax et tenesmus intestina ita contracta sistunt, vt manus, abdomini applicata, eas percipiat. Faeces aluinae rarissime excernuntur et tunc sunt durae globosae; dysuria quoque accedit, pulsus est tardior, raro per dolorem acceleratur, vt plurimum enim nulla febris accedit. Si minus apta medendi methodus adhibetur, morbus ad vigesimum et trigessimum diem, raro diutius, protrahitur et tunc per intervalla tantum saeuit, quo in casu saepius anima foetida excrementorum tetrum odorem refert. Dolor intestinorum diutius protractus ad spinam et scapulas extenditur, et extremitates, quae sub initium morbi frigent, tan-

dem paralyfi afficiuntur. Materia morbi sub
metastasi ad cerebrum producta, stuporem, delirium,
conuulsiones et tandem mortem inducit, interdum
ileus morbus tristem vitae finem facit. Hic
morbi subiungit Noster, ex qua cognoscitur, materiam
paralyfin manuum effecisse, qua per applicata
externa medicamenta discussa, dolor intestinum
rediit, et hoc iterum cessante, manus iterum
paralyfi affectae fuerunt.

p.188. De varia medendi methodo postea disserit
Noster et noxam ex validioribus purgantibus oriundam
declarat; paulo post indicationem curatoriam
disponit, vt dolor et id, quod neruos irritat, remouea-
tur, et materia morbi per intestina, sine violentia
libera reddita, eiiciatur. In summis itaque do-
loribus, qui mox sub ingressum morbi se exerunt,
extracti thebaici grana duo vel tria, vel per se, vel cum
aliquot guttulis balsami peruuiiani, exhibuit Cl. A-
ctor, nec exiguam, sed maiorem, opii dosim neces-
sariam esse monet, si effectus expectationi responde-
debet. Si medicamentum vomitu reiecitur, cum
tartari vitriolati scrupulo semis et gutta vna olei ci-
namomi in aqua menthae assumpta compesci iubet,
raro autem plethora et inflammationis metus vomitum
sectionem exigunt. Aluum postea partitis dosibus
pulueris ex salibus mediis et cremore tartari cum
pauillo olei cinnamomi mixto solui iubet, adden-
do interdum quinque grana pulueris isalappae. Si
ventriculus pulueres salinos non fert, illos in aqua
menthae dissolui iubet; clyisma praeterea et emolli-
mentationes emollientes abdomini applicari iubet.
In conuulsionibus simul abortis grana decem ma-
schi opio iungit et audacter affirmat, nisi magna
dosi opii dolores refrenentur et lenioribus me-
dicamentis aluus moueatur, auxilium nullum expectari
posse, his tamen malum vere cedere experientia

convictus asserit. Vti vero victus facilis digestionis in ipso morbo exhibendus est, sic post morbum etiam superatum similem victum admittendum esse monet.

Vti autem varii ventris fluxus in his terris frequen- p.201.
tes sunt, sic dysenteria potissimum saepius epidemica grassatur. Post aestum et siccitatem aeris, a mense maio ad augustum vsque durantem, a septembri ad nouembrim vsque copiosae pluviae cadunt, quae eo magis molestae sunt, cum dies sine pluvia intercurrentes calidissimi quoque sint; acres itaque redditae humores in perspiratione suppressa ad intestina seruntur et morbum hunc excitant. Non negandum est, miasma malignum, ex aere haustum, cum salua ad primas vias deferri et morbum augere. Symptomata consueta ideo recensentur et methodus medendi succincte explicatur, in qua declaranda praeter ipecacuanhae vomitorium et rhabarbarum tostum cum opio, non neglecta tamen venae sectio- ne nitri vsum maxime commendat, cum vehementia febris et inflammatio intestinorum aegrum magis, quam ipsae deiectiones, eneruent.

Progredimur ad considerationem tetani, morbi p.219
in frigidioribus prouinciis rarius visi, frequentius autem in calidioribus, ita vt in insulis Indiae occidentalis endemius dici possit. Differentia tetani, emprosthotoni et episthotoni a Graecis tradita, a varia corporis distensione desumpta, accidentalis est, in causae disquisitione enim omnes conueniunt. Produ- citur autem morbus vel ab exiguo vulnere et punctura, isque tardius decimo, vel decimo quarto die et vulnere saepe iam curato motibus conuulsuius corpus inuadit, vel a refrigerio post calorem, vbi citius accedit, vel in infantibus a meconio retento et acri materia in primis viis haerente, vbi citissime ii conuelluntur. Aeger sentit tensiones praecordio-

rum et maxillae, difficilis deglutitio sine tamen faucium succedit, dolor ad spinam cum spasmus musculorum ibi sitorum tandem observatur. Motus convulsiui, morbo crescente, augentur, et per intervalla saepius recurrunt, et per dolores inter-
 sos corpus ad variū situm extensionis et flexionis disponitur. Si morbus a punctura oritur, nulla febris simul accedit, in paroxysmo tamen pulsus crescens et difficilis respiratio observatur. Vix vix mutatur, alius obstructa musculis abdominalibus rigidis introrsum retractis. Sub insigni igitur anxietate semper per intervalla accedunt et intenduntur spasmus, donec vehemens paroxysmus miseræ vitæ finem faciat, sensus tamen usque ad ultimum vitæ momentum persistunt. Morbus vero, prout paroxysmi celerius et tardius inerescent, in nonnullis ad tertium et quartum diem, in aliis ad decimum vel undecimum producit.

- p.227. Cum tam vehemens spasmus a leuissimis causis oriatur, explicatio effectus ex sua causa difficilior est; nec ad consensum nervorum prouocare sufficit, fatendum potius, nos naturam nervorum et fluidi illis moti nondum satis cognoscere, ideoque his phaenomenorum observationibus inhaerendum esse.
- In curatoria indicatione causa irritans nervum stimulans remouenda et tensio nervorum relaxanda est. Si itaque vulnusculum vel punctura casus est, disquisitio chirurgi requiritur, qui materiam irritantem, quæ in vulnere forte adhuc hæret, si etiam ea minutissimum spiculum sit, remoueat, et incisione supra puncturam facta nervum proferat, et si dat, vulnere postea, ut decet, curato. Ad spasmos porro sopiendos moschus a granis octo ad duodecim, et extracti thebaici grana duo vel tria, in varia forma, aliis nonnullis antispasmodicis medicamentis admixta exhibeantur, et sexta vel decima

vel vndecima hora similis dosis, si opus est, propinetur. Quum magna autem sit opii dosis proposita, Cl. Auctor tamen monet, eam in hominibus quoque eius vsui non assuetis nec insignem stuporem, sed tantum duarum vel trium horarum somnum induxisse, licet intra viginti quatuor horas sedecim vel viginti grana extracti thebaici exhibuerit. Inprimis autem hoc obseruauit, si moschus opio iunctus fuit, ita vt tandem spasms non nihil mitigatis, in maioribus interuallis potentissimum hoc antispasmodicum dari queat. Fomentationibus et linimentis emollientibus quoque regiones praecordiorum, maxillae et colli, nec non spinae dorsi relaxandae sunt. Semicupium alii commendant, sed Noster non consentit, aegrum potius vidit, qui mox post balnei non adeo calidi applicationem obiit. Pulsus languidus et frigus extremorum cardiaca medicamenta blanda exigunt, et aluus, quae obstructa est, clystere emolliatur. Purgantia, venaesectio et alia euacuantia omnino noxia inueniuntur. Methodus medendi in tetano a refrigerio orto ferme similis est, nisi quod chirurgica incisio haud requiratur, in vno tamen et altero casu seger, post morbum etiam superatum, per aliquot hebdomadas imbecillis est et vires lente recuperat.

Opisthotonus et tetanus infantum ab iis causis p. 240.
oritur, a quibus in nostris terris motus epileptici proueniunt, leuiore tamen saepe causae vehementiores effectus in his terris calidioribus inducunt; difficilis etiam auxilii applicatio est, si enim talem infantem et leuiter tangas, mox in horrendum tetanum coniicitur; morbus itaque praesens vix tolli, sed imminens tantum praecaueri potest, idque clysmatibus protinus iniectis et lenissimis aetati nimirum conuenientibus purgantibus datis. Moschi postea grana tria cum guttis decem spiritus cornu cerui et

nonnullis antacidis exhibentur, vel moschi grano cum quatuor guttis tincturae thebaicae, si rupo exceptis spasmi coerceantur. Nec mirum videatur teneris infantibus opium exhiberi, cum cum nullum aliud auxilium inueniatur, et infantis morbus neglecto, certo subsequatur. heroicum hoc remedium omnino tentandum est.

p.245. Mittimus alia, quae de rabie canina, de chronicis nonnullis morbis, de nyctalopia, de venarum dinensi siue dracunculo, Noſter ſuſius propoſuit, et limites ſpeciminis exhibendi tranſeamus. Et cum hac ipſa ratione commoti omnia, quae de elephantiaſi, lepra arabum, lepra articulorum *) lepra quam barbaro nomine *Tawſ* dicunt, quae cum lepra Iudaeorum conuenit, tandem de impetigine propoſit. Cl. Auſtor, digne ſatis repetere nequeamus, ſperamen tamen elephantiaſis proponere non incongruum duximus.

p.304. Aeger ad hunc morbum ſuſcipiendum diſpoſitus ſine euidenti cauſa occasionali rigore afficitur, ſimiliter modo, ut in accellu febris acutae, accedunt dolores capitis et ſpinae, ventriculus angitur et haud rariſ ad vomitum diſponitur, eodem tempore glandulae inguinales vnius lateris dolent, aeſtus febrilis pergreſſitur et grauiffimis ſymptomatibus concurrentibus per viginti, triginta et quadraginta oſſe haerendur. Glandulae inguinales interea vehementeſ dolent, rubrae et durae euadunt, raro tamen ad ſupurationem ducuntur. Ab his glandulis tumor deſcendit, pes tumet et inflammatur, paulo poſt febris ſopitur, glandularum et pedis tumor ſucceſſive decreſcunt, et aeger ſanitati redditus videtur. Similis accellus febrilis ſaepeſ recurrit, periodi-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. part. IV. p. 672.

quidem incertis sed saepe bis, ter vel quater in vno anno, post varios itaque huius febris ingressus pes magis intumescit et oedematosus fit, licet inflammatio facile discutiatur, membrana cellulosa indurascit et nonnunquam quasi callosa et cartilaginea fit; cutis crassior redditur, finditur, in squamas dehiscit, et in corpore saepius macilento tota extremitas vnius lateris ita mole augetur, vt elephantis pedem vere referat, vnde morbus nomen duxit. Vtrumque pedem nonnunquam ita crassum fieri, quidam asseruerunt, Noster vero morbum non nisi ab vno latere formatum vidit, non negat tamen, hunc decubitum morbosum rarissime ad alias partes deduci. In pede post amputationem disquisito membrana adiposa crassissima, cellulis tamen pinguedine, apparenter pura, sed non nihil viscida, repletis observata fuit, tunicae arteriarum et venarum maxime distentae erant, ita vt in amputatione supra genu suscepta duodecim rami arteriae ligatura excipiendi essent; intumuerat quoque in hoc aegroto arteria femoralis, et nervus popliteus paulo crassior inueniebatur, muscoli et tendines de reliquo sani erant, nullumque vitium ossibus inhaerebat. Materia itaque morbi, per febres periodice recurrentis, in cellularem et cutaneam substantiam deposita veram elephantiasin producit. Aegri vero per plures, immo viginti, annos monstrosam hunc pedem circumferunt, nunquam, nisi sub febris accessu, aegrotantes.

Natura et symptomata febris, elephantiasin in p. 310. ducentis, ex irregularibus intermittentibus esse ostendunt, licet itaque periodi incertae sint, in cura tamen, quae, materia morbi nondum in crure fixa reddita, suscipi potest, eo respiciendum est. Si post febris accessum tumor rubicundus a glandulis inguinalibus versus pedem descendit, quod patho-
R r 5 gnomo-

gnomonicum signum est, venæsectio minus recte administratur, naturam enim in critica euacuatione impedit, pulsu tamen pleno et duro in plethorica existente, ea admitti potest. Vomitus accedens leni vomitorio excipiendus est, præterea vero libera perspiratio et diaphoresis iuuanda est; si aeger languet, cardiaca medicamenta danda sunt et parti affectæ vesicatorium et fomentationes applicandæ. Si inflammatio et tumor cessauit, cortex peruianus successe ad duas vncias exhibeatur, et post mensis decursum alia corticis vncia subiungatur, et quo recidua febris auertatur, similis medicina sæpius reiteretur et balneum frigidum suadeatur, quæ quidem in relaxatis per calorem aeris corporibus maxime prosunt. Morbus autem, nisi in primis initiis supprimatur, curari nequit. Amputatio sine fructu suscepta fuit, transiit enim materia ad oppositam partem; dubitat etiam Noster auxilio esse posse, si, quod nonnulli proposuerunt, post amputationem vulnus apertum seruetur, quo morbosæ materiae continuus exitus concilietur.

V.

Dissertation sur la Cause, qui corrompt et noircit les Grains de bled dans les Epis; et sur les moyens de prevenir ces accidens. Qui a remporté le prix au jugement de l'Académie Royale de Belles Lettres, Sciences et Arts de Bourdeaux. Par M. TILLET, de Bourdeaux, Directeur de la Monnoye de Troyes et Bourdeaux. chez la Veuve de Pierre Brun, 1755 4. pl. 19.

Suite des experiences et reflexions relatives a la dissertation sur la cause, qui corrompt et noircit

cit les Grains de bled dans les épes, et sur les
moyens de prévenir ces accidens. Par M.
TILLET a Paris, chez Briasson. 1755. 4 pl. 9.

i. e.

*Differtatio de caussa corrumpente et nigra red-
dente grana frumenti in spicis, nec non de
modo, eam tollendi; praemio ornata ab
academia regia elegantiorum litterarum, scien-
tiarum et artium Burdigalensi. Auctore Cl.
TILLET.*

Nec non

*Relatio vltior experimentorum et observatio-
num supra eandem materiam. Auctore eodem
TILLET.*

Multo sane cura studio atque non minori
cum industria susceptus a Cl. Auctore labor ad
inuestigandam difficilem caussam, quae adeo multas
inducere solet noxas, utique meretur, ut eius et-
iam, licet serius, hic mentionem iniiciamus. Non
enim superficialia, sed saepe repetita, disquisitione
veritatem dignoscere et confirmare dedit operam
aliorum etiam opiniones rite pensitans atque diiudi-
cans. Quare omnis in duas partes secedit disser-
tatio, quarum prima ipsam rem, eius naturam et
caussas percurrit, altera vero experimenta instituta
et inde factas consecutiones in quadam quasi serie
proponit, quarum etiam aliae, in relatione vberiore,
ex nouis enatae tentaminibus adduntur. Prima ite-
rum pars quatuor constat capitibus: differentes ad-
modum variorum auctorum opiniones atque hypo-
theses de frumenti morbis, remediisque iisdem ad-
hiben-

hibendis in *primo* pertractantur *capite*, quas non sibi e diametro quasi sunt oppositae; hae vero sententiae ex factis optime refutantur observationibus, quas in *secundo capite* adducit Noster, atque ad propositas opiniones applicat. Exinde diuersa morborum genera frumenti in *tertio capite* stabilit, alia maiori, minori alia cum damno coniuncta esse docet, de vera tamen eorum causa *quarto* tandem *capite* disputat, suamque mentem explicat. His quasi fundamentis iactis superstruuntur deinde conclusoria, veritatis assumptae opinionis testes. Ex notis itaque dignis illis observationibus momenta hic commemorabimus praecipua.

P. 4. Refert itaque Cl. Auctor primo loco de iis diversis opinionibus, quas in Diario Verdunensi propositas legimus, alii mutationem sementis necessariam adsumserunt, alii nebulas accusarunt, nec preparationem terrae quidquam valere crediderunt, item alii in grana causam coniiciunt, quae in granario humida reddita sunt, vel non satis maturae posita, alii arsenicum terrae admiscunt, ad destruendam causam morbi: alii ab oleo aethereo, volatili viscosoque rem deducunt, quod, gratis sese innuans, eadem in incremento laedat atque corrumpat, hinc remedium non admittat: alii tandem in fimo ouillo recenti, cum terris mixto, corruptionis originem deducunt. Inter antiquiores porro ANNES BAUHINVS radiis solaribus, ad spem pluuiarum humectatas accedentibus, tribuit granorum putredinem, quae pene est sententia THEOPHRASTI. Cl. WOLFIVS incrementi vitio et monstruosa conformationi adscribit, PLUCHE vero guttas pluviae tenerioris, quas radii solares in vitra quae caustica conuertunt. DU HAMEL frumentum corruptum non progerminare adserit, assentitur TALLIE, qui omnem causam corruptionis, ab humore

tate terrae repetit, morbum autem lixiuio salis marini cum calcis viuae puluere, seminibus admiscendo tolli posse adfirmat: BONNETUS tandem rorem frigidum accusat, et hinc frumenta in decliuiori loco nascentia magis huic morbo obnoxia esse credit ac quae in montosis occurrunt seu altioribus locis.

His itaque diuersis opinionibus prius sua opponere quam possit argumenta Cl. TILLET, in *capite secundo* obseruationes, tanquam fundamenta diiudicandi praemittit. Sunt autem hae: Spicae nigrae, corruptae, culmis, ex vna radice prodeuntibus, innascentes, omnes nigrae et corruptae sunt: Idem granum integras et corruptas spicas producit, eadem spica semina bona et corrupta, grana bona inter corrupta continentur et contra. Folliculus, cui granum corruptum inest, tria stamina habet, semini adplicata magnitudini seminis aequalia vel minora, rarissime longiora: spicae in vaginis suis iam corruptae quandoque sunt, ipsa vagina viridi adhuc: triticum barbatum aequae ac illud sine barba corrumpitur: fecalis grana nunquam in puluerem nigrum corrupta fatiscunt: triticum, in terra perpetuo humida studiose enutritum, nec vnum granum nigrum aut corruptum ostendit. Ex his autem obseruatis Noster nunc veritatem adductarum sententiarum oppugnat, simulque declarat, causas corruptionis adductas cum illis stare non posse.

Quo vero possit genuina causa eo tutius constitui, de morbis cerealium plantarum *tertio capite* exponit. Plerique hos confundunt morbos, Cl. DUCHAMEL aliquos magis sollicitè distinxit. *Rubigo* est morbus, qui culmos et folia rubicunda obducit massa, vt rubigo in ferro. Hic subtilis puluis facillime sedens digitos inquinat, et absolute affectarum partium incrementum coerces. Nebulae plerumque siccae, quibus ardentes solis radii superueniunt, pro causa habentur, nec improbable est, acres his in-

esse particulas, his autem fieri Noster credit, ut exterior plantarum cuticula arrodatur, atque sunt visceri oleosique ex ipsa planta excernantur, et sic siccati in puluerem rubrum conuertantur. Sacra autem talis indolis ex plantis excerni docet *manis* exemplum; si enim per nebulas plantis applicantur illae moleculae, intelligi non posset, quare *manis* culmus afficiatur, et alter non aequae: quoniam contrario dispositio vnius et delicatior habitus *manis* facilius ex adducta sententia illustret. Alius morbus est, dum spicae pars superior nulla vel incunda grana producit, *bleds coulés* nominat Cl. *van HAMEL*, si spicae in vniuersum tenuia, rugosaque grana, pauca farina repleta, producant, *bleds echaudés* et *retraits* nominat. Hi tamen morbi admodum funesti sunt, quum aliquae saepe fructuum plantulae tantum adficiantur, qui vero totam spicam destruunt, iterum triplicis sunt generis, dum nempe abortiunt, (*bleds avortés*) ubi cum foliis, antea spicam quam euoluunt, iam destruitur, folia contorquentur, liuescunt, granum pendunt, nunquam maturitatem attingunt; dum in carbonem quasi conuertuntur (*bleds charbonnés*) tota enim spica destruitur, granum remanet sicco nigroque puluere plenum, filamentis albis immixtis; dum cariola fiunt grana, (*bleds cariés*) et formam suam retinentia in puluerem viscidum, nigrum conuertuntur, ex sede sua, si sicca reddita fuerint, sedunt, et tempore florendi colore liuido indutae, folliculi albas maculas ostendunt, granum, solito maius, profunde viridi colore instruitur, stamina et latus grani adplicata, marcescunt, intusque haerens materia viscida, nigra foetet. Et de hoc potissimum morbo praecipue Nostri sermo est. Inter omnes tamen hi distincti morbi aliquando complurati habentur, et accidit, ut inter corrupta spicae granum

grana vnum alterumque integrum inuenerit Cl. Auctor, vel nascantur culmi corrupti ex eadem radice cum sanis.

Specialem etiam secalis morbum, clauos nimirum vel secale cornutum considerat Noster, *Ergot* dicunt Galli. Quum plerumque hunc quoque morbum humiditati aeris adscribere et soli tribuere secali soleant, vtrumque falsum esse exquisitis declarat experientiis, simulque adserit, puncturis insectorum deberi incrementum hocce corruptum, quae forte succi venenati quidquam immisceant, in farinacea granorum massa fermentationem excitantis. Hinc clauos illos perniciem et varios hominum morbos producere. Tandem non secale tantum, vt plerumque putatur, sed alias etiam plantas, vt gramen loliaceum, ab hoc morbo affici, experientia teste, monstrat.

Specialiores autem, circa grana cariosa institutae, obseruationes, quae *capite quarto* collectae extant, demonstrarunt occasionem de caussa huius morbi, coniecturas formandi, quae eo collimant, vt insectorum ictibus omnes sit res adscribenda. Prima corruptionis rudimenta in culmis, ad vnus pedis altitudinem adscendentibus, demum deprehendebantur, quippe qui tunc incuruati et nodosi quasi erant, foliaque recuruata ostendebant. Grana, in spica ex sua vagina prodeunte, inuenienda, in statu naturali albicantia atque stylis villosis ornata, nunc viridia tantum vno vel pluribus apicibus instructa conspiciebantur. Mense deinde iunio in mutationes granuli inquisiturus Noster, inuenit magnam minorum insectulorum quantitatem, quae studioiore disquisitione pertinere ipsi videntur ad staphylinos, elytras breues, alas magnas plicatas habebant, duas porro antennis ex variis particulis compositas, duabus scilicet ad sex pro ratione aetatis insectorum, pedes

pedes ipsis erant sex inaequalis magnitudinis, et duplici articulo constantes, corpus a pectore ad caudam nouem annulos ostendebat, caudae extremum in duos pilos, cornuum ad instar, abibat. Quum autem nondum ex hac obseruatione palam fieret, num haecce insecta sint causa corruptionis et quamnam potissimum illa afficiant partem, florendi tempus expectans Noster, in granis, paulio profundiore viridi nunc colore imbutis, inuenit materiem viscidam nigricantem et foetidam. In granis vero apertis reperit insecta rubra et nigra, illa minora, de reliquo his simillima erant, immo mutationibus

- P. 55. perpeßis staphylini euadebant vtraque. Microscopio tandem adiuuante vidit illa insecta non nisi succum oleosum sugere, qui pistillo, ex polline antherarum adhaeret, simulque ex eo, quod capsulas antherarum ante florendi tempus in corruptis granis marcidas, vacuas, apertasque inuenit, suspicatur, rubra insecta, reliquis viuidiora, pollinem ex hisce antheris ipsum deuorare. Multis autem argumentis vltius comprobare annititur Cl. TILLET, quo modo supra descripti morbi principes frumenti possint ab hisce enasci insectis, vt in teneriori statu forsitan foliorum subtiles tubulos arrodant, et ob suorum impeditiorem transitum eorum contractionem atque reuolutionem efficiant, quod ob pollinis destructionem semina abortiant, ob inuolucrum tenerum tenelli grani arrosus, in carbonem conuertantur, pulueremque impalpabilem nigrum sistant. Modeste tamen de hac sua iudicat hypothesi Noster, et, quum multa adhuc sint, quae videri possent contraria, vel aliae etiam simul quidquam conferre causae, en elegit terrae spatium 540 pedes longum et 24 latum, in quinque aequales stationes diuisit, primae admiscuit fimum columbinum; secundae ouinum, calidissimum adhuc; tertiae excrementa

humana.

humana ; quartae finum equinum et mulorum ;
 quintae nihil. Singulam porro stationem in sex
 subdivisit partes , quamlibet in quatuor plagas , qua-
 rum singula octodecim pedes longa , quinque lata
 erat , his inspersa sunt grana , vel cum calce viua
 aut cum nitro praeparata , vel pura sine praepara-
 tione , vel cum calce viua et sale marino mixta , vel
 nigra puluere granorum cariosorum adpersa . In
 omni autem re summa cum attentione versatus est ,
 et ad finem huius partis supplementi loco ex prae-
 missis conditionibus colligit momenta obseruata ,
 quae facile praeterimus , quod multa ex his intelli-
 gantur ex iam dictis . Hoc tamen monemus , Cl.
 Auctorem arbitrari , insecta hyberno tempore sub
 terra latere , ex radicibus succum sugere , et pri- p. 80.
 mam hinc corruptionis notam inducere , quae ve-
 neni ad instar sese per omnem plantam diffundat et
 praecipuum in spica florente effectum edat . Hieme
 enim frumenti plantas perire vidit , quibus radices
 erant affectae , rhachiticas seu corruptas primo mox
 vere distingui ; nondum tamen audet affirmare , quod
 pulvis granorum corruptorum quasi germen , cor-
 ruptionem , faciens , sit , vel quod morbus ille nigra
 reddens grana , sit hereditarius .

Nunc ad alteram disputationis partem deuenia- p. 83.
 mus , quae diuersorum annorum repetita experimenta
 proponit et diiudicat . Recensetur itaque omnis muta-
 tio obseruata in frumento , in diuersas stationes , supra
 adductas sato , quam tamen omnem hic adducere a
 nostro alienum est scopo , vt denuo aliqua tantum
 speciminis loco adnotare possimus . Caries v. c. lolii p. 128.
 ipsum iterum lolium inquinat et in eundem morbum
 grana coniicit sana : et , licet saepe grana abluantur
 aqua , illa tamen lotione , qua maiores pulueris
 contagiosi moleculeae tolli quidem possunt , maligni-
 tas auferri nequit , quae granis iam impressa est .

Mirum, tritici cariosum puluerem lolium non ad-
ficere. Effectus autem corrumpentes carici optimi
nitrum et calx viua, terrae admixta aufert. Magis
tamen proficuum est, purissima eligere grana, de
quibus metus non est, vt tantillum admixtum se
suspecti pulueris, quod autem aegre fieri potest.

p.136. Ad comprobendam secretam, quae in puluere ca-
riosorum granorum est, malignitatem illud etiam
valet tentamen, quo compertum est, sanissima et
optime matura ceteroquin grana, si diutius in pul-
vere carioso detinentur, veneni malignitatem con-
trahere, quae post varias, cum aqua communi in-
stitutas lotiones, adhuc conspicua euadit. Eam

p.138. quoque non propagant solum stramina, puluere
eius modi carioso infecta, sed etiam pulueris tenuis
portio, in agrum optime constitutum, eiusque de-
terminatum locum inspersa, quae solam hanc par-
ticulam inquinauerat. Quo euidentius haec confir-
marentur, cistulam Cl. TILLET, in duos quosdam
loculos, alterum pura terra repleuit, et ex ea bonas
fanasque produxit spicas, alterum terra, puluere
nigro imbuta, quae non nisi cariosas tulit spicas.

p.143. Ex his autem aliisque multis tentaminibus conde-
ditur, naturam et indolem veram morbi esse adhuc
incognitam, certissimam autem corruptionis cau-
sam in puluere carioso latere, vt granum sano
contagio veloci et communicatione intima venenum
latens percipiat, illudque ad grana dimittat, inde
iterum prouenientia: vt illa grana semel infecta
puluerem sese conuertant nigrum et reliquorum
corruptionis causa existant: vt ipsa, quae spicas
produxerant cariosas, stramina pestifera sint granis
vicinis. Praeparationes autem, a Cl. AUSTON in-
hibitae, maxime infecta grana a contagio defende-
runt, idque eo maiori cum fiducia, quoniam grana
sic praeparata, diu adhuc nigrum applicatum puluere

rem retinuerunt. Postquam deinde variis, huic opinioni opponendis obiectionibus obuiam iuit, de hoc contagio idem valere adserit, quod de lue venerea inter homines: non sponte nasci, sed sola propagari communicatione. p. 145.

Similibus et longe pluribus, in hunc finem susceptis et institutis experienciis referta est *relatio ulterior*, quum nihil vellet praetermittere Cl. Auctor, quod ad morbum declarandum vel auerendum possit suscipi. Et prout in priori tentaminum parte tantum inficiebat grana, quo malignitatem in propagatione intelligeret, ita in hac praecipue ad id attentus fuit, vt nunquam semina infecta et nigro conspurcata puluere adhiberet prius ipsa quam variis praeparationibus applicatis contagiosam granorum indolem delere studuisset. Horum remediorum magna est farrago, quibus vsus est Cl. TILLET, quaedam optime successerunt. Nos vero, quum diarium laborum susceptorum describere nequeamus, denuo potiora adducemus momenta. Frigus hybernum corruptas plantulas, quasi debiliores p. 28. facilius destruxit ac sanas. Clauis secalis, ergot, nullum contagium exserunt, continent enim vermem seu erucam, quae papilionem exhibet, alis, pedibus atque antennis ex albo maculatis, reliquo corpore fuscum. Iterum experimento cognouit, puluerem nigrum ex carioso tritico nil nocere secali, hordeo, sed infecta stramina semper. Si purissima p. 30. grana adhibueris, nunquam cariosae enascuntur plantae, vnico grano intermixto, morbus propagatur. Sementis, cui addebantur lixiuia, infecta licet, nullam corruptam habuit plantam, vt lixiuio cinerum recens crematorum lignorum, vel lixiuio cinerum clauellatorum, sodae, salis marini, nitrique contigit. Idem euentus ex vrina vaccina et humana putrefacta, ex vrina cum calcis viuae p. 33. p. 39.

S s 2

pul-

- pulvere, nec non ex spiritus nitri parte vna, non
vera aquae fontanae, vel si aliquid calcis viuae hinc
P. 44. adderetur, Solutione nitri humectata terra, in-
sperso copioso pulvere carioso et superaddito calce
viuae pulvere nulla noxa inueniebatur superflua,
aeque ac ex solutione cinerum clauellatorum cum
P. 47. calce viua. Puluis autem saepe iam dictus niger
cariosus, si in sulcos inspergebatur, quibus inani-
tebantur grana, infecit eadem, magis tamen, si in
puluis, nouo tentamine, antea gradu caloris in
P. 49. magno fuerit exsiccatus. Denuo quoque conficitur
puluerem granorum tritici neutiquam affecisse ho-
lium. Quum itaque multis illis et natura sua etiam
differentibus admixtis comprobatum fuerit, pul-
uerem illum nigrum, adeo deuaillantem agrorum in-
mentim posse, venenum suumquo minus edentibus
compesci, tandem ea demum commendat sollicitudo,
quae parum laboris et minus sumptuum erigit,
quippe quod oeconomi vtrumque adhibere debe-
rent, ergo concludit, inter omnia hic adducta
media praecipue eminere: lixiuium sodae, cinerum
clauellatorum, vrinam putrefactam, lixiuium potius
ex cineribus recenter concrematorum lignorum, cal-
cis viuae admixtione.

Est autem haec potissimum remediorum obser-
uatio oeconomis vtique salutaris futura, eo magis
ulterius physice enitendum, vt veram contagi
lius originem atque naturam perspiciant.

VI.

B. S. ALBINI academiarum annotationum Liber Quintus. Continet anatomica oportunitate necessariae defensionis. Leidae. Apud I. et H. Verbeek 1761. 4 pl. 19 tab. aen. 2.

Quantum quidem intersit erudito, in inquirenda, eruenda, vel stabilienda veritate occupato, sui etiam laboris peracti, si recte fecerit, gloriam aliquam referre, sin minus, emendatione doceri, nullus est, quin in se ipso sentiat. Et quam mirifice afficimur, si aliqua inuentionis rei, nondum factis perspectae, laus in nos redundat? Quam denegatam aegre aliquando tulisse et iure quodam obseruamus eos, qui suo honori quidquam detractum fuisse percipiunt, sed ea propter difficile admodum redditur iudicium, nisi omnes luculenter queant declarari conditiones, quae ad corroborandam veritatem omnibus aequae ac singulis scitu sunt admodum necessariae. Videntur autem haec praemonenda esse, si de III. ALBINI hoc in libro exhibita defensione nobis est referendum. Magnus ille et inter dissectores, subtiliumque rerum, ad corpus nostrum pertinentium, scrutatores excellentissimus ALBINUS, a multis iam abhinc annis, in indagandis corporis nostri penetralibus studiosissime versatus est, multa aliis curatius vidit, auditoribusque suis exposuit, quorum in numero habuit haud paucos, qui in monstrato progredientes tramite vni intenti rei tandem abscondita detexerunt, immo aliis communicantes in lucem produxerunt. Nunc autem, ob tardio rem anatomicarum annotationum editionem factum est, vt aliqua proponerentur tanquam noua, prout in suis aduersariis illa adnotauerat III. ALBINUS, quae iam ante ab aliis

erant alibi adlata atque demonstrata. De qua itaque conquestus est inter alios Ill. HALLERUS, cui iam quaedam denuo opposuerat in quarto editionum libro ALBINUS *) nunc autem quantum huncce librum integrum fere defensionis suae dicat Ill. ALBINUS notamus, de qua vero eam potissimum a nobis plura iam adduci nequeunt ob rationem, quod, nisi plenissime omnia exponantur argumenta, nemo de eorum pondere possit iudicare verius, id, quod a nostro certe scopo abesse sentimus. Pertinent autem inter alia ad ea, quae de perigitide, de integumento penis nervoso, de valvulae, de corporis nostri constructione ex vasis, de cellulosa cet. inter hosce Cll. viros controuersi sunt. Amouere a se etiam, quae obiciuntur, operam dedit Ill. HALLERUS, in nupera elementorum physiologiae tomi quarti editione, illique praefatione.

Miramur interim, Ill. Auctorem, anatomicis observationibus adeo diuitem, huncce libellum in controuersiis solum destinasse et repetitis saepe eodem lectoris fatigasse patientiam: nihil enim reatum legimus de duabus, libro subiunctis, iconibus, praeter harum tabularum explicationem, quae itaque rationem reddere adhuc liceat. *Prima* nimirum *tabula* vterum puerperae sistit, per longitudinem dissectum, ex quo varia ad vterum gravidum constantia possunt intelligi, quae etiam ab illis discrepant momentis, quae in vteri grauidi delineatione disposita sunt ab Ill. ALBINO, notandum tamen non constituisse, quot dierum puerpera fuerit. Omnes enim vteri partes crassiores fere apparent ac in vtero grauido. *Secunda tabula* os conuersum a parte exteriori exhibet: huius luxuriam

*) Vid. Comment. nostr. Vol. VIII P. II p. 357.

rat caput sursum retrorsumque, acetabulum contractum, ouatum redditum. Supra illud in ilio atque ischio inaequalitas, cui caput femoris inhaerebat, tanquam in acetabulo, caput vero femoris paruum, depressum et inaequale deprehendebatur.

VII.

Florae Danicae iconum fasciculus primus.
Hafniae 1761 fol. Icones. 60. Explicatio tabular. pl. 3.

Primo instituti regii, de edenda Tora Danica capti, consilio *) ita nunc a Cl. OEDERO satisfactum esse laeti significamus, vt primus fasciculus indigenarum plantarum iam prodierit. Nec opus esse arbitramur, vt plura de ipso denuo moneamus opere, quum, quae ad eius elegantiam atque praerogatiuam prae multis aliis pertinent, superiore iam loco indicauerimus. Occurrunt quidem hic plantarum tantum icones, sed quod, ob rationes, alio iam loco explicatas, non potuerunt descriptiones vberiores his addi, quippe quas separato libello exponere animus est, brevis tantum nominum additus est indiculus, qui tum denominationes veterum, in primis C. L. V. SII, C. BAUHINI, RAI, aliorumque, qui vel descriptiones vel delineationes earum optimas dederunt, continet, tum et potissimum recentissimorum botanicorum specificas descriptiones, vt LINNAEI et HALLERI, tandemque locum natalem tradit. Sequuntur deinde, sed sine ordine systematico illae, iam alibi dictae, plantae, quum alius in his ordo vel successionis modus eligi non potuerit, liberum autem relinquatur cuique, quo pro

S s 4

sua

*) Vid. Comment. nostr. Vol. IX. P. IV. p. 701.

sua voluntate, ad quamcunque voluerit normam eas disponere valeat. Quinque tandem eius modi fasciculi singulari quodam ornabuntur titulo præfixi, eorum in gratiam, quibus magis placuerit illa sola, in librum colligata, conseruare. Duplex primum fasciculi nobis ad manus est exemplum, nigrum alterum et purum, alterum vero viuus pictum coloribus, de quibus dubitamus, num sculptoris aut pictoris magis artem laudare debeamus, aut in imitanda natura Cl. OEDERI industriam admirari. Præter hæc ex his plantis, si fieri potuit, integre quoad omnes partes proponuntur, ut radicum formam, foliorum, quæ circa radicem, vel in caule et ramis, vel ad flores fructusque sunt, indolem et figuram intueri possimus, nec non florum etiam partes haud raro essentielles exhibentur, ex quibus characteres botanici definiri debent. Aliquando etiam, si ob subtilitatem cerni sufficienter atque distinguere nequeunt, aucta magnitudine apposita, notæ euidentiores redduntur.

Constitueramus quidem vnius alteriusue plantæ speciem singularem hic adducere, quæ ceteris sit anteposenda, sed in tanto pulcherrimarum iconum apparatu difficile utique erat, aliquam insignem electionem. Pedicularis, quæ sceptrum carolinum tab. XXVI. magnitudine sua et eleganti insignis, æque ac subularia aquatica tab. XXXV. paruitate sua sese commendat; iustis etiam consoribus in hoc iam specimine variarum vnius generis specierum, inter se comparandarum, exoptata suppeditatur occasio. Quare consentientes eosdem nos habituros esse confidimus, si in continuando expellendoque hoc opere Cl. Auctori sanitatis, temporisque felicitatem ex animo apprecemur.

VIII.

*Der Wunderbare und vielleicht in der Natur noch nie erschienene Eulenzwitter, nebst der Baumraupe, aus welcher derselbe entstanden, und welche vor einigen Jahren an vielen Orten Sachsens überaus großen Schaden gethan. Beschrieben und mit einigen auf die Natur dieser Rau-
pen sich gründenden Vorschlägen sie am leichtesten zu verringern und am sicher-
sten auszurotten begleitet von IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER etc. Nebst einer Kupfertafel mit ausgemahlten Abbildungen. Regenspurg in der Montagischen Buchhandlung 1761. 4. 4 Bogen.*

h. e.

Miranda nec a natura forsan vnquam producta phalaena hermaphroditica, cum descriptione erueae, ex qua illa prouenit, quae in multis etiam Saxoniae locis variis abhinc annis ingentem noxam produxit. Adduntur varia, ex natura huius erueae deducta media eam imminuendi vel tollendi penitus Auctore IACOBO CHRISTIANO SCHAEFFERO. Cum icone viuus coloribus picta.

Idem ille, cuius saepe iam scripta laudauimus, Cl. SCHAEFFERUS, occasione hermaphroditi ab amico accepti ea, quae de illa eruca iam olim 1752 in peculiari libello commentatus fuerat, repetit atque non nulla emendat. In tres vero tota tractatio diuisa

diuisa est sectiones, quarum *prima* erucam perniciosam, eius formam, qualitates et metamorphoses: *secunda* hermaphroditum: *tertia* media eam innuendi atque tollendi describit. Studium et curam decentem nec hic desiderari iudicabunt naturae scrutatores, quibus SCHAEFFERORUM assiduitas non est incognita. Adduxerunt iam hancce erucam in suis de similibus insectis commentariis REAUMURIUS

- p. 6. PRISCHIUS atque ROESELIUS. Est autem illa sedecim pedibus instructa, duodecim an-tilis, capite grandi, papillis pilosis, a latere lineis lotae, tuberculis decem violaceis et duodecim profunde rubris, in dorso conspicuis. Prouenit ex copiosissimis ouis, quae in vnum aceruum, trecenta ad quingenta continentem, congeruntur, piloso contentu coniunctis. Vescitur omnibus fere vegetabilibus, et maiores noxas adfert, quod post aliquot menses demum ad perfectionem deueniat, quo tamen tempore exuuias deponit, vsque dum demum ad metamorphosin subeundam euadat apta. Praeterea ea, quae de nympha eiusque motu, si attingitur, hic distincte descripta habentur. Tandem phalaena post mensis vnus spatium prodit, in qua sexus ipse varias notabiles differentias demonstrat. Magnitudine, colorum varietate et forma differt vterque. Femina abdomine prae viro duplo fere maior et crassior est, antennis longioribus, filiformibus, quae in viro breuiores, incuruae et plumosae sunt. Feminae in alis superioribus colorem ostendunt albo cinereum, viri fuscum, abdomen in illis lotolum, in his dilute flauum. In feminis alae superiores quinque incuruas latiusculas lineas, et inter secundam et tertiam magnum ex nigro fuscum punctum, nec non in margine similes quatuordecim, et in limbo inferiorum alarum sedecim, habent, quae lineae prorsus a maris delineatione differunt, quippe

quippe inter quas numero minores nigrae lineae
occurrunt. Haec autem momenta ea propter a
nobis simul erant adnotanda, quo ratio appareat,
quare phalaena illa singularis hermaphroditica sit a
Cl. Auctore dicta, quippe in qua dimidiata corpo- p. 15.
ris pars virum, altera feminam accurate refert.
Partium enim genitalium disquisitio, quum Noster
exsiccatam phalaenam acceperit, erat impossibilis.
Quod tandem ad media erucas illas adeo funestas p. 21.
extinguendas vel imminuendas pertinet; ea in de-
structione ouorum, erucarum, nympharum vel
phalaenarum consistunt.

IX.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Im-
perialis Petropolitanae. Petropoli typis Aca-
demiae scientiarum. 4. Tomus V. ad annum
1754 et 1755. impressus 1760 Alph. 2, pl.
14, tab. aen. 13. Tomus VI ad annum 1756
et 1757 impress. 1761 Alph. 3, pl. 1½, tab.
aen. 16.

Ex egregiis his et erudite conscriptis commenta-
tionibus earum tantum, quae in classe physica
occurrunt, summam cum lectoribus nostris com-
municamus. Occurrit autem,

1) *Alkekengi calyce profunde diuiso fructu sicco*, p. 319.
Auctore Cl. 10. CHRIST. HEBENSTREIT. Cum
in descriptione huius plantae, quam tradidit Cl.
FEUILLEE, Botanicus Parisiensis, nonnulla ma-
xime necessaria desiderentur, Noster ideo operae
pretium esse duxit, si succinctam et plenam omnium
partium commemorationem exhiberet. Describi-
tur

tur autem sequenti ratione: Planta est annua, ramosa, fibroso tuberosa fulta, caulem protrudit erectum, quadrangularem, sulcatum, huic folia adhaerent lan-
na, oblonga, in vtraque superficie laeuis, in circumferentia irregulariter dentata et sinuata; rami ad angulum acutos exsurgentes, brachiati, quaquaversum dispo-
guntur; pedunculi uniflori paulo altius, ac ramuli et petiolus, ex ipso caule enascuntur; calyx mono-
phyllus, turgidus, profunde sectus, productionibus sagittatis conniuens, segmentis cordato oblan-
gis; corolla monopetala campanulata, extus violacea, intus alba, quinque tamen maculis coerulescentibus insignita; filamenta quinque inferius crassius-
trorsum flexa et pilosa, corolla breviora; antherae erectae acuminatae bilamellatae; stylus longioris staminum, stigmate capitato; fructus globosus et siccus quadrilocularis, tenui et fragili cortice testis, irregulariter dehiscens, semina numerosissima plus compressa, thalamo scabro adhaerentia. His capitulis fructificationis partes describit Auctor et accurate exponit, quod pateat, cuiam generi ista planta vere accensenda sit. Cum vero Cel. LINNAEUS plantam hanc Atropae seu Belladonnae adiunxit, et eam inter Atropam et Physalidem mediam esse, iuxerit, Noster ea propter rationem, cur ab Alkekengi eam separauerit LINNAEUS, disquirat, per modum plantae huius partes cum partibus Alkekengi TOURN. comparat, eandemque demonstrat, quoniam calyce, flore et fructu quam proxime cum Alkekengi conuenit, antiquo ideo istius plantae generi adnumerandam et *Alkekengi calyce profundi et viso, fructu sicco* istam nominandam esse, arbitratu Tab. 4. plantam delineatam sistit.

P.330. 2) *Thlaspi filiculis ellipticis foliis lanceolata sinu-
ribus integerrimis*, Auctore eodem. Enumeratio

riis auctoribus, qui plantam hanc descripserunt, eandem postea Cl. Auctor describit, notasque eiusdem characteristicas exhibet, quibus demonstratur, laudatam plantam, ab omnibus auctoribus ad *Thlaspi* genus relatum, vere etiam ad hocce genus pertinere. Cum itaque ratione generis dubium nullum superfit, maior vero ambiguitas apud scriptores in coordinandis suis speciebus reperiatur, Noster ea propter omnes, vel saltem plurimas species praesentes, quo varietatum accidentales characteres simul patefiant, disquirendas, interea specificum Cl. LINNAEI nomen in hac specie retinendum, sique alia occurrat species, cum praesente eam conferendam omnesque in vtrisque speciebus evidentes et certas differentias notandas esse, suadet. Tab. 5. planta repraesentatur.

3) *Animalium quorundam quadrupedum descriptio*, P. 338.

Auctore Cl. IO. GEORG. GMELIN. Primum animal *mustela Zibellina* est: forma istud et habitu corporis martem, dentibus mustelam refert. Inferior maxilla dentibus satis longis paululumque incurvis, superior vero dentibus minutissimis donatur. Rictus latera setis longis obsita apparent. Pedes lati sunt, singulique eorum in quinque digitos, unguliculis albis parum aduncis munitos, diuiduntur. Color in alio, ex Beresowiensibus terris, ex cinereo nigricans, in mento cinereus, circa auriculas lutescens fuit: in alio, ex Tomskiensibus, color ex luteo fuscus, in mento et auriculis aliquantum pallidior fuit. Admodum agilia sunt haec animalia; per noctis plurimam partem inquieta, die saepius, imprimis postpastum, dormiunt, adeo tunc somno sepulti, ut pungi, ex loco in locum proiici et quocunque modo tractari possint. Carnibus cuiusvis generis vescuntur. Excrementa pessime olent. Appro-

propinquante vere color pilorum mutatur alioque inducitur. Tab. 6 animalis iconem exhibet.

P. 339. Alterum animal *vacca grunniens, villosa, tam equina*, dicitur. Corpus vaccinum cornuque retrorsum torta habet. Totum corpus nigrum est, frons tamen et spina dorsi alba sunt. Collum intantum totumque corpus, ut hircus, villosum; cauda equina alba, pedes bouini, anteriores nigri, posteriores albi sunt. Non mugit animal, sed suis indurgrunnit, quod facit, si vacca domestica, quam aegre fert, in conspectum venit. Animal ferum est. Tab. 7 istud delineatum sistit.

P. 343. Tertium animal *ovis laticauda* nuncupatur. Duo sunt huius animalis genera; alterum cauda longa, alterum cauda lata breui; ultimum hic describitur. Habitu ouem vulgarem refert. Cauda plusquam de longa, vnum pedem lata, quadrata fere, in duomisphaeria, per lineam diuisa ex mera pinguedine constat. Tab. 8. icon huius ovis conspicitur.

P. 344. Quartum animal *sciurus minor virgatus* dicitur. Habitu corporis et cauda sciurum refert. In utroque maxilla duo dentes praelongi cernuntur, quarum superiores clauso ore super inferiores prominent. Color in toto fere corpore lutescens est. Cauda quinque fere pollices longa, albos, nigros et leuescentes pilos habet. Pedes anteriores quatuor, posteriores quinque digitis instructi sunt. Animal per vniuersam Sibiriam occurrit, tab. 9 repraesentatur.

P. 345. Quintum animal *ibex imberbis* audit. Capita ouem, reliquo corporis habitu ceruum refert. Animal ab extremo capite ad pedem extremum totos pedes altum et ab extremo capite ad initium caudae totidem longum est. Aures latiusculae erectae sunt. Mas cornua gerit, foemina, quae minor, nulla. Cauda tenuis, tres pollices longa, color fere

pinus

pinæ partis e fusco lutescens. pronæ albus est. Cursus eius velocissimus est. Inter cutem et panniculum carnosum in viuis etiam vermes latent $\frac{1}{2}$ pollicem longi, crassi et albi. Caro incolis in escam cedit. Coeunt ista animalia lupulo maturescente, vere parturiunt foetumque vnum vel alterum edunt. Graminibus pascuntur. Autumno pinguescunt. Aestatis tempore ad *Irtisih* fluuium copiose morantur, hyeme montosa loca petunt.

Sextum, animal *caprea campestris gutturosa cornibus nec ramosis nec deciduis* vocatur. p.347. Hocce animal idem esse, Noster dicit, quod PLINIUS sub nomine caprae descripsit. A summo capite ad terram vsque tres pedes et vnum pollicem, a supremo dorso ad extremum posteriorum pedum duos pedes et quatuor pollices cum dimidio altum est. Masculus tantum cornua gerit, erecta, ex parte rugosa, ex parte laeua, quibus se a foemina, nulla cornua gerente, distinguit, aequae ac gutture, quod in maculo insigni protuberantia, quinque pollices longa tresue lata, se manifestat. Causam protuberantiae larynx sistit. Caro huius animalis incolis victum, pellis amictum largitur. Cornua apud Sinas magni aestimantur. In omnibus campis Transbai-Kalensibus vastis et apertis occurrit. Tab. 9 ipsum animal et tab. 10 laryngem delineatum sistit.

Septimum animal *cuniculus pumilio saliens*, cauda p.351. *longissima* dicitur. Animalculum hoc, quod, vt Noster asserit, cum nullo cognitorum animalium quoad notas genericas comparari potest, in campis Tschikoienensibus, Argunensibus et Ononensibus occurrit. Cuniculo minus est et corpus breuius habet. Auriculis leporem, rostro talpam, longitudine caudae murem et more, cuniculos fodiendi, cuniculum refert. Maxilla superior inferiore multum longior et

et obtusa, labiumque superius hiulcum est. Capus antèrius tenue, posterius amplissimum in caudam longissimam, vix digitum minorem crassum definit. In cruribus antèrioribus brevissimi digiti quinque, in posterioribus longissimis quatuor tantum digiti, omnes tamen unguculis albis et incurvatis muniti in conspectum veniunt. Pili malculi molles satisque longi sunt. Supina corporis pedumque externa pars colore lutescente, cinere permixto, prona vero pedumque interna pars candido colore praedita est. Cauda primo lutescenti post candida, in apice nigerrima est. Longitudo animalis ab extremo rostro ad initium caudae sex pollices, caudae vero octo pollices cum dimidio aequat. Velocissimum est animal, seque ad incusum accingens corpus eleuando, in altum saltu vnoque saltu dimidiam orgyam absoluit. Cuniculos mira agilitate fodit. In futuram hyemem solum secatur, idque in acervos cogit, beneque factum in cuniculos suos gestat. Quod ad internas partes attinet, animalculum hoc, praeter esophagi in medium ventriculum insertionem cum lepore, nec cum talpa, nec cum mure nec cum cuniculo commune habet, ideoque animal anomalum plane esse, Noster monet. Tab. II fig. I. animalculum repraesentatur.

P. 357. Octauum animal *cuniculus insigniter caudatus, a loris leporini*, vocatur. Hic cuniculum vulgari magnitudine paululum superat, caeterum multa cum vulgari communia habet, praeter id, quod cauda notabilior longior sit. Tab. II fig. 2. animalculum delineatum est.

P. 358. Nonum denique animal *isatis* audit. Hoc cunius locus natalis ad littus maris glacialis et ad omnes fluuios amnesque, in istud se exonerantes, esse sollet, cum vulpe vulgari quidem conuenit, speciem

tamen differt. Prolixitate enim et longitudine caudae, magnitudine corporis et reliquo habitu vulpi, facie vero canis magis simile, pilisque mollioribus quam in vulpe, plerumque candidis interdum et cinereis donatum est. Longitudo animalis ab extremo rostro ad initium caudae pollices $22\frac{1}{8}$, caudae vero $12\frac{7}{8}$ aequat. In pedibus anterioribus digiti quatuor antrorsum, quintusque retrorsum, in interna pedis parte, in posterioribus vero quatuor tantum digiti, singuli tamen vnguibus leuiter aduncis, robustis, albertibus, radicem versus nigricantibus instructi conspiciuntur. Mense martio animalia haec coeunt, coituque celebrato, vt canibus accidit, disiungi ab invicem nequeunt. Oestro absoluto cuniculos petunt, quorum extensio secundum glebam congelatam est. Quilibet cuniculus multis exitibus, in vnum tamen centrum, cubile animalis, desinentibus instructus est; hunc a sordibus purgant et collapsum reparant, inque cubili muscum sibi pro molliori cubitu sternunt. Foetus edunt in ipso cuniculo sex, septem, octo, ad viginti quinque vsque. Foetus isatidis albae, quando prodeunt, colore e luteo in ruffum aliquantum inclinante, cinereae vero nigricantegaudent. Mure quodam campestri viuit neque tamen anseres anatesue aestate negligit. Hostes ob calliditatem paucos habet; interim e quadrupedibus gulo, e volucris aluco maior ei insidiantur. Raro integrum annum in eodem loco degit, idque forte ob victus rationem, interim regionem, quam deseruit, post tres quatuorue annos repetit.

In Tomo VI reperiuntur,

Observationes botanicae et una iridis multiplicis. p 405.

Auctore Cl. GEOR. BERN. BULFINGER. Prima
observatione fructus proliferi et frondosi commemo-

Tom. X Pars IV.

T t

ran-

rantur. Describitur nimirum citrei fructus, et eo in loco, ubi stili adhuc vestigium conspicuum fuit, eminuit tantillum paruuli cuiusdam fructus qui altius in medullam matris penetravit, formae fructus citrei, eodemque etiam colore insignitus. Positus iste fuit in carne alba maioris, eumque circum circa loculi fere rotundi, figura stelliformi insigniti, et seminibus vacui, ambierunt. Hi loculi, numero nouem, non cohaeserunt inuicem nec in axi citri pomi dispositi fuerunt.

p.408. Deinde pira describuntur et prolifera et similes mire frondosa. Quatuor huius rei exempla hic notantur: unum Noster Stutgardiae vidit, reliqua tria fuerunt in horto quodam Montisbelgardensis. Ex his tertium tantum pirum Montisbelgardense, utpote speciosius commemoramus. Hoc ex pedunculo paulatim in fructum, ampullae imitae similem, elongatum fuit, e cuius summitate simul emerferunt foetus, unus breuissimus piriformis, alter longior, figura matri similis, terminus cylindricus. Foetus hos folia viridia, lanceolata, inter ipsos et matrem enata cinxerunt. Vni foliorum foliolum rosae colore et petali structura tenaciter positum, inter tertium vero et secundum foetum folium lanceolatum enatum fuit. Tandem tertius foetus ex posteriori parte non procul ab extremis foetum, matri nepotem, fudit piriformem, ampulculo vix maiorem. Intra nepotem hunc et matrem folium emerfit viride lanceolatum.

p.414. Observatione secunda describitur *malus striata*, fructu striato, punctis rubentibus consperso TOURNEF. R. H. 635. Bach Aepfel, I. B. Hist. font. Boll. L. IV. Cap. II. pag. 91. *Malum striatum* balui odore perelegans Ei. Hist. I. 15. cum fructu florifero. Ex superiori huius pomi parte, et quidem e medio lenticulae calycis, gemma eminuit, frondi a latere adhaerens,

a qua ramulus resectus fuit, vestigio calloso. Ex gemma duo mali folia prodierunt petiolata et praeterea quinque pedunculi, duabus vncis longiores et in eorum fastigio totidem flores perfectissimi, consueto petalorum, staminum et pistillorum apparatu numeroque instructi, floridissimi. Dissectione instituta interiora pomi sequenti ratione constituta Noster apprehendit. Frons tantum non in mediam vsque pomi partem penetrauit et per vnum thalami loculum, semen vnicum effoetum condentem, transiit, ibidemque multis in eius substantiam circumcirca immissis radiculis sedem fixit, circa frondem vero secundum totam longitudinem, quoad in pomi carne delituit, aliqua cavititas existit, quae et hinc vltterius fronde vacua sub angulo, ad pedunculum, siue productionem eius in carnem, acuto penetrauit et acuto fine terminata est. Fructus hic, inter alios multos eiusdem generis in cella super stramine repositus, Cl. Auctori Stutgardiae oblatu est.

Tertia obseruatio *florem rosae proliferum et frondosum* commemorat. Hic tantum notamus, ramo rosae, primo spinoso, postea aliqua ex parte spinis orbo, ea in parte, vbi nudus fuit, rosea petala et folia affixa fuisse, hinc rursus spinosum post breue interuallum folia permulta fudisse. Flos iste aequae fructus illi proliferi tab. 12. delineati sunt.

Obseruatione quarta *iridis multiplicis* Noster meminit, quam vario tempore obseruauit. Anno nimirum 1741 iridem quintuplicem, secundariam nimirum et primariam et intra hanc tres zonas rubras, anno deinde 1746 iridem secundariam modo ordinario, primariam vero triplicem et alicubi quadruplicem, annoque 1741 iridem primariam triplicatam obseruauit. Verum obseruatas has zonas coloratas non tam irides fuisse, ex maiori reflexio-

num numero factas, quam erta ex diuersis hinc,
quae ellipticam fortasse figuram teneant, fore
alia causa diuersam refractionem producerent, in
que pro coronarum aut halorum portione ha-
bendas esse, arbitratur.

X.

Observations on a series of Electrical Experiments. By Dr. HOADLY, and Mr. WILSON, Fellows of the Royal Society. The second Edition. With Alterations and the Addition of some Experiments, Letters explanatory Notes. By B. WILSON. London printed for T. Payne, MDCCLIX 4p.

h. e.

HOADLY M. D. et B. WILSONI Reg. Soc. Sc. Sodalium, Observationes in serie experimentorum electricorum. Editio secundum emendata, et adiectis experimentis, quibus ac notis aucta a Beni. WILSONO. Lond.

Quo abstrusiores sunt phaenomenorum electricorum rationes, eo maiori cum voluptate tunc naturalis amatores perlegent hoc opusculum, quo ex paucis, iisque satis probabilibus, hypothesebus, vna cum quibusdam corporum proprietatibus per experientiam cognitis, rationes probabilissimarum et maxime admirabilium experimentorum electricorum explicantur, et simul, causam electricitatis fluidum illud esse, quod NEWTONUS aliter dixit, verisimile redditur.

Hypotheses sunt, causam phaenomenorum P. 3.
electricorum esse fluidum elasticum tellurem, et po-
ros omnium in ea corporum libere permeans; hu-
ius fluidi, vndiquaque circumfusi, certam quantita-
tem inesse in singulis corporibus naturaliter, et cum
corpus quoddam electricum nobis appareat, quan-
titem illam vel auctam esse, vel diminutam.

Proprietates corporum, quas tanquam per ex- p. 4. 5.
perimenta certas assument Auctores, ceterisque
phaenomenis explicandis praeferunt, haec sunt:
Omne corpus resistere vi, quae ipsum electricum
reddere, vel electricitate priuare conetur; in aliis
corporibus hunc remissum maiorem, in aliis mino-
rem esse; maximum esse in vitro, sulphure, resi-
nolis corporibus, modo satis crassa sint, item in pi-
lis, et filis bombycinis, satis siccis, paullo mino-
rem in aere puro seu sicco, minimum in aqua, hy-
drargyro, metallis et mineralibus, animalibus et
plantis, ipsaque telluris superficie, haec tamen diffe-
rentia, vt haec postremo dicta corpora magis resi-
stant, si superficies habeant multum extensas, et
valde politas, ipsisque vis, per quam electrificand-
enda sint, in medio applicetur, minus autem, si
superficies ipsorum sint parum extensae, asperiores,
in cuspides terminatae, et vis ad has cuspides ap-
plicetur; fluidum electricum in vnoquoque corpore
non vltra certum limitem augeri, neque diminui
posse; denique nullum corpus, cui semel electrici-
tas impertita sit, sponte redire ad statum sibi natu-
ralem, sed in hunc statum vt redigatur, opus esse
aliqua vi extrinsecus applicata.

Ex his principiis primo colligunt Cl. Auctores, p. 6.
quid agendum, et quomodo figuranda et disponenda
sit virga ferrea, vt vel facile acquirat electricitatem,
eamque diu retineat, vel electricitate semel acqui-
sita facile priuetur. Quae sic ratiocinando colligunt,

optime cum experimentis conspirare monent. Neque id adeo mirum est. Nam illa principia, quibus ratiocinati sunt, potissimum ex his ipsis experimentis ducta fuerant. Sed hoc specimine ratiociniorum gustum tantum aliquem suae methodi probare voluisse videntur.

- p. 10. Pergunt ad explicanda ex iisdem principiis phaenomena, quae occurrunt, ubi virga ferrea velpositivae electricae redditur, h. e. plus fluidi electrici accipere cogitur, quam in statu naturali habet, et negativae electricificatur, h. e. aliqua eius quantitas priuatur. Quod dum agunt, evincunt, circa quodvis corpus, utraque electricitate impertitur, in mari atmosphaeram, ex electrico fluido constare, quae sese expandere, et in aliud obiectum corpus, quod minus, quam aer, resistat, transire sinit. Ex consideratione actionis eiusmodi atmosphaerae
- p. 19. ostendunt rationem, cur duo corpora levia, eodem genere electricitatis praedita, se inuicem in vicinia repellant, et contra se mutuo in vicinia attrahant, si alterum negativae, alterum positivae electricitatis sit. Porro inde colligunt signum, per quod octo
- p. 23. cognoscere licet, utrum corpus quoddam positivae negativae electricum sit. Nimirum duas sphaerulas ex subere extremitatibus filii alligandas, et apertum vitrei ex corpore proposito suspendendae sunt, et facto hae sphaerulae se mutuo repellent: sed si tubus vitreus frictus, seu electricificatus, his sphaerulis admotus indicabit, eas, et ergo ipsum corpus positivum, negativam electricitatem habere, si adhuc negativae se mutuo repellant, sed mox ad se in vicinia accedant, contra autem positivae fuisse electricitatem, si minus quidem se inuicem repellant, sed ad se mutuo accedant, simulac tubus admoventur, sed si fortius altera alteram propellat tubo remoto.

Ex hoc experimento deducunt hoc paradoxon: p. 24.
 si tubus vitreus frictus ad corpus quoddam admo-
 veatur paullatim, primo in certa distantia tubi ele-
 strificari illud corpus, deinde propius accedente
 tubo, electricitatem corporis destrui, denique ad-
 huc propius admoto tubo, illud iterum electri-
 cum reddi. Vtuntur etiam sphaerulis illis, ex
 subere factis, ad demonstrandum, vim tubi vitrei p. 25.
 electrici, seu machinae electricae, esse limitatam,
 i. e. corpori cuidam ab eo tubo, eaque machina,
 non nisi determinatum gradum electricitatis in de-
 terminata distantia communicari posse.

Hinc porro explicant phaenomena in noto illo p. 26.
 experimento obuia, in quo in interiori cavitate tubi
 vitrei, ex qua aer est exhaustus, flumen lucis ap-
 pareret, si alterum eius extremum, cupreo manubrio
 insertum, manu tenetur, alterum, hermetice sigil-
 latum, ad tubum vitreum electricum, vel machi- p. 32.
 nam electricam, admouetur. Ex quo experimento
 simul euincunt, fluidum electricum non posse per
 totam massam vitri ab vna superficie eius ad oppo-
 sitam penetrare.

Progrediuntur ad explicationem experimenti
Lugdunensis, inter omnia experimenta electrica ce-
 lebratissimi. In qua dum occupantur, docent pri-
 mo, quomodo vitrum sine frictione electricum reddi p. 35.
 possit per communicationem; deinde ostendunt, in p. 39.
 hoc experimento semper tantum fluidi electrici ex p. 48.
 vna vitri superficie expelli, quantum in alteram,
 oppositam illi, ingrediatur; et quomodo hoc fieri
 possit, licet vitri massam totam hoc fluidum perua-
 dere nequeat, ex ratione renisus vtriusque super- p. 44.
 ficiei, subtiliter explicant, simulque demonstrant,
 in hoc experimento alteram vitri superficiem nega-

- tiue, alteram positiue electricam esse. Denique
 p. 46. illustrandam magisque confirmandam explicationem
 huius experimenti, instituunt comparationem inter
 hoc experimentum, illudque paullo antea men-
 tum, quod in tubo aeris vacuo capitur, quae de
 p. 49. experimenta sibi inuicem prorsus similia obser-
 tur, nonnulla etiam experimenta addunt, quae
 plicationi experimenti Lugdunensis, ab ipsis exhibi-
 ta, lucem ac robur praebent. Interim, quod alia
 non est dissimulandum, difficultatem aliquam, et
 que haud exiguam, in sua huius experimenti ex-
 plicatione reliquerunt Cl. Auctores, hanc nempe: quod
 si vera ea sit, in vna parte massae vitreae, sic elec-
 trificatae, lateat fluidum electricum condensatum, et
 in reliqua parte, proxime adiacente, fluidum ele-
 ctricum rarefactum; quae duae portiones fluidi ele-
 ctrici quomodo in hoc statu, cum fluidum illud ele-
 ctricum esse sumatur, tam diu iuxta se inuicem
 manere queant, admodum difficile explicari
 videtur.

- Cum experientia duce sumissent Auctores
 corpus electrificationi resistere: restabant solan-
 tibus quae questiones, vbi renisus ille exerceatur, et
 vis illa resistendi proueniat. Quas quae questiones
 attingunt. Et ad primam quidem respondet
 p. 54. nisum illum exerceri in superficie corporis, et
 p. 58. tius proxime ante eam, vbi etiam radii luminis
 p. 58. flectuntur; ad secundam vero, vim illam, quae
 corpus augmento vel diminutioni fluidi sui electrici
 sistat, elasticitatem esse atmosphaerae, et fluidi ele-
 ctrici eodem, quod et electricum vocamus, et
 etiam nonnunquam particulae subtilissimae materiae
 propriae corporis admixtae sint, circa vnum quodam
 corpus formatae, siue illud electricum sit, siue
 minus.

His quaestionibus enodatis, singulari experimento docent, fluidum electricum, ex vno corpore in aliud transgressurum, non breuissimam ire viam, sed eam, qua paucissimae superficies ipsi transiendae sunt. Quo ipso bene monent, multum confirmari, quod supra dictum est, vim, qua corpus fluidi electrici ingressui vel egressui resistit, proxime superficies eius exerceri. p. 62.

Tandem rationem, cur leuia corpuscula a tubo electrico attrahantur, et repellantur per vices, reddunt ex praedictis atmosphaeris. Quia enim, inquirunt, atmosphaera, circa tubum formata, proxime eius superficiem rarissima est, et inde gradatim densior fit, donec in ea distantia, ad quam virtus tubi electrica extenditur, densitatem fluido electrico naturalem recuperet: necesse est vt corpusculum quoddam, in hac atmosphaera positum, e parte eius densiori in rariorem emergat, et sic a tubo attrahi videatur. Et quoniam interea circa ipsum hoc corpusculum atmosphaera electrica formatur, ex hac intelligitur, cur ipsum mox repellatur, eodem modo, quo duarum sphaerularum ex subere electricarum mutus repulsus explicatus est. Dissipata deinde hac corpusculi atmosphaera per contactum corporis non electrici, ipsum illud corpusculum denuo a tubo attractum iri, vt antea patet. p. 66.

Sic explicatis maxime notabilibus phaenomenis electricitatis, concludunt, fluidum electricum non esse diuersum ab eo; quod NEWTONVS aetherem dixit, et quod ex eius mente est fluidum subtilissimum, maxime elasticum; per omne vniuersi spatium diffusum, omnia corpora penetrans, et in corporibus crassis multo minorem densitatem, quam in spatio reliquo habens. Ignem haud commode vocari hoc fluidum arbitrantur, propterea quod ignis non sit substantia, sed se habeat ad aetherem, p. 67.

particulis corporum inflammabilium mistum, ut so-
nus ad aerem.

Cum primum ederetur hoc opusculum, Cl. WIL-
SONUS pleraque argumenta HOADLYO suppo-
ditauerat, qui illa in ordinem redacta stilo suo pro-
posuerat. In hac altera editione, post obitum
HOADLYI facta, WILSONUS aliquot libri loca
emendauit, et rationes emendationum in notis tes-
tui subiectis indicauit, nonnulla etiam noua addidit,
nempe epistolam ad HOADLYUM datam d 30 No-
vemb. 1755, in qua exponit, quomodo in rationibus
phaenomenorum electricorum inquisiuerit, et ad
hoc systema, modo expositum, meditando et
experiundo peruenerit, et partes duarum episto-
larum ad V. Cl. FLICOT et SMEATON, iam anno 1740
scriptarum, in quibus affirmat, effluuia electrica
e manu, vel puluillo, cui affricatur, non autem a
tro, prodire, et accumulationem fluidi electrici in
lagenae Lugdunensi proportionalem semper esse
nuitati vitri, superficiei eiusdem, et superficiei cor-
poris non electrici, quo vtraque lagenae superficiei
tegitur.

XI.

HERMANNI BOERHAAVE, Philosoph. et
Med. Doct. Institut. Colleg. Pract. Botan. et
Chem. in Academia Lugd. Bat. Profess. Colleg.
Chirurg. in eadem vrbe Praesid. Societ. Reg.
Scientiarum. Londin. et Academ. Reg. Scien-
tiar. Parisiens. Membr. Praelectiones acade-
micae de morbis neruorum; quas ex auto-
rum manuscriptis collectas edi curauit 1760.
BUS VAN EMS, Medicus Leidenfis. Tom. I.
Lugduni Batauorum, apud Petr. van der Eyk
et

et Cornel. de Pecker, 1761. 8. 1 Alph. 1½ pl.
Tom. II. ib. eod. 1 Alph. 12½ pl.

Quam vix non omnia olim a tanto viro, qualis fuit HERMANNUS BOERHAAVE, scripta, vel modo dicta, summam doctorum virorum attentionem atque applausum excitauerint meruerintque, iam diu quoque praestantissimum eius opus de morbis neruorum, quod manu scriptum in non nullorum manibus versari notum erat, quam audidissime hactenus expectatum fuit. Ab Ill. in primis KRUSE, Medico Petropolitano Clarissimo, in cuius quippe manus cuncta ab immortali viro relicta opera et inter ea etiam hoc, vti iam ante aliquot annos percipimus, de neruis, peruenisse constat, eo magis vel hoc quoque posthumum opus editum iri sperabant omnes, quo magis illa spes edendorum omnium illorum operum ipsius Viri Cl. auctoritate publiceque data fide confirmata fuerat *). Interim, quum aliorum laborum multitudine adhuc dum, quo minus datam fidem solueret, impeditus ille fuerit, orbem eruditum sibi obstrictum reddidit Cl. VAN EMS, de praesentis operis editione absque dubio egregie promeritus. Is enim ipse ante triginta annos et quod excurrit, Boerhaavianis interfuit praelectionibus academicis, tumque temporis, quae praeceptor de neruorum morbis proposuerat auditoribus, calamo excepit. Accidit deinde, vt aliud exemplum, IACOBI HOVII, medici nunc Amstelodamensis, viri doctissimi, manu conscriptum, tandemque tertium, ex iisdem praelectionibus in suos vsus a perillustri GERARDI VAN SWIETEN contractum, acciperet, ex quibus exemplis tribus hunc, quem indicamus, librum ita *Noster* composui;

*) conf. Comment. nostr. Vol. IX. P. I. p. 171.

suit, ut, quantum fieri potuit, retentis b. Halleri
verbis, doctrinam ipsius de hoc argumento uni
fide et, quod cuilibet legenti facile clarum erit, ma-
to studio subactoque iudicio in ordinem redigere
conficeretque, additis aliorum auctorum locis, a
praeceptore olim citatis, quae insigni diligentia ex
illorum operibus collegit atque examinavit. Et
lectorum insuper commodo magis magisque con-
suleret, summa non solum rerum capita ad singu-
rum paginarum margines indicemque illarum vbi-
rimura riteque contextum sub finem libri adiecit,
sed toti quoque operi conspectum ipsius praefixit,
quem ita exaratum deprehendimus, ut, quem me-
liorem breuioremque lectoribus nostris tradere po-
semus, vix ac ne vix quidem intelligamus. Quam
ob rem tum a Cl. Editore, cum ab ipsis nostris li-
ctoribus veniam facile nos impetraturos esse con-
dimus, si praeter morem, a nobis huc usque ac-
ceptum illum hic loci iisdem verbis repetamus, ut
vno quasi intuitu appareat, quam vastum et ab-
solutiter disputatae, et solide atque utiliter expositae
doctrinae campum in hoc opere emensus fuerit
BOERHAAVE.

Totum hoc opus diuisum est in duas partes,
quarum prima agit de morbis, qui proprio nervi
neruis, eorumque membranis accidunt; altera de
illis affectibus, qui totum systema encephali, et
nerui oriuntur, et a cuius bona constitutione la-
manitas dependet, turbant, labefaciunt, destruunt.

P. 2.

In ipso primae partis initio exhibetur synopsi-
s et definitio nervi: deinde quid proprius nervus
sit, et unde originem habeat; disquiritur; et quoniam
nervi ex cranio egrediuntur, hinc in quo de cranio
disseritur, quatenus sit propugnaculum
encephali, quod nervi originem praebet, tam in em-
bryonibus, quam in adultioribus; addunturque
non-

nonnulla de eius figura, quatenus ob neruorum causam talis esse debuit: et ob eandem rationem theca vertebrarum in genere consideratur.

Nerui non decurrunt nudi per corpus, sed vaginas, quibus defenduntur, mutuuntur ab encephalo: hinc membranae cerebri etiam describendae erant. Exterior earum est dura mater, cuius definitio datur; cohaesio, appendices et fabrica describuntur; et hac occasione nonnulla adduntur de fabrica membranarum in genere, vt ea, quae postea de membranis cerebri dicenda sunt, eo melius intelligi possent. p. 9.

Dura mater illud cum omnibus corporis membranis habet commune, quod gaudeat vasis arteriosis; easque accipit ex carotidibus et vertebralibus illaque abeunt in venas; adduntur nonnulla, quae his vasis propriae sunt. Patet ergo, quod dura mater ratione vasorum pati possit varios morbos, qui falso neruis adscribuntur, nempe inflammationem, suppurationem, gangraenam, scirrhum, vulnera, contusiones, dolores a plethora; hinc proprie dictam cephalalgiam, separationem durae matris a cranio: et ab his causis potest fieri apoplexia: adduntur quaedam, ex quibus patet, morbos posse fieri in systemate vasorum durae matris, qui, licet neruis adscribantur, proprie tamen ad vasa pertinent. p. 15.

Dura mater habet etiam neruos sibi proprios; hinc potest esse sedes doloris ab eorum rosione et tensione. Maxime autem quaeritur, an veram conuulsionem pati queat: clari enim viri affirmarunt, duram matrem esse musculum, quorum sententia refutatur; licet tamen concedatur, in nonnullis durae matris locis adesse fibras, sed eae longe alii vsui inserviunt, et in sinibus maioribus imprimis necessariae sunt, vt nimiam eorum expansionem impendant. Sinus illi habent ampullas, vinctuoso humore, attritum p. 28. p. 49.

- p. 55. tum prohibente, plenas, in quibus ergo variorum morum genus obtinere potest; potest etiam in sinu eorundem sinuum nasci induratio, et hinc oriri morbi; nervis falso adscripti. Dura mater per varia foramina exit ex cranio et spina dorsi, nervis vaginam exteriorem largitura; ergo cum iis protenditur per totum corpus, iisque duritiem conciliat; deinde vero eos, ubi in viscera, vel motuum sensuumque organa ingrediuntur. Haec vero durae mater vagina gaudet arteriis, venis et nervis; ergo poterit morbos, vasis et nervis proprios, illaesa tamen pulpa interiori: potest hic itaque nasci omnium generum, per quos comprimitur pulpa nervorum interior; vel humores, in vasis vaginae contenti, possunt fieri acres et sensim corrodere nervum, idque poterit obtinere in gangliis. Nerui etiam variis morbis obnoxii sunt ab acrimonia humorum, quae continentur in vasis vaginae, ut patet in scorbutica, lue venerea, arthritide, rheumatismo et odontalgia, quae omnia dein variis exemplis ex probatis auctoribus confirmantur. Encephalon ambitur variis distinctis membranis, quae liquore intermedio circum crescere prohibentur, qui liquor praeternaturalis potest augeri in cranio, in theca vertebrarum, in vagina nervorum ipsis; unde compressa pulpa interiori functiones nervorum ipsae delentur; quod morbi, quo modo cognoscantur et curentur, docetur; et tales morbos reuera dari ex analogia illustratur.
- p. 87. Sequitur nunc consideratio secundae cerebri membranae, nempe arachnoidaeae, cuius traditur inventio, nexus, fabrica, dein morbosa constitutio, scilicet concretio, quae per observationes confirmatur, nimia humiditas, pinguedo; unde morbi nascuntur in toto genere nervoso, illaesa tamen medulla.

Porro describitur tertia cerebri membrana, nem. p.91.
pe pia vel tenuis, et in ea notantur amplitudo, singularis constitutio, nexus; arteriae, quae mira ratione propagantur, decurrunt supra medullam, insinuant se corticem: docetur dein distinctius, quomodo se habeat in cerebro; quam innumerabilia sint eius vasa, ita, ut tota fere sit vasculosa; consideratur eius superficies exterior, interior nexus per vasa arteriosa et venosa, insinuatio in anfractus cerebri, applicatio ad medullam, appendix constituens plexus choroideos. Ut porro ostendatur, quomodo pia mater se habeat in cerebello, traditur eius generalis descriptio; notantur arteriae; et sic acquiritur idea piae matris, cerebellum eiusque processus vermiformes inuestientis. Eadem ratione paucis tantum verbis agitur de medulla spinali et pia matre ipsi propria. Pia mater, morbosa facta, functiones nervorum etiam p.122.
laedit, quod nunc porro demonstratur: scilicet arteriae eius possunt fieri nimis amplae, siue illa amplitudo communis sit toti corpori, vel huic parti propria; vel nimis vel arctae, nimis rigidae; vel nimisiles.

Plethora in toto corpore nata, replet etiam vasa p.131.
piae matris, quae ergo comprimunt corticem, vel medullam in cerebro potius quam cerebello; utraque vero ratione functiones nervorum laedi possunt, sed datur etiam plethora piae matri propria, inprimis in obesis, qui propterea variis nervorum morbis sunt obnoxii; haec vero etiam oritur ab arteriis, in aliis corporis locis impeditis; ab obstructis arteriis coeliacis et mesentericis; ab impedito sanguinis ex cerebri sinibus exitu; a compressis venis iugularibus; a respiratione compressa; per nonnullos animi affectus, et ab impeditis evacuationibus consuetis; quae plethora, natique inde morbi, quomodo cognoscantur et curentur, ostenduntur.

Con-

- P.148. Consideratur nunc vitium plane contrarium, nempe defectus sanguinis rubri in vasis piae matris, et hac occasione refutatur sententia illorum, qui putabant, hominem eo esse saniores, quo sanguis esset tenuior; etenim a tali sanguine fit leucorrhoea et leucophlegmatia hinc etiam hydrops inter meninges cerebri; et impotentia ad motum, cuius malo imprimis obnoxia sunt corpora tenella et virgines.
- P.158. rum debilitate laborantia. Quoniam vero tale corpus virginibus proprium est, hinc illae frequentius incidunt in peculiare morbi genus, quem chlorosis vocant. Hanc multi medici falso adscripserunt deficientibus mensibus, quum tamen reuera oriatur defectu sanguinis rubri; quod eo clarius patet, quia virgines non tantum, sed et omnes alii, a nimis haemorrhagiis in similem morbum incidunt: hinc diagnosis et curatio traditur. Haec cura consistit in restituitur sanguinis rubri, quae debetur restitutione chylopoiesios per cibos faciles et concoctu faciles, potus generosos, sed non inebriantes, condimenta appetitum acuentia, medicamenta stomachica amara exterius et interioribus adhibita, simplicia magis, quam composita et purgantia, bili aemula. Iisdem remediis restituitur haematopoiesis; nam ex chylis fit lac, ex lacte sanguis; hinc si chylus rite conficitur, tunc etiam restituitur sanguis. Huc vero maxime facit exercitium corporis et ferri usus internus, quod, quia ratione exhiberi debeat, quatenam cautela in eius usu est servanda, et quid post eius usum agendum sit, debet considerari. Iisdem etiam remediis restituitur poecilo poiesis.

- P.188. Sanguis, in vasis piae matris haerens, non tantum potest peccare quantitate, sed etiam acrimonia hinc pertractata plethora et inanitione, immo etiam consideratur, quamnam noxam nervis pariat etc.

acrimonia. Queritur ergo primo, an aëria huc usque peruenire queant, et si illa, affirmatur hoc imprimis de spiritibus stillatitii fermentatis, quorum effectus in cerebro recensentur; qua occasione agitur de ebrietate, et utraque morborum, qui ab hac causa pendunt, paucis traditur. Sed dantur etiam alii spiritus, siue effluvia ex quibusdam vegetabilibus exeuntia, quae etiam paucis memorantur et de horum et spirituum stillatitiorum effectibus nonnulla adduntur.

Quoniam nunc de spiritibus sermo est, disquiri-
tur, quid proprie per spiritum intelligi debeat, cuius proprietates recensentur et ubi inueniatur, dicitur. Primo nunc consideratur ille spiritus, qui in animalibus per solam vitam paratus, effluuiorum modo ex illorum corpore exit, recensentur eius varii effectus in varias corporis animalis partes, vis eius in latum se diffundens, vni tamen animalium generi tantum nocens, quae vis incredibili plane subtilitate pollet et tamen ita figi potest, ut per longum tempus effectus suos praestet; vis illa vario modo communicari potest, ita tamen, ut imprimis agat in nervos dissectos, hinc forte directe spiritus nervosos afficiat, quod ex modo communicationis demonstratur; et tandem quaedam adduntur, quae diagnosin, prognosin et curationem veneni recepti spectant. Sequuntur secundo illi spiritus, qui pro-
ducuntur per putrefactionem, quae valde promouetur per calorem et corpora ita resoluit, ut fiant volatilia: morbi inde nati et methodus eos curandi recensentur. Agitur tertio de spiritibus ex animalibus exhalantibus et de eorum effectu in corpus, quod illos spiritus recipit. Ordo rerum nunc ducit ad spiritus, qui exeunt ex vegetantibus, per exhalationem, olfactus organa afficientem, vel per distillationem, vel per contusionem. Queritur, an

- vis medicata vegetabilium ab his spiritibus pendent; summaque horum subtilitas demonstratur, quia nullo sensu dignosci, sed suis tantum effectibus manifestari possunt, illi spiritus in singulis vegetantibus
- p.243. singulares sunt. Pergitur nunc ad regnum folle, quod etiam spiritus suppeditat, qui in nonnullis fo-
- p.247. dinis naturales sunt et singularibus effectibus se manifestant. Nonnulli etiam memorantur foetores, corpori humano valde perniciosi. Ignis etiam viros et noxios extricat spiritus, qui inprimis lethales sunt ab igne suffocato, quod miris exemplis confirmatur. Hac occasione alii quidam noxii spiritus,
- p.257. per calorem extricati memorantur. Sequuntur nunc spiritus per miscelam parati, quorum exemplum habetur in vitriolo, qui etiam in nervos agunt.
- p.260. Pertractatis morbis, qui oriuntur a corporis alienis, in nervos eorumque liquores agentes, consideratur nunc nervus integer et examinatur morbi, qui toti eorum substantiae accidunt; hunc in finem paucis agitur de nervo in genere; deinde de tendine, quoniam ille ex nervis oritur: nervi et tendines per solum senium exsiccantur, possunt pati inflammationem, per quam constituentes eorum partes inter se concreescunt, per suppurationem indurari suo involucri et ab externis iniuriis pessime affici: hac occasione nonnulla adduntur de futura tendinis.
- p.270. Quoniam vero nervi nudi per dentes decurrunt, hinc porro agitur de odontalgia, quae vtplurimum oritur ab exesa vitrea dentis crusta, nervoque nudo aeri exposito, nec nisi illo nervo destructo curari potest, quod quibus modis fiat, docetur. Agitur etiam de aliis odontalgiis ab inflammatione gingivarum, ab earum colliquescentia per scorbutum, et perforatione alveolorum, quae species ex consideratione dentium amplius exponitur et medendi methodus traditur: haec odontalgia frequenter oritur ab

dis, dentem corrumpentibus et per eius euulsionem vel per antiseptica debet curari. Alia eius species fit per dentem molarem, antrum HIGHMORI perforantem: quia vero catarrhi in hoc malo frequenter accusantur, hinc nonnulla de his adduntur.

Pergitur nunc ad paronychiam, quae etiam a p. 287. nervo, circa phalanges digitorum denudato, ortum habet: describuntur huius mali symptomata, sedes: affectae partis fabrica exponitur: recensentur variae huius morbi species; prima ab accumulata articulorum mucilagine: altera ab inflammato ligamento, quod capsulam articulem constituit: tertia a male affecta membrana cellulosa in articulis: quarta a laeso periosteo in phalangibus digitorum: quinta a vitio tendinum, qui in prima phalange digitorum finem habent: sexta ab inflammata vagina, quae his tendinibus circumponitur. Hac occasione nonnulla notantur de scuto cartilagineo, sub quo illi tendines transeunt: septima denique a laeso harum cartilaginum perichondrio. Sequitur iam confide- p. 317. ratio physiologica vnguium, dein eorum pathologia; inprimis exponitur, quam dolorifica mala ab ariditate epidermidis cum illis cohaerente et ab ipsa eorum arescentia sequi possint.

Porro explicatur callus, qui fit a degeneratione p. 325. nervorum per eorum compressionem nata, et hac occasione agitur etiam de coecitate et surditate senili, quae ab occalescentia nervorum opticorum et aousticorum producantur. Agitur dein de verrucis, quae sunt papillarum nervearum degenerascentium species: et diversae earum sedes notantur. Porro tractantur clavi, cornubus animalium similes, suntque illi papillarum nervearum, ex cute assurgentium compressiones et indurationes. Tandem capitulum de papillis in superficie corporis degenerascentibus primum huius opusculi tomum claudit.

- p.343. Pars secunda agit de morbis, qui totum systema encephali afficiunt; et quoniam ab eo humanitas pendet, hinc post breuem praefationem agitur de mente humana, quae in genere describitur et ex hac eius consideratione deducitur cognitio adorabilis Dei, qui omnibus rebus mentique humanae primam dedit originem.
- p.354. Agitur dein de modo, quo humana ideas acquirit, ostenditurque hanc non vix melius posse explicari, quam si ille modus compareretur cum ingressu luminis in oculum. Consideratur porro potestas mentis humanae quae apta est cogitare infinita, praeterita sibi sistit praesentia, addit etiam quibusdam notis corporeis, vel sensibus, dum tamen in utroque casu perfecte eadem manet.
- p.365. Pergitur iam ad ratiocinium, ostenditurque, haec actio esse simplicissimam, et quasi momentanea, moram vero eius successiuam pendere a notis, quibus nobis opus est; vnde concluditur, esse in mente perfectionem latentem, qua per se cogitat. Sequitur alia mentis facultas, nempe voluntas, quae se extendit ad infinita habetque in se fundamentum virtutis et vitii: huius proprietates recensentur et nomina adduntur de summo bono. Considerantur porro animi affectus, qui in genere referuntur ad amorem et odium, quorum bonum vel malum regimen salutatem hominis promouet vel turbat; recensentur horum diuersitates et ostenduntur variis effectibus in corpus humanum, vnde deducitur regimen mentis, quod medicorum est. Porro describitur imaginatio, quae facultas mentis homini in primis propria est: recensentur miri eius effectus, notantur vari gradus et docetur eius regimen. Haec vero si nimis valida sit, oritur insania, quae porro describitur methodusque curandi traditur.

Pertractatis morbis, qui sedem habent in ipsius sensorii communis loco, iam agitur de iis, qui sedem

dem habent in alio loco, vnde sensorium commune
aeque afficiunt, ac si in eo ipso haerent. Inpri-
mis hic accusari merentur praecordia, mesenterium,
herniae aliaeque causae, quae in nervos abdomina-
les agunt; nec minus hic peccant vterus et vesica:
methodus curandi morbos, ab hac causa ortos, tra-
ditur. Sensorium commune saepe etiam afficitur a p.432.
fordibus, in primis viis haerentibus, quae saepe ma-
lignam indolem habent: morbi inde nati describun-
tur. Dein agitur de bile atra, in iisdem his locis p.447
haerente, et morbos nervorum producente. Ve-
sena varia, in ventriculo haerentia, totum sensorium
commune etiam turbant. Haec consideratio ducit
ad explicandam nervorum ventriculi et primarum
viarum actionem in sensorium commune, cuius rei
illustre exemplum habetur in colica Pictonum, ad-
duntur quaedam de noxis ab affectis nervis remo-
tioribus et pauca alia, quae curationem horum affe-
ctuum spectant. Sequitur capitulum, ubi ampliori
sermone ostenditur, nervos, per totum corpus di-
spersos, in proprio suo loco agitados, producere ca-
pitis et generis nervosi morbos.

Haecenus sensorium commune consideratum est, p 468.
quatenus est pars corporis solida, vel fluida, vel ex
vtrisque composita; iam vero sequitur subtilior in-
dagatio principii illius, quod HIPPOCRATES vo-
cavit *impetum faciens*, a quo omnes motus originem
ducunt, et in quod omnes sensus terminantur. Ut
vero constitutio eius morbosa melius intelligatur, ac-
curatius dein inquiritur ortus idearum, animi affe-
ctuum, vnde iterum fiunt motus corporei, excre-
tiones perturbatae, omniumque fere functionum
mutatio. Recensentur porro miri effectus huius
principii impetum facientis respectu motus corporei,
quos tamen minime percipimus. Definitur nunc p.487.
accuratius, quid sit sensorium commune, quod ut

agat requiruntur nerui, qui distincti sunt in ortu et fine: determinatur porro, cuinam corporis loco sensorium commune assignari queat, nempe ipsi nervorum origini, in qua nulla adest confusio, ita ut tam origo quam functio cuiuscunque nerui sit distinctissima, quae distinctio tam accurata est, ut homo respectu humanitatis reuera sit duplex. Obiici tamen possit, quod partes cerebri se mutuo decussent, hinc illa res accuratius inquiritur, nec tamen apodictice determinatur, quid statuendum sit.

p. 510. Sequitur caput de sympathia, in qua explicatur, quid nerui patiantur ab externa causa et qua ratione vnus homo agat in alterum et patiat̃ ab altero: praemittuntur quaedam, quae hanc rem in genere spectant; docetur deinde, quomodo vnus homo possit excitare affectus alterius; illustrantur haec exemplo ex arte musica desumpto; enarrantur miri potentiae nostrae effectus, quorum nescimus causam, modum et instrumenta, qui non semper pendent a nostra voluntate, sed quasi vnico actu fiunt, diu durant, corpus nostrum mutant tam ad salutem, quam ad mortem, extendunt se in longinquum et ad alia corpora, nec domari possunt nisi per remedia, quae corpus humanum debilitant et ad mortem ducunt. Adduntur deinde alia de principio, hos effectus excitante, quod plane inuisibile est, et tamen tantum habet imperium in corpus, ut ab eo, in animi affectibus exorbitante, omnis generis morbi excitentur, imo mors ipsa et quidem subitanea secuta fuerit.

Supereſt nunc disquisitio, quemnam effectum praestet imaginatio humana in alienum corpus, id est, agitur peculiari capitulo de vi imaginationis p. 555. mulieris grauidae in proprium foetum; haec primo exemplis demonstratur, dein adducuntur variorum auctorum de causa huius euentus sententiae, quas tamen non admittendas esse demonstratur, concluditur

que ca
mirabil
tionis
in quib

Ab
foret a
bi, pro
quia v
histori
quae i
minor
gus,
ampli
hisce p
finem.

Et
non m
suspici
ciendo
ita exa
reliqu
autem
que?
VII
licet a
egreg
quae
Quod
de ne
neruo
tissim
storu
limit
tione
plior

que causam huius phaenomeni esse incognitam et ad mirabilia referendam, quod in toto opere generationis etiam locum habet, vti etiam in aliis casibus, in quibus ignorantiam nostram fateri cogimur.

Absolutum iam esset pensum, nisi opportunum foret aliquot exemplis ostendere, qua ratione morbi, proprie cephalici dicti, pertractari debeant: et quia vertigo horum est leuissimus, hinc primo eius p.576. historia traditur: dein sequitur caput de apoplexia, p.640. quae inter morbos cerebri est periculosissima: huius minores gradus sunt parapoplexia, paresis, lethargus, cataphora, carus, coma, paralyfis, de qua amplior sermo est. Tandem caput de epilepsia p.770. hisce praelectionibus de morbis neruorum imponit finem.

En ipsius libri conspectus. Vel nobis quoque non monentibus, quilibet facile, et id quidem recte, suspicabitur, licet vltimam manum huic ipsi perficiendo operi non adhibuerit b. Auctor, illud tamen ita exaratum esse, ne tanto viro sit indignum. Qui reliquos enim ab ipso editos libros perlegerit: quis autem medicorum erit, quin eos legerit relegeritque? haud difficulter et in hoc inueniet BOERHAAVI doctrinam, ingenium acre, cogitandi modum, licet acutum et subtilem, tamen facilem, ordinemque egregium, amplissimam lectionem, planamque et, quae suam quandam maturitatem habet, orationem. Quodsi quis etiam vel vnam alteramque sententiam de neruis ipsis, vel ob fabricae similitudinem dictis neruosis partibus, earumque virtutibus, aliisue potissimum physiologiae capitibus in recentiorum auctorum libris aliam inuenerit, is perpendat, naturae limites forte numquam attingi, ideoque eius cognitionem denuo institutis experimentis semper ampliorem reddi posse, sique tantus vir forte errauerit,

rit, vti recte monet Cl. Editor, cum tamen non nisi grauiſſima ratione a recto tramite fuiſſe deſſerum.

- Aliqua nunc adhuc pauca, quae cum lectoribus noſtris communicamus, ex ipſo libro elipſus.
- p. 11. mus. Membranae, ſi in genere de iis loqui velis, in duas claſſes videntur poſſe diuidi, quarum una eſt ad ſenſus noſtros vaſculoſa, altera vero ſenſibus noſtris nulla vaſa exhibet, licet vel hoc quoque membranarum genus vaſis non carere phaenomenis multa doceant. Illius exemplum dat meſenterium aliaeque ſimiles membranarum plures; huius autem chorion, amnion, aliaeque. Ad priorem claſſem pertinet etiam dura mater, quae, vti reliquae membranae vaſculoſae omnes, in duas lamellas ſeparari poteſt, quae in ſua duplicatura vaſa conſpicua continent. Illud igitur omne, quod nonnulli auctores fibras in ipſa occurrentes, muſculoſas eſſe putauerunt, vere vaſculoſum eſt. Muſculoſae enim fibrae in membrana illa deprehenduntur proſecto nullae, et quae huius generis apparere creduntur videnturque, nihil aliud ſunt, quam ligamenta quaedam duram matrem cranio aſſiggentia, illis praecipuum in locis, vbi ſanguis ex encephalo rediens eſt fluit in ſinus, qui vero, niſi adeſſent retinacula talia, multis omnino ſub occaſionibus, nimium expanderentur, neque ſanguinem ſatis continerent. Convulſionem itaque veram pati numquam poterit dura mater, quum ſine muſculi praeſentia nullus dari queat ſpaſmus. Separatio autem illius a cranio interdum obſeruata, non a vi quadam muſculari, ſed ab humorum quadam facta effuſione, iis quoque, niſi reſorpti fuerint, a calore rarefactis et diſtenta, duram matrem eo uſque a cranio ſeparantibus, vni p. 67. fuiſſe videtur. De arthritide et podagra haec quoque legimus coniecturam, quod morbus iſte duplicis generis eſſe videatur, vnum, ſed rariſſimum, in de

generatione spirituum animalium consistens, sine
 villo calore aut tumore, quam maxime tamen dolo-
 rosum nervosque consumens; alterum, ipsos quidem
 etiam afficiens nervos, tamen in eorum integumentis
 haerens, tumoremque et inflammationem efficiens.
 Alterius tunicae cerebri inventae laus ad quatuor p. 81.
 medicos Amstelodamenses, BLASIUM scilicet, SLA-
 DUM, KINAM, et SWAMMERDAMMUM, pertinet,
 quippe qui viri anno superioris seculi sexagesimo quin-
 to eum in finem abierant quandam in societatem,
 vt in qualibet hebdomade conuenirent eorumque
 vnusquisque quandam corporis partem examinaret.
 Nihilo tamen minus suum illa nomen, vti constat,
 a RUYSCHIO accepit. Praeter plethoram vniuer p. 135.
 salem, et cerebro quoque suo tempore nociuam, da-
 tur etiam eius aliquod genus particulare, soli capiti
 et in primis piaae matri proprium, cuius quidem
 variae, supra iam enarratae, caussae recensentur,
 quarum tamen prima dicitur obesitas. Quando
 enim oleum in contextu corporis celluloso sepositum
 abundat, tunc vasa, quia cutis vltiorem corporis
 expansionem coercet, nimis comprimuntur, angu-
 stantur, et sanguinis pars rubra in illis imminuitur.
 In capite autem pinguedo, si qua talis ibi, v. c.
 ex obseruatione RUYSCHII, sub tunica arachnoi-
 dea inueniatur, vix vmquam augeri deprehenditur,
 hinc in vasa piaae matris non compressa, maior san-
 guinis copia irruere, et vertiginem, vacillationem
 tandemque apoplexiam effioere potest. In verte-
 brarum autem theca, quae non adeo plena est, quam
 cranii cauitas, ros quidam semper adesse debet ad
 auertendam siccitatem; satis igitur copiosa ibi sae-
 pius deprehenditur pinguedo; qua de caussa non
 facilis a plethora ibi oriunda compressio debet me-
 tui; et hi quoque nerui ad inferiores partes delati
 hinc forte omnium vltimo afficiuntur. Quem ad p. 148.
 modum

modum vero ista mala a vasis piaë matris sanguine nimium refertis oriuntur, sic etiam e contrario similia suam capere possunt originem ex defectu sanguinis rubri in vasis piaë matris obuiò. Inde letor et quies humorum, calorìs naturalis omniumque functionum imminutio, tandemque reliqui morbi omnes intermedii a vertigine ad apoplexiam verque. En diuersa morborum similium causa, diuersaque eos curandi ratio. Quare illos quoque medicos, qui sanguinem arteriosum, quo tenuior sit, eo meliorem esse putent; fusius hic loci refutamus **BOERHAAVIUS**. Deprehenditur iste in hominibus tenellis viscerumque imbecillitate laborantibus, vel alio et potissimum subitaneo modo, sanguine bono

p.158. exhaustis. Inter alios morbos eo etiam pertinet chlorosis dicta, quae saepius eo difficilius tollitur, quo frequentius aliis causis solet a non nullis attribui, deficienti in primis fluxui menstruo. Summo enim beneficio naturae menses non fluunt istis virginibus; haeque enim, si maius sanguinis rubri paterentur dispendium. peius omnino se haberent; vti obseruare licet in illis, quae ideo, licet imprudenti consilio, venam sibi secandam, vel alio modo menstrui sanguinis profluuium excitandum, curant.

p.163. Neque tollitur morbus, nisi pars aquosa sanguinis imminuta, rubra vero aucta fuerit. Quae igitur curandi methodus aequè satis fusa, ac egregie tradita, legitur. Summa eius eo redit, vt bonus chylus idemque sanguis elaboretur, viresque corporis omni modo confirmentur. Quod si hae autem adeo iam deficient, vt ne tantillum quidem supersit, quod laticis illius boni adinuet praeparationem, nulla quoque locum habet curatio. Victus itaque studiose electus atque *ινναπτος*; ex potuum genere in primis cereuisia generosa, recens, quippe quae ipso vino melior est, nec vetusta nimis neque mordax; vina austera, rubra,

rubra, annosiora, parce tamen hausta; remedia si-
dicta stomachica externe et interne data, in primis
amara, eaque per se potissimum, absque praepa-
ratione chemica data, tandemque prae aliis com-
mendandum remedium, ferrum scilicet, curam ab-
soluent. Qua occasione candide, prout virum de- p.171.
cet vere honestum, fatetur b. Auctor primae suae
aetatis errores, et remediorum volatiliū vsum
quam maxime fugiendum nunc suadet. Pessima
quoque sunt purgantia resinosa, quae corporis hu-
mores soluunt; eccoprotica vero, bilis locum sup-
plentia, vti rheum, aloë, myrrha, fel animalium
voracissimorum, v. c. lucii prae reliquis conueniunt.
Ferrum, quod in vsum vocatur, sit verum et sim- p.179.
plex crudum, haud in chalybem mutatum ideoque
sulphure suo non priuatum, quum ferri effectus
ipsius sulphuri in his morbis debeatur. Optimum
istud etiam, quod humores nostros facillime intret,
ferrum reperitur in acidulis, v. c. Spadanis. Quod-
si vero tales non ad manus sint, ferrum detur re-
cens limatum et in tenuem pollinem redactum, ita
tamen, vt antea examinetur aeger, num de acrimo-
nia alcalina aut putrida queratur? Tum enim sem-
per nocet: an de pituita, ventriculo inhaerente?
Tum vsui eius praemitti debet lene aliquod eme-
ticum. Detur ferri dosis, quae summa quindecim p.183.
grana continet, bis vel ter de die, ventriculo ma-
xime vacuo, donec color cutis roseus redeat. Ne-
que nocet continuatus eius vsus, quamdiu excre-
menta nigro colore tinguntur. Tum enim ferrum
adhuc soluitur inque vitrioli speciem mutatur. Idem
quoque valet de acidularum vsu. Numquam vero
aegris dari debet ferrum, in quibus alcali deprehen-
ditur in primis viis; vel vbi fomes aliquis putridus
in aliqua corporis parte haeret; vel iis qui sanguine
abundant; vel qui tumoribus scirrhis aut vlcere
aliquo

- aliquo laborant, vel tandem qui melancholici et atrabilarii sanguinem amurcosum habent. Aegri autem, dicta iam ratione sanitati restitutos, monuit medicus, ne dietam siccam motumque corporis negligant: alias enim facilis in priorem morbum recidit.
- p.270. metuatur. Inter morbos, qui nervo nudo facto accidunt, refertur quoque atrox iste saepiusque pertinacissimus morbus, dentium dolor, cuius varia genera hic loci propius solitoque rectius exponendi occasionem b. Auctor noluit negligere. Primus eius itaque gradus in dente carioso hincque ipsius nervis denudatis et a quacunque fere causa externa facile affligendis, consistit. Huic odontalgiae generi similes videntur alii morbi chronici, vertebrarum, ossis sacri coxaeque. Ossium enim lamellis, inter quas decurrunt nervi, separatis, erosio fieri potest, ut in dente. Quem ad modum igitur in dente tolli nequit iste dolor, nisi vel per euulsionem abrupto, vel alia ratione destructo, nervo; ita quoque in his partibus, nisi inurantur, nullus curatio
- p.275. locus datur. Alterum porro odontalgiae genus ab inflammatione gingivarum, siue vasorum ex his ad dentium interiora propagatis, oritur; tertium adolescentulis potissimum ante septimum annum et ante secundam dentitionem obuium et a plurimis aliis auctoribus omissum, quando gingivae, per inflammationem a dentibus solutae, tabidae factae, in liquamen mucilaginosum et foetidissimum abeunt. Malo serpente, denudatur maxilla cariosa et ex ea lamellae decidunt aequae ac dentes: Spirituum vis perniciosissimus; sed condiendae sunt hae partes contra rodentem acrimoniam aerisque corruptionem, v. c. cum sale marino vel ammoniaco, addito, si calor urgeat, nitro, in aqua diluto cum paulillo vini succique citri. Succus etiam sempervivi maioris cum illorum salium pauca copia mixtus, vel plan-

plantaginis latifoliae recentia folia, in aqua pluuiiali humectata, vt epidermis eorum possit detrahi; egregiam praestant opem. Quartum odontalgiae p.278. genus a perforatis alueolis oritur in dentibus tantum caninis vel molaribus obuium. Illi enim fiunt ex duabus lamellis a se remotis, intermedio osseo concremento, diaphragma vocat b, Auctor, ex vna lamella ad alteram transeunte et vtramque connectente. Hi autem alueoli laedi possunt duplici modo; vno per rudiores morsus, quando maxillae tanta vi ad se adducuntur, vt alueoli partes osseae satis resistere nequeant, sed atterantur, densque cedat vel extrorsum, vel introrsum; altero autem, quando, dentis crusta vitrea ablata, ossea eius substantia vitium capit, quod per radicem ad alueolum vsque delata, inflammationem aeque ac in priore casu, excitare poterit, diris subsequenter symptomatis, quibus olim aegrum vitam suam periisse narratur. Quinta tandem et vltima, quae exponitur p.284. tur, odontalgia, in dentibus caninis superioribus obuenire solet, quando nimirum fortissimo nisu adducuntur maxillae ita, vt dentium istorum radices inflammationi Highmorieni lamellam attingant, laedant, et inflammationem in ipsius periosteo efficiant. Hinc, quum superior antri illius lamina ad oculi orbitam pertineat, oculus simul laedi solet; vnde factum esse videtur, vt canini dentes a non nullis appellati fuerint ophthalmici. Dentium dolorem a causa catarrhosa, quae saepius accusatur, provenire posse, *Noster* prorsus negat, sed causam diri istius doloris semper topicam esse, confirmat. Inter causas, quae sedem suam in ipso sensorio communi non habent, illud tamen eodem modo saepius afficere possunt, ac si in ipso haerent, referuntur quoque herniae, si fuerint strangulatae, quae interdum accelerare possunt mortem abs.

- absque praegressa inflammatione vel gangraena, ut vis tantum solis male affici visis; cuius generis casum ante breue tempus obseruandi nosmet ipsi habuimus occasionem. Postquam abstrusissimam materiem valde subtiliter disputauerat *Noster* de principio illo, quod *impetum faciens* appellauerat *HYPROCRATES*, recentiores autem sensorio communi seu
- p. 492. illi loco cerebri assignant, in quo ortus est cuiusque fibrillae medullofae et neruosa ex fabrica corticali, quod facit ideas, affectus, motus spontaneos et ad quem mutationes neruorum delatae efficiunt sensum; atque postquam is immensam argumenti huius profunditatem, quae hominis vel acutissimi superat intelligentiam, fuisse, ac uti solet, admodum acute docuerat, asserit
- p. 555. etiam effectum imaginationis in alienum corpus, mulieris in primis grauidae in foetum, hancque veritatem per plures ab ipsomet obseruatas experientias confirmat, licet hanc rem forte vix vmquam detectum et demonstratum iri ipsemet desperare videatur;
- p. 556. nolimus autem admittere, inquit Auctor vere sapient, quae non intelligimus; vel quae assumtis nostris principiis non conueniunt, facile errabimus. Ex ignoracione autem nexus inter affectiones matris foetusque mutationes non peti posse fundamentum effectus illius negandi, per alia similia in omni doctrina physica, prae omnibus autem in explicando vniuerso generationis negotio singulisque eius partibus occurrentia mirabilia euincit, quorum quippe effectus sensibus pateant, causae vero semper nobis maneant obscurae, vel prorsus non extricandae, sed eheu fortis! si enim cuncta a b. Auctore bene explicata commemorare vellemus, integrum librum, quem certe neminem perlegisse vmquam poenitebit, descripturi essemus.

A Practical Treatise on Fevers. By Dr. STEVENS.
London, printed for R. Baldwin. MDCCLX.
8 mai. Alph. I. pl. 10.

i. e.

Practicus liber de febribus. Auctore STEVENS,
Doctore.

Insignes a medicis gratias sine dubio expectabit Cl.
Auctor, quod vix non vniuersalis, inter illos, ex
eius opinione, huc vsque regnantis ignorantiae mi-
sertus hunc, quem indicamus, librum conscripserit
eoque simul omnes docere voluerit, quo modo
scientiam medicam addiscere eamque ad summum
certitudinis fastigium euehere, tumque tandem ae-
gris veram medelam afferre et nomen doctorum vi-
rorum mereri possint. Ante igitur, quam aliquis
medicinam facere queat, suadet illi *Noster*, quo le-
ges materie et motus sibi cognitae reddere, humani
corporis fabricam inuestigare, tandemque modum
leges illas corpori humano applicandi discat intelli-
gere, et singularum eius partium actionem simul-
que causas, illum forsitan turbantes, perspiciat.
Ut illas autem materie atque motus leges rite co-
gnoscat, ante omnia ad earum effectus attendere,
ideoque doctrinam de motu in genere siue mecha-
nicam, hydraulicam porro atque hydrostaticam,
chemiam deinde atque pharmaciam inquirere, tan-
demque obseruare debet morborum, corpus huma-
num affligentium, effectus atque auxilia, quibus
natura sibi sola relicta ad istos profigandos vtitur.
Quarum itaque obseruationum copia collecta illis-
que materie et motus legibus nunc applicatis, fe-
lix,

vix, tutus neque errans euadet medicus. Quum vero ex auctoribus, in primis qui de febribus egerunt, ne vnus quidem hanc ingressus viam, Cl. Auctori satis fecerit, is illud ipse nunc in se suscepit munus, vt doctrinam de hoc morborum genere indubitatis fundamentis superstructam, traderet. Postquam igitur in singulari, quae praefamen libri sequitur, introductione de crassis istis doctrinam medicam adhucdum obtegentibus tenebris iterum conquestus fuit, lucem illam, quam se allaturum esse promittit, *tredecim capitibus* exponit, quorum *primum* generales leges materiei atque motus continet, *secundum* secretionem animalem, *tertium* et *quartum* solidarum atque fluidarum partium rationem, quae febres efficiat, generatim consideratam, *quintum* simplicem continuam inflammatoriam febrem, hanc vero acutam *sextum*, *septimum* intermittentes febres, *octauum* putridas, vt plurimum malignas dictas, *nonum* lentam deprimentem, saepius neruosam appellatam febrem, *decimum* variolas, *undecimum* pleuridem, *duodecimum* peripneumoniam, hanc vero putridam vltimum siue *decimum tertium* caput sibi. Ea vero *Nosler* vtitur docendi methodo, vt res, quas in singulo capite explicat, breuibus sic dictis exhibeat *propositionibus*, quibus argumenta illas confirmantia interdumque scholia, quae inde sunt, subiungat. Si vero a nobis dicendum sit, quod res esse arbitremur, vix non omnem Cl. Auctoris doctrinam ex libris recentiorum physicorum et medicorum, in primis eorum, qui omnia in corpore humano obuia phaenomena ex legibus tantum mechanicis demonstrare satagunt, petitam esse, grauissima illa materiei de neruis et vitali vi inde pendente, nimis neglecta, aliis vero rebus intermixtis, quae longo repetita, ideoque ratione finis superflua videntur, neque nullis etiam adhibitis argumentis, quas per

se quidem vera sunt, animali autem corpori viuo, applicata, inter hypotheses tantum referri possunt. Quodsi tamen Cl. Auctorem legeris, neminem medicorum ante ipsum fuisse existimares, qui mathesin atque physicam ad exponendam scientiam salutarem adhibuerit. Paucis id, quod de hoc libro asseruimus, exemplis iam comprobabimus. In *capite primo* summas easque notissimas illas leges tradit de motu, de vi corporum attractrice, tum grauitate, tum cohaesione illorum, solidorum aequae ac fluidorum, de indole porro eorum, qua ad infinitum vsque possunt diuidi, de mutua ignis et aëris inter se actione, atque de vniuersali, quae inde nascitur, fermentationis, dissolutionis atque fluiditatis caussa. *Animalis secretionis theoria*, in secundo capite oblatam, sequentibus superstruit propositionibus. Omnium animalium sanguis, ex quo omnes secretiones corporis oriuntur, tale est fluidum, quod globulosus atque serosis particulis constat, quarum his specificè grauiorēs sunt illae, ideoque fortiore virtute attractrice vique elastica praeditae, maioremque caloris gradum et recipientes et retinētes. Sanguinis velocitas varia esse potest. Muscularis motus per vibrantem motum subtilissimi illius fluidi elastici fit, quod per nervos aduehitur, quo motu musculorum nerui insimulque eorum fibrillae carnae contrahuntur. Aer, in pulmones tractus, sanguinem vario modo afficit, ita nimirum, vt eum in minores particulas diuidat, igneisque eius particulis maiorem vim centrifugam conciliet, qua re attractrix earum vis cohaesionis imminuitur iustusque fluiditatis gradus obtinetur seruaturque. Quodsi tandem alicuius partis vasa sanguifera vel obstrueta, vel contracta, vel aperta, vel dilatata fuerint, velocitas sanguinis in reliquis vasis variat. Ipsam deinde secretionis rationem ex-

p. 71.

p. 78.

p. 84.

p. 105.

p. 121.

p. 128.

- positurus *Noster*, per glandulas illam fieri perhibet, igiturque ad diuersam orificii ductus secretorii diametrum, ad diuersos illius angulos ad arteriae truncum obuios, ad diuersam sanguinis, ad secretorum ductum impulsu, velocitatem, et denique ad varium sanguinis, a quo aliis iam in locis aliqua facta fuerit secretio, mutatam indolem respicere iubet, vti v. c. obseruare licet in hepate. Obseruationi illi quod secretio lymphae per motum corporis atque vigiliam imminuatur, somni autem et quietis temporibus augeatur, explicationem modi, quo opium agita nostrum corpus, additam legimus satis amplam.
- p. 158. Sub finem huius capituli alimentorum digestio exp-
p. 189. nitur. Solidorum status, qui in genere febris genere dicitur, in nimia ipsorum rigiditate atque elasticitate, vel in nimia debilitate et relaxatione consistit: ratione autem fluidorum indolis, vt morbi causae generalis, respici debet ad nimis veloxem vel etiam tardum eorum motum. Inde vel inflammatoriae, vel intermittentes nascuntur febres.
- p. 239. Quo maior et solidorum relaxatio fluidorumque viscositas est, eo quoque crebriores sunt febrium intermittantium paroxysmi, ita vt vel singulis, vel alternis diebus, vel quoque serius redeant. Malignitatis in morbis obuiam nomen est tantum ignorantiae medicorum asylum. Malignae putridaeque febres sunt eadem, et nascuntur a dissolutione globulorum sanguinis, vnde obstructio in vasis capillaribus, globulos alias excludentibus, nunc autem admittentibus, motus porro dissoluti sanguinis intolabilis, tandemque putredo. Ista vero dissolutio fitur vel a nimia acris, in eo contenti, rarefactione, vtque inde centrifuga nimis aucta centripetamque superante, vel a serosa sanguinis parte, talis materiae particulis repleta, quae maiorem vim attracticam habent, ac globulorum particulae inter se, vnde

cilius attrahunt globulos, dissoluunt eos et cum serosa parte prorsus vniunt. Facile patet, istas particulas esse debere angulosas nimiamque habere superficiem ratione ipsarum soliditatis, cuius generis salia esse constat, in primis volatilia et alcalica. Ex ultimo tandem capite, reliquis praerogatiuam quamdam mereri nobis viso, praecipua addere liceat *de peripneumonia putrida*, cuius nomen forsitan multis videri possit nouum, et quem valde periculosum morbum a nemine adhuc descriptum esse, in Anglia vero ex triginta annorum tempore iam saeuuisse *Nosser* dicit. Inuadit iste homines, qui mali sunt corporis habitus succisque scatent cacochymicis, in primis qui mare nauigantes, crudo salsoque victu putridoque potu vsi, scorbutum sibi contraxerunt, vel qui carceribus detenti aerem impurum inspirarunt. Rubra tunc sanguinis pars dissoluta minima corporis vasa ideoque vel ea pulmonum quoque intrat, stagnando ibi obstructionem tandemque inflammationem gignit. Obstructione pulmonum fieri coepta, aeger difficulter respirat, languido fit atque remisso animo et vel a minimo corporis motu defessus. Si nunc accedat inflammatio, istis nunc quoque symptomatis accedunt alia, caloris nimirum dolorumque, vti in rheumatismo, per omne corpus diuagantium sensus, febris cum anxietate ponderisque sensu in pectore, pulsus valde celer et paruus, tussis sicca, sudores inaequales, perpetua corporis iactatio; post duos tresue dies sputum tenue sanguinolentum, vel materie obsecuri coloris valdeque foetidae; ad quintum sextumque diem saepius liuidae petechiae; vrina pauca bruni vel ignei coloris quasi sanguine remixti, absque sedimento; lingua nigra et squalida, sanguis denique ex vena missus apparet resolutus. Si vena fuerit secta, illico superueniunt anxietas magna, sudores frigidi, collabuntur vires,

et intermittit pulsus, licet quoque antea esset fortis, durus, cum violenta febre. Ad sextum septimumque diem vel per nares fluit sanguis, vel per aluum, tumque p.504. cito sequitur mors, nisi prudenti arte afferatur auxilium. Venesectio valde raro iuuat, nec nisi sub primum morbi initium, et ubi febris nimis valida est cum forti pulsu; iterata vero mortem accelerat. Bezoar minerale cum decocto corticis peruiani, obbano, nitro, succoque citri, commendatur, ut et decoctum pectorale cum oxymelle squillitico aliisque acidis. Emollientia vero ad iuuandam data expectorationem, haud facile profunt, certe summa cum p.507. cautione adhibeantur. Tussis, si nimium faciat, versus noctem leniatur data elixirii paregorici dosi. Quidquid autem aeger bibat, semper bibat calidum. Aqua cum vino succoque citri vel aurantii egregium dat potum. Vesicatoria et purgantia nocent. Vt plurimum ad octauum diem sequitur crisis, saepe imperfecta vel metastatica, quae vero, si fuerit perfecta, in largo foetidoque sudore et vrina crassa consistit, quare tunc omni modo vires corroborandae illaeque excretiones, adiuuandae erunt. Febrium reliquarum, in primis lentarum et hecticarum a Cl. Auctore nullam factam fuisse mentionem miramur.

XIII.

PETRI ARDUINI, Veronensis, Horti Publici Patauini Custodis, Animaduersionum botanicarum Specimen. Patauii ex typ. Conzatti. 1759. 4 mai. pagg. 27. tab. aen. 12.

Plantas, dum adolescens esset Cel. Auctor, iam colligere et obseruare instituit, postea a Cl. sacramento cui et in peregrinationibus botanicis comes fuit botanico

tanices fundamenta accepit, et PONTEDERAE commendatus. Pataviumque ascitus, plantarum huius horti commissam sibi custodiam, eoque mortuo, huius horti et plantarum ipsius indicem scribendi curam suscepit. A quo tempore plantas, in horto academico cultas, attente observavit et examinavit, nonnullasque ab aliis nec memoratas, nec descriptas delineatasque inuenit. Ex quibus aliquot, a se ipso delineatas ac in aes incisas, speciminis loco exhibuit; alias vero observationes, ad stirpes spectantes, in aliud tempus referuare voluit Cel. Auctor. Duodecim sunt plantae, quae specimine hoc continentur; et quidem 1) *Salvia caule fruticoso foliis ovato sinuatis crenatis rugosis hirsutis.* 2) *Salvia foliis cordato ovatis serratis rugosis, bracteis sub verticillis florum senis, calycibus tridentatis.* Chiae alterae nomine semina accepit PONTEDERA. an Salvia? mechanismus staminum in additis iconibus non expressus. 3) *Teucrium foliis ovato crenatis subhirsutis petiolatis, caulibus spica flavescente pilosa terminatis.* 4) *Teucrium foliis cordatis crenatis petiolatis spicis oblongis densissimis.* Eadem planta in Comment. Societ. Goetting. 1752 delineata et descripta fuit; cum vero Commentarii illi non ubique reperiantur, plantam rectiorem reddere hoc specimine voluit Cel. Auctor. 5) *Chelone foliis inferioribus ovato acuminatis petiolatis integerrimis, superioribus amplexicaulibus lanceolatis, dentatis corollis potentibus bilabiatis.* Quae forte, ut Auctor scribit convenire, videtur cum chelone fol. amplexicaulibus panicula dichotoma LINN. Spec. II. p. 612, dubitat tamen an LINNAEUS eandem virentem vel siccam viderit. Quam autem MORISONUS III. p. 407 tab. 21. f. 2. nomine Dracocephali latifolii Lyfimachiae luteae foliis proposuit, certe eadem cum Auctoris planta. Corollae galea bifida est, barba et latior et longior, lacinia intermedia minore;

rudimentum quinti staminis extremitate pectinatum.
 6) *Clypeola perennis*, foliis inferioribus petiolatis cordato angulatis, superioribus amplexicaulibus lanceolatis, folliculis unilocularibus maximis pendulis minospermis. Et *Thlaspi pannonicum* LOBELII Ic. 120. *Thlaspi montanum* L. CLUSII Hist. II. p. 139. 7) *Alysum* caulibus frutescentibus paniculatis, foliis lanceolatis incanis, margine leuiter sinuato undulatis, capsulis compresso orbiculatis tetraspermis. LINNAEUS Spec. II p. 650 no. 4 eandem inter suffruticosas species commemorauit. 8) *Lepidium* foliis inferioribus alternis pinnatis, pinnulis semicordatis, carnosiss, glaucis, superioribus sessilibus dentatis apice ouatis. 9) *Sinapis hirsuta*, caulibus frutescentibus, foliis inferioribus lyrato pinnatis, petiolatis; superioribus sessilibus, aliis pinnato-alatis, aliis dentato sinuatis. 10) *Sinapis* filiquis glabris subarticulatis diuaticatis, foliis inferioribus lyrato pinnatis, auriculatis, superioribus lineari lanceolatis integerrimis. 11) *Psoralea glandulosa*, caule erecto arborescente, foliis omnibus ternatis, pedunculis spicatis, bracteis minimis ciliatis. Barbam Iouis triphyllam vocauit, iconemque, aëst rudem, dedit FEVILLIUS. 12) *Buphtthalmum* caule erecto unifloro, foliis amplexicaulibus dentatis, inferioribus ouatis obtusis, superioribus lanceolatis acutis.

XIV.

An Account of the Structure of the Eye, with occasional remarks on some disorders of that organ delivered in Lectures at the Theatre of Surgeons-Hall by THOMAS GATAKER Surgeon Extraordinary to her Royal Highness the Princess of Wales, and Surgeon to St. Georges Hospital. London, printed for R. and J. Dodesly 1761. 8. pl. 7.

i. e.

Relatio de structura oculi, cum nonnullis adnotationibus de morbis quibusdam huius organi. Proposita in lectionibus in theatro chirurgorum habitis Auctore THOMAS GATAKER, Chirurgo.

Auide libellum huncce percurrimus, quod ob argumenti tractati dignitatem noua quaedam ibidem inuenturos nos esse suspicabamur. Naturalem etiam ordinem obseruatum fuisse videbamus; siquidem in quatuor partes diuisa fuerit tractatio, quarum prima descriptiones partium, superciliorum nempe et palpebrarum, altera, tunicarum, tertia humorum, quarta musculorum oculi continet explicationem. Sed spe nostra nos frustratos dolemus, anatomica enim concisa nimis et proletaria sunt, quae adducuntur, chirurgica vero pauca et incompleta, ita, vt Cl. Auctor non tam historiam earum partium tradere voluisse videatur, quam occasionem quaerere, qua animaduersiones quasdam a se factas exponat. Sufficiet itaque pauca tantum adferre, quae ex reliquis magis notari merentur.

In descriptione ductuum lacrymalium, de fistulae lacrymalis operatione loquens, recte monet, et orbicularis musculi palpebrarum tendinem et hos ductus vulnerandos non esse, cum in priori casu inversio palpebrae, in altero consolidatio taediosa et impossibilis sequatur. Carunculae lacrymalis pilos, p. 24.
a MORGAGNIO aliisque claris anatomicis euidenter demonstratos, nulla addita ratione in dubium vocat. Oculi bulbum ex duabus inaequalibus partibus inaequalium sphaerarum componi adserit. Vbi de coniunctivae tunicae inflammatione agit de aquis p. 27.
ophthalmicis, linimentis et vnguentis, varia ra p. 29.
p. 34.

P. 73. tione compositis atque ex varie mixtis medicinis constantibus ita differit, vt iure quodam illa medicamenta non in vniuersum specifica dicenda esse contendat, sed singulum morbi statui accommodandum esse adfirmet. In morbis lentis crystallinas frequentius occurrit cataracta, quae olim depressa in humorem vitreum curabatur, nunc autem per dissectam corneam, vt notum est, extrahitur. Contra recentem hanc methodum autem multis deformat. Noster argumentis, et eam periculi magis plenam esse iudicat ac antiquiorem. Quum nempe impediri non possit, quo minus iris laedatur, vel pupilla aliquando nimis distendatur, ciliares processus lacerentur, sanguinisque ex vasis eruptio producat, vel, quod praecipuum arbitratur, aer, per magnum corneae vulnus immisus, humores aequos eos inuestientes membranas ruditer afficiat. Certissimumque esse ait, taediosas admodum atque dolentes inflammationes et suppurationes oriri, nec non cicatricem liberum radiorum visoriorum aditus et hinc visionis libertatem auferre vel imminuere. De quibus tamen conditionibus aliter eos decernere scimus, qui bono hanc etiam curationis rationem cum successu susceperunt.

XV.

De spiritu in morbis tentamen Autore IACOBO FRIDERICO ISENFLAMM M. D. Viennae Austriae, typis Ioan. Iacob. Iahn. 1762. 8. pl. 5 $\frac{1}{2}$.

Omnibus corporibus, quae complectitur hic terrarum orbis, ne durioribus quidem vel lapidibus vel metallis exceptis, inesse subtilissimum quoddam et
hali-

halituosum principium, a natura inditum, mortalium
saepissime sensum effugiens, et interdum per esse-
ctus tantummodo cognoscendum; eo singula cor-
pora specifico quasi charactere inter se inuicem di-
stingui; illud summa subtilitate, mobilitate, vola-
tilitateque esse praeditum, et corporibus, etsi ab
iis auolet, nec mole, nec pondere quicquam detra-
here; in corporibus animalibus, vt ad ea nos cum
Cl. Auctore restringamus, gigni e tota humorum
massa et pro illorum varia mixtione, cum sana, tum
deprauata, in statu naturali et morbofo, diuersum
esse; a chemicis illud vocari spiritum rectorem;
apud physiologos sub nomine effluuiorum et apud
clnicos miasmatis occurrere, perspicuum est con-
statque inter omnes: nemo vero, quantum scimus,
ante Cl. Auctorem spiritus vocabulo vsus est de mor-
bis; quod, cum rem non inepte indigitare nobis vi-
deatur, facile admitti posse arbitramur. De hoc
igitur corporum morbosorum vario miasmate aut
spiritu in his paginis seorsim agere secum constituit;
quam rem, vt indagatu difficillimam, sic in morbo-
rum disquisitione et medela vtilissimam, quomodo
extricauerit, lectoribus nostris ostendemus, prima-
ria libelli argumenta repetituri.

Ab initio illius Cl. Auctor praesentiam et natu-
ram halitus huiusce spirituosi, vbique per tria na-
turae regna diffusi, breuiter describit, clarorum vi-
rorum testimoniis et experientia probat, praemissa
deinde haec ad corpus humanum, et in specie aegro-
tans applicat, inde ideam spiritus morborum confir-
mat, postea morbos recenset, in quibus per varia phae-
nomena praesertim sese manifestat, et denique docet,
hunc spiritum nosse, quid iuuat. Ex superius iam indi-
catis halituosi huius spiritus principibus criteriis,
quibus mox non nulla alia subiuncturi erimus, facile

p. 21. colligi potest, intelligere Cl. Auctorem sub spiritu morborum subtilissimam illam massae humorum eductam materiam, huic soli propriam morbo, absentem, et aliam in reliquis omnibus; simulque patet, cum morbi sint, in quibus non humorum massa, sed solidorum compages, vi interdum externa, a statu recesserit naturali, spiritum hunc non omnibus posse attribui morbis. Quis v. c. in fractura et luxatione osium, in vermibus, canalem intestinorum inhabitantibus, singularem quaereret spiritum? Ductor praeterea morbi in quibus spiritus huius praesentiam suspicari quidem, ob disquisitionem vix utique difficillimam, clare ostendere non possumus. Huc pertinent variae species febrium, imprimis earum nullarum intermittentium, malum hypochondriacum et hystericum et non nulli alii morbi. Clarum vero apparet minorque certe de eo dubitandi superest ratio in febribus continuis putridis, exanthematicis, purpuratis malignis, variolosis, morbillosis, in febribus lentis nervosis, hecticis, dysenteria, erysypela, arthritide et podagra, atque ex analogia in calculo, lue venerea, scabiei variis speciebus, cancro, carie ossium, rabie canina et tineis. De singulis his morbis pauca momenta, quae huc pertinent, ex libello addamus, quo Cl. Auctoris sententia et clarius appareat.

p. 49. In curatione febrium intermittentium et relapsarum et euacuantia medicamenta interdum non habent quidem proficiunt, cum non nunquam, sine observata aliqua euacuatione, non nullae pustulae, in labiis oris efflorescentes, omnem mox auferunt febrem; vixit interdum corticis Peruviani dosis, eaque minime, vehementissimae et diuturnae febris sufficit suppri-
mendae; vnicui foetente largo sudore extinguitur omnis fomes, qui crastina luce novum produxit morbi impetum. Nonne hoc a volatili quodam
spiri-

spiritu dependeat, quo per sudorem aut per pustulas e corpore eiecto, aut per corticem vincto, et morbus sufflaminatur? Grato odore quae sanis placent, displicent nervis hypochondriacorum hysteri-
corumque. Multum valent in his ferulacea foetida, sylvestres forte morbi spiritus obtundentia ener-
vantiaque. Res interim de his, ut de calculo, de quo mox, est dubia, nec ipse Auctor aduersatur neganti, in reliquis vero morbis de spiritus praesentia et imperio certior maximeque persusus. p. 65.

Qui dubitauerit de illo in febris continua putrida, fore neminem, cum Cl. Auctore et nos arbitramur. Describi quamuis non potest, eum tamen prima morbi aggressio, progressus, symptomata, - a leui causa tam graui, et finis satis superque testantur. Nolit Cl. Auctor, sibi obiici, se recoxisse doctrinam de malignitate et venenato halitu morborum, diu iam explosam a SYDENHAMO, qui eam excogitatam generi humano longe ipsa pulueris pyrii in-
ventione lethaliorem dicit, eoque se occasionem praebuisse calidiori methodo, ut scilicet hac via quam ocysissime venenosus hic hostis e corpore fugaretur. Sed nemo iure id obiicere poterit ipsi, strenuo Sydenhamianae et Haenianae methodi assecrae et defensori. Si vllibi, sane in febribus exanthematicis spiritus huius indolem cognoscendi vberri-
ma suppeditatur opportunitas. Longe alius est indolis, perhibet Auctor, ille spiritus, qui purpuram, quam qui petechias, et alius iterum, qui variolas, quam qui morbillos excitat: Quid? quod Cl. Auctor affirmare sustinet, vnum eundemque spiritum etiam vnicam tantummodo posse prouocare morbi speciem, et dispositionem aegrotorum hic nihil valere, praeterquam quod aeger vel leuioribus vel grauioribus afficiatur symptomatibus, cum e contrario artis periti multum aegrotorum dispositioni tribue- p. 34. p. 41.

tribuerint ita vt ex eodem contagio in alio purpuram benignam, in alio malignam, et in alio petechias possit oriri crediderint. Licet concedendum sit: miasma purpuræ nunquam variolas, i. e. exanthemata toto genere diuersa, esse producturum. Veremur interim, ne hac in re multi dissentiant a Cl. Auctore.

- p. 51. Febribus quoque lentis adscribitur talis spiritus, per venas actus, sanguinem in resolutorium aestum incendens, in hecticis a laesis visceribus putridus exhalans; cui fere similis est ille, in dysentericis obseruatus, quem probant solamen ex transpiratione aucta perceptum, odor foecum putridus et contagiosus et commercium cum his aegris haud innoxium. Ex magna
- p. 55. etiam, quæ est dysenteriam inter et coryzam, analogia, quam ingeniose depingit Auctor, nec hanc ab halituoso hoc et volatili spiritu immunem asserit. Licet in arthritide et podagra tophacea quaedam materia, vel ad articulos deposita, vel per corpus circumacta, plerumque, nec immerito, inculetur, nihilo tamen minus singularem et summe volatili spirituosum indicat huius morbi genium indolis hæreditaria, contagiosa, perniciosissimaque rapiditas, qua ex articulo in articulum atque per totum corpus oberret. Volatilis itaque hic spiritus exhibet causam, calcarea vero recrementa effectus morbi.
- p. 59. De calculo quid affirmet, ipse Auctor dubius est. Affinitas interim cum præcedenti morbo, ab ætioribus passim probata, hæreditariaque dispositio halituosam causam non dissadere Auctori videtur et calculum id esse credit, quod calcarea materia in arthritide esse solet. Miasma contagiosum in lue venerea et scabie vbique notum, eorum antidoton vniuersale, contagiosi halitus corrector, summo est argumento, quod spiritum horum morborum
- p. 67. ignorari non permittit. Corpori, vlcere cancroso affecto, optimum ingestum nutrimentum et bonum

inde praeparatus chylus expectare nos iuberet blandum affluentem liquorem et demulcentem, quem vero ichorosum acerrimumque deprehendimus. Adesse igitur coniicit Cl. Auctor in ipso ulcere materiam subtilem vividam, quae blandissimum humorem in acerrimum ichorem continuo conuertat; nec prius plenaria huius mali curatio poterit sperari, quam inuentum fuerit medicamen, quod naturam acris huius spiritus destruat; qua in re felicia iam cum cicuta capta fuisse experimenta, nemo nescit. Eiusdem generis materiam in cario ossium comprobant color, odor, effectus et medela huius mali. Parte morbosa resecta, omne malum crederemus ablatum, sed eheu! nouam in alia parte spiritus aperit scenam. Si quis tandem morbus a tenui quodam ac subtili, simulque efficaci halitu dependet et si cui morbo spiritus, certissime rabiei caninae, poterit adscribi, quae, a laeuissima causa orta, in tam horrendos increfcere solet effectus, vt illa saeuior truculentiorque morbus ne cogitatione quidem possit effingi.

p. 69.

p. 71.

Sed haec omnia non ingenii causa conscripsit Cl. Auctor, nec ignorantiae offerre voluit velamentum, quo patrata in medendo obtegi possint vitia, sed, vt medicos excitet, ad hanc rem, quam arti medicae summo vsui fore praecidet, diligentius attendere, illamque nondum perspicuam, illustrare. Hortatur interim medicos, ne prius ab vniuersali et vsitata recedant methodo, quam videant, illam, quae alias nunquam auxilium negare solet, huic illius morbo pertinaci subigendo non sufficere: tunc morbi subtilem spiritum specifico aggrediantur remedio, si cognitum est; si non, illud caute tentando quaerant. Sic inclaruit vsus corticis peruuiiani in variis morbis, vuae vrsinae in nephriticis, verbenae in cephalalgia saeuissima, folia aurantium in neruorum distentione, mercurii in lue venerea.

p. 77.

p. 88.

XVI.

Lettre de Monsieur le Docteur BUTINI
Monsieur CHARLES BONNET sur la cause
de la Non-Pulsation des Veines. 21 Jan. 1760
(*sine loco* *) Plag. 2.

h. e.

Epistola Cl. BUTINI Med. Doct. ad Cl. CA-
ROLUM BONNET de causa, cur in venis
nullus pulsus.

Arterias a sanguine laceffitas ad eum propellen-
dum singulari quadam virtute consurgere, hanc
ver oin venis, robore ad nitendum carentibus, fra-
stra quaeri, manifestum est. Attamen fuere, qui
eamdem in venas transferre conarentur, qui nec
partium corporis humani fabricatione bene cognita,
nec rerum, quibus vniuersa natura constat, visu-
tis instructi, multos erroribus implicauerunt. Eam
ob causam huius disputationis, magna diligentia con-
scriptae, is potissimum esse videtur finis, vt illud
venis eripiat in sanguinem imperium. Quae cum
omnia vt planissime pateant, subtili et accurata
mathematicorum ratione proponat plane et nos co-
gi videmur, huius disputationis sensum, eodem de-
monstrandi genere aliis aperire.

p. 4. Vt igitur statim rem ipsam arripiamus, venis
denegatur se colligentibus sanguis propellendi vis,
quod sanguis, corde contracto vel extenso, aequabi-
liter ferit earum parietes atque extendit: quod eo
accidit, quia sanguis in venis cauis procurrens, in
hac cordis alterna contentione et remissione, eadem
semper impedimenta superare debet, quodque in vi-
timis arteriarum viis iter faciens, a neutra retardatur.

Alto-

*) Geneuae.

Alterum efficitur auxilio auriculæ cordis ante- p. 5.
rioris, sine qua cordis contractio, sanguinem impedi-
tura, dilatatio autem celerius receptura, ideoque illam
venarum extensio, hanc earundem coarctatio secutura
esset. Alterum vero hinc cernitur, quod, quæ vires p. 6.
sanguinem vicissim inter se stimulant ad motum, siue
cor constringatur, siue relaxetur, eas in angustiis
arteriarum, in eundem effectum conspirant, siue quod
idem est, quod in systole cordis atque arteriarum, san-
guis in arteriarum viis difficillimis æquabiliter fer-
tur. Vt hanc rem planissime assequamur, duæ sunt
causæ, quæ virium cordis contracti, in ultimis ar-
teriarum latebris, et arteriarum, coniunctim sum-
tarum a contentione remittentium, æquilibrium
seruent, altera est in elasticitate arteriarum, altera
in resistentia, ab angustiis arteriarum sanguini nata.
Constat enim iis sublatis, nec arterias nec parietes a
sanguine attolli, sed illas, quamvis elasticitate qua-
dam valentes, in constrictione perseveraturas esse.

Itaque est plane, ut existimemus, horum impe- p. 7.
dimentorum occursum, sanguinem in parietes arte-
riarum converti, easque irritatas se colligere vi
tanta, quanta est cordis undique collecta, atque
his efficitur, ut sanguini in arteriis minimis idem
motus, quem cor contractum impressit, inferatur,
videlicet æqualis placidusque, siue cor, siue arteriæ
virtute tunicae carneæ, sanguinem proiciant. Ut
huic rei fidem faciat Clariss. BUTINI, theore-
ma DAN. BERNOULLII, ad definiendam pres-
sionis lateralis mensuram, in medium affert.
Vas aquæ recipiendæ aptum, prope ad basin,
ubi in foramen exit, recipit tubum transuersum si- p. 8.
tum, qui terminatur emissario. Ex medio tubi sur-
git canalis verticalis, quæque in illo adscendit aqua
pressionem lateralem, quæ vero in vase maiori sum-
mum

- mum petit, vim totalem exercet. Iam si accidit, ut
 emissarium angustius sit orificio, impulsus in parie-
 tes atque vis totalis inter se respondent, ut utrumque
 plane idem altitudinis gradus attingatur. Quae
 orificio repente clauso aliter omnino deprehen-
 duntur: nam quae est vis totalis intermittit, et co-
 lumna aquae in parietes conuersa sola efficax est, quae
 p. 9. cum, sicuti apparet, habeat eundem altitudinis gra-
 dum, ad quem aqua in vase, in quo est vis totalis,
 peruenit, eandem virtutem in se recipit, et eadem
 celeritas fluidi in emissarium propagatur. Pro co-
 lumna vero, quae in tubum sese inclinando partem
 virium amittit, si aliud pondus aequaleingas, pi-
 stillo in canali laterali inhaerens, animaduertes, ori-
 ficio nunc clauso, nunc rursus aperto, pondere,
 quod pressionem lateralem referat, adscendente et
 descendente in canali laterali, prout orificium vel
 patet vel obstructum est, fluidum in tubo conten-
 tum comprimente, vi totalem fere aequante fluidum
 sine mora transire emissarium et quidem semper vi,
 celeritate et copia aequali, siue vi totali protrudatur,
 siue pressione laterali. Igitur si velis vas illud ma-
 ius cum cordis facultate, orificium cum orificio aor-
 tae, canalem verticalem cum elatere arteriarum, et
 emissarium cum vero arteriarum, quo finiuntur, exitu
 conferre, quae ratio sit circuli sanguinis in arteriis ap-
 paret. Eo vero neglecto, quod ad aliquam aequalitatem
 virium, tum earum, quibus arteriae systole contra-
 huntur, tum cordis, quibus, diastole arteriarum per-
 sistente, distenduntur, probandam, valet, argu-
 menta conquiruntur, quibus planum fiat, impedi-
 menta sanguinis in angustiis arteriarum esse ea, quae
 possint vim cordis eandemque vniuersam, et impul-
 sum in parietes aequalem reddere. Hoc autem ex-
 perimento ab HALLERIO instituto firmatur. Si aqua
 im-

impetu quodam in mesaraicam arteriam exprimitur, huius arteriae extremi rami, eam ob causam transversim truncati, vigesimam tantum recipiunt illius partem, quae eodem tempore truncum petit ita sectum, ut rapido aqua flumine in illo possit procur-rere. Igitur, sicuti ponit DAN. BERNOULLI, discrimen momenti, quo pressio sanguinis differt lateralis in trunco mesaraicae arteriae superioris a vi sanguinis totali, in quadringentesima vis totalis parte consistit: quod momentum, ex Nostri sententia, minus etiam poneretur, ratione habita visciditatis sanguinis, tenaciores certe illa, quae aquae inest, viaeque patentioris ramusculorum mesaraicae arteriae quam ceterarum. Quae cum ita sint, pressio lateralis in uniuersum quidem spectata, fere aequalis iudicari debet vi totali arteriarum, et sanguis arteriarum nisu in difficiles minimarum vias impactus in eas plane adductus esse videtur vi tanta, quantam facile cordi tribuas. Ac ne hoc quidem robore destituuntur, sed periculo, quod secundae obseruationi haemastaticis Halesianae inest, planissime confirmatur. Illo enim constat, tubo verticali, in equicruralem arteriam immisso, sanguinem qui systole instante altitudinem centum et sedecim pollicum in illo attingit, eadem cessante, pollicis modo vnus spatium se retrahere. Igitur vis, qua sanguis, a corde propulsus, vim sanguinis ab arteriis expressi superat, secundum idem experimentum, vix centesimam decimam sextam partem videtur attingere. Omnium autem arteriarum a crurali vsque ad pedem extremum coniunctim sumtarum coarctatione, impetum sanguinis arteriarum extremarum eo tempore, quo constringuntur, augente, facile patet, corde arteriisque contractis, discrimen momenti circuli sanguinis minui semper, quo difficiliore arteriarum sunt viae et quo propius finem arteriae at-

P. 12.

tingunt, supprimi. Venas igitur pulsu non attolli demonstrat, cum fabricatione auriculæ cordis anterioris, tum elatere arteriarum, tum impedimentis sanguinis, quæ in arteriarum angustis a visciditate et frequentia superficierum, quas sanguis propter copiosiore vasorum diuisionem, tanquam scopulos alluere debet, obici solent. Hisce expositis Cl.

- P. 13. **MUTINI** fatetur, difficile esse locum, vbi pulsus solus fileat et sanguis, corde siue constricto siue relaxato, aequali flumine procurrat, attingere, quamuis appareat, impetum cordis auctum arterias minimas eo extendere, vt pressio, quam sustinent parietes, vim totalem cordis attingat. Atque in his consistit primæ partis argumentum: nam, quæ de pulsu arteriarum in secunda valetudine, atque de vera notione arteriarum extremarum breuiter disputantur, missa facimus.
- P. 14.

Altera vëro pars quædam de **HALLERI** physiologia monet et de illo potissimum (T. II. p. 352) capite quod in explicando defectu causarum pulsus in venis, versatur, quas a Cl. **DE SAUVAIGE** allatas Cl. **HALLERUS** probare accusatur. Primum enim ille ponit sanguinis celeritatem arteriis contractis, vbi iam diu cor reliquit, plurimum augeri, arteriis autem distentis, sensim et paullatim minui. Videtur itaque sanguis quo magis cor fugit, celeritatis discrimen minui, atque adeo in parte quadam euanescere, vbi celeritas et in contractione et in remissione arteriarum eadem est. Haec eius de pulsu arteriarum opinio; quoniam vitio laborare, neque inde venarum pulsus priuatio deriuari posse

- P. 15.
- P. 16. videtur, plane reiiicitur, atque pugnatur, auriculæ cordis anteriorem necessariam esse, qua neglecta, vel aequalis in arteriis sanguinis celeritas impar sit pulsui venarum impediendo. Quæ igitur in reuersum hanc rem, attinent omittimus, ne disputatio

nostra crescat, sed quae argumentorum ponderibus indigent, coacti adducimus. Expediendum itaque p. 17.

esse videtur, quomodo fiat, ut utraque sanguinis celeritas et in systole et in diastole, tantum in ultimis arteriarum finibus, ac non potius in truncis arteriarum aequalitatem assequatur. Quod enim ad opinionem iam allatam attinet, falsa quoque videri debet, cum celeritatis diminutio et augmentatio, ne inuicem respondeant et aequalitatem contingant, saepius impediuntur. Deinde experimento constat, celeritatem sanguinis arteriis contractis, quamvis ab aorta p. 18.

usque ad ultimas arterias semper augescens, vix tertiam partem celeritatis sanguinis in iisdem arteriis eo tempore, quo illae extenduntur, expleturam esse. Quibus cogitur, resistantiam in transitu angusto arteriarum, magni esse ad hanc rem confirmandam ponderis: videtur porro, quod negligere non debemus, opinio Cl. DE SAUVAIGE Auctori nostro, de celeritate sanguinis arteriosi, in systole arteriarum ab aorta ad extremos arteriarum fines p. 19.

usque semper aucta, a duobus *Φαινόμεναι* anatomes pendere. Primum, cum in quavis arteriae sectione amplitudinem eius in diastole ubique summe aequalem inuenit, deinde cum a summa diametri ramorum cuiusque arteriae superari putat summam truncorum, quae tamen diuersitas minor sit, quam pro distantia singulorum a corde, primum dari potest: alterum minime. Nam Cl. Scriptor laborans in p. 20.

inuenienda certa mensura augmenti in sectionibus arteriarum, cum 1745 circulo sanguinis operam daret, inuenissetque spatium arteriarum inaequaliter augeri, varia illarum a corde distantia nihil huc conferente, huius rei inueniendae spe plane abiecta, sibi persuasit, celeritatem sanguinis in systole arteriarum augeri in truncis insignioribus, imminui vero in remotioribus a corde, plane eodem modo, ac in

- diastole. Nec hoc quidem miratur, discriminibus certa lege inter ramos et truncos distributis: spacia enim, quibus varii ordines separantur, quo sunt a corde remotiora, eo magis etiam contrahuntur, quod crebriores docent bifurcationes. Itaque apparet, in minori distantia sectiones arteriarum, quam ea est, qua a corde seiunctae sunt, non augeri.
- p. 21. Quod autem HALLERUS in animalibus, sanguine quae sunt frigidiore, in ultimis arteriarum ordinibus ramos deprehendit truncis minores, vt, comparatione facta, esset aliqua magnitudinis vtrorumque proportio, id an etiam in corpus humanum cadat, non patet.
- p. 22. Videamus nunc, quid contra aliud HALLERUS argumentum proferatur. Obiicit ille privationem pulsus venarum in animalibus, in quibus magna arteriarum pars et contractione et dilatatione destituitur. Primum aequilibrium circuli sanguinis non tollitur, si exigua illa arteriarum prope cor sitarum pars eam sanguinis copiam continet, quae ceterae, cum cor extenditur, repleti possunt. Deinde quia arteriarum pulsus oculis non percipitur, an ideo negandus est? Quia etiam, quae Ill. HALLERUS expertus est, Cl. BUTINI in suam rem vtitur.
- p. 24. Impedimenta, quae sanguis in traiectione per arterias patitur, continere causam extensionis arteriarum exiguae sane illius in animalibus, in quibus sanguinis circulus vasorumque numerus minimus est, pugnat. Problema allatum periculo quoque illo, quo Cl. FLOYER pulsus imitari conatus est, aquam in bouis intestina alternis vicibus impetu quodam intrudens, firmatur. Nam pressio lateralis fortior excitabat pulsus prope pistillum, qui longius procedens propter eandem fractam viamque patentiore, per quam aqua alternis vicibus tantum immissa, liberius in extrema intestini deducebatur, cessabat. Quis itaque non intelligit, vtriusque rei causam in

inte.

intestini pulsum nasci contractione et in vi atque fluiditate aquae latere?

Pergamus ad reliqua, quae Cl. BUTINI de P. 25. HALLERI disputatione monet. Nam primum quod ille defectum pulsus in longinquitate quadam a corde inde proficisci putat, quia discrimen celeritatis vndae sanguinis sequentis celeritate vndae praegredientis euanescit, deinde quod docet iter sanguinis statim ab initio venarum commodum reddi, nec in transitu vasorum impediri (sicuti apparet in columna sanguinis a corde ad digitos vsque protensa, in decem alias minores diuisa, quarum cordi viciniore praecedentibus celeriores deprehenduntur, ita vt extremarum nullum plane discrimen sit). Haec omnia non pugnant contra scriptoris nostri sententiam, quippe non negantis vim cordis incitatum pulsum in arteriarum viis latebrosis propagare. Contendit igitur, quae de circulo sanguinis HALLERUS retulit, maximam partem in cordis systolem convenire, et quae de incitatori velocia vndae sanguinis insequentis statuit, absolui pressione laterali, quae corde contracto sensim sensimque ab eo sese remouens obtunderetur. Minime vero conceditur, pressionem lateralem, in illis latebris, quibus vires franguntur, infirmam quiescere, nam vivere illam adhuc quamuis eneruatam, et in venas repere quamvis plane iam deficientem, donec in venis cauis occumbat. Quae omnia clarius perspicui posse hinc pugnatur, quod motus sanguinis in truncis venarum solus sustineatur sanguine minimarum venarum ante se omnem sanguinis molem agente, quae resistendo attritus, quamquam leuiore, in parietes excerceat, et ideo pressionem lateralem sollicitet. Quid enim? non tribueris pressionem lateralem impetum sanguinis ex apertura venae per incisionem facta, etiam neglecto fasciae adiumento, nihilominus alte prosilientis?

P. 26.

P. 27.

P. 28.

- tis? Quod multo etiam clarius perspicitur in homine acuta febre correpto, in quo vis cordis totalis ideoque pressio lateralis per morbi ferociam intelligatur. Nullo igitur modo negatur hoc uno tantum pressionis lateralis imminutae fundamento niti cessionem pulsus vel sensibus iudicandam in extremis arteriarum finibus. Neque ut HALLERUS facere videtur, ex iis quae posita sunt de pulsu arteriarum in angustiis earundem sensus fugiente, redditur plena et perfecta causa defectus pulsus in venis: ad hunc enim probandum praeterea opus est pressione laterali non modo nullis limitibus circumscripta, ut videtur HALIERO, sed etiam tanta, quanta arteriarum vi collecta vim cordis totalem plane aequat. Quod problemate (p. 9.) proposito planum fieri possit. Quibus efficit Ill. HALLERUM etiam auriculae cordis anterioris auxilium agnoscere debuisse.
- P. 29. quo neglecto, pulsus ex venis exterminari nequit.
- P. 30.

XVII

De Therapia per iucunda, Praeside D. ANTONIO GVILIELMO PLAZIO, Path. P.P. Ord. Facult. Med. Seniore, Acad. Decemuiro, Maior. Princip. Colleg. h. t. Praeposito, Acad. Imperial. Natur. Curios. Socio, pro gradu Doctoris disputabit *Christianus Fridericus Baumeister*. Lips. d. 20 Iun. 1760. 4. pl. 5.

Corporis humani tanta est fragilitas, ut variis eum morbis obuiam ire saepius necessarium sit, in qua re quidem non semper violentis, sed quandoque iucundioribus remediis utendum est, ut sinistra eorum cadat opinio, qui medicos non nisi per dolores morbis mederi perperam autumant. Licet enim in ar-

chirur-

chirurgica variae exerceantur operationes, quae crudelitatis aliquam speciem prae se ferre videantur, in genere tamen ars salutaris ab opprobrio hoc immunis esse debet, nec etiam nonnullorum errores et vitia ipsi arti medicae contumeliam parare possunt. Inter remediorum amoeniorum genera extra officinas pharmaceuticas reperiunda primo loco nominandum est vinum, cuius praestantiam et virtutes PLINIUS vberius exponit: *vino in-
quiescunt vires, sanguinis hominumque calor, vino-
que modico nervi iuvantur, stomachus recreatur, appeten-
tia ciborum inuitatur, tristitia et cura hebetatur, semnus
conciliatur, vomitiones sistuntur.* In nonnullis tamen morbis, v. c. plethora, haemorrhagia, arthritide, cet. a vini usu prorsus fere abstinendum est. In partes constitutivas viui deinceps inquit Cl. Auctor, cuius commendatio vini tanto minus suspecta habenda est, quanto sincerius ipse fatetur, se ab omni plaine etiam parciore vini usu a longo iam tempore abhorreere. Ex musicis concentibus optimi effectus ad corpus mentemque redundant, quapropter non sine ratione quam plurimae gentes in excolenda arte musica operam dederunt. Spirituum motus inordinatos musices auxilio in ordinem redigi permultae testantur observationes, imprimis autem, si cantum insuper addideris, ut geminato quasi impetu animi conturbationes debellantur. Non solum autem menti reficiendae conducit diuina haec ars, verum etiam corpus ad saltationem placide inuitat, cuius emolumenta in exercendo corpore ne-
tquam sunt negligenda. Quemadmodum autem non omnia omnibus arrident, nec et conducunt sic vnicum hoc exercitium non est praestantissimum, sed aliae non minus iucundae dantur corporis motiones, deambulatio intra hortos et ridentia prata, equitatio, vectio in rheda, conorum lusus, cet.

Motum sequi debet quies et virium refectio per alimenta. Conuiuiorum itaque iucunditas et amicorum assidentium colloquia mentem a curis auocant, et vires ad seria posthaec peragenda alacriores reddunt. Nec spernenda sunt spectacula, comoediae nimirum atque tragoediae, quas praesentia sua illustrare summi viri dedecori sibi non ducunt. Amor coniugalis tandem maximas menti et corpori parat dulcedines vtrique sexui salutare. Hoc omni iucundiorum remedium apparatu ad sanitatem conseruandam morbosque debellandos prudenter quilibet frui poterit.

XVIII.

De Therapia per iniucunda, Diff. inauguralis,
Praeside D. ANTON. GVILIELMO PLAZIO,
Respondente *Samuel Gottlieb Silchmüller*. Lips. d. 23 Iul. 1762. 4. pl. 3¹.

Diuersa medici facies est pro morbi et aegrorum diuersitate mutanda. Tanta enim nonnullorum morborum est atrocitas, ut lenioris curandi methodi ope non solum nihil profici queat, quin potius, nimium cunctando aut blandiendo, cuncta in deterius ruant. Iniucundis itaque haud raro vtendum est remediis ex diaetetico, pharmaceutico et chirurgico fonte petendis. Lautioris mensae deliciae, quibus nimium nutritum fuit corpus, subducendae sunt et repletioni nonnisi depletio opponenda, non tamen sine omni cautione, ne talis per inediam et abstinentiam instituta curatio vires nimium deiciat. Motus frequentior et fortior saepius eo magis est suadendus, quo maiori cum voluptate homines obesi et vitae sedentariae dediti ignauum corrumpunt cor.

corpus, cui, post peractam motionem et mobiliori-
bus redditis humoribus, euacuantia laxantia propi-
pinari debent. Horum quidem paucissima leniora
et palato grata deprehenduntur, reliqua autem et sa-
pore ingrato, imo nauseoso et violento operandi
modo horrorem quendam aegris incutiunt. Ad
euacuantium classem iure referri merentur anthel-
mintica, quorum praecipua vis in amaritie consistit,
vt gentianae radix, summitates centaurii minoris
atque absinthii. Sunt quidem, qui dulcibus ver-
mes eiicere volunt, sed perperam. A primis viis
ad secundas transeundum et sanguinis puritati inui-
gilandum est, in qua vel conseruanda, vel restituen-
da, diaphoreticorum vsus conuenit, quibus transpi-
rationis negotium adiuuatur. Quemadmodum au-
tem molestum satis est extra morbum largius sudare,
ita vel maxime arte proliciendus sudor grauioris sen-
sationis iniucunditatem producit. Maiores adhuc
sunt saluationis molestiae iis subeundae, qui vene-
rea labe inquinati sunt. Inter iniucunda remedia
referri quoque merentur odorifera foetida, quae in
adfectibus hystericis nonnunquam in auxilium vo-
canda sunt. Animi tranquillitas inter maximas vi-
tae felicitates numeranda saepius tamen turbatur,
qua propter et ab affectuum prudente moderamine
magna sanitatis pars pendet: tristem ergo quando-
que esse conducet iracundum; fletui nonnunquam
indulgendum, vt lacrymosa materia, quae facile sta-
gnare solet, intra glandulas suas, liberiore flumine
excernatur. Nimiam humorum velocitatem terrore
cohiberi posse, singultus atque hamorrhagiarum
exemplo constat, dum solidarum partium fibrae, hac
ratione constrictae, fluidorum egressum cohibent.
Quemadmodum itaque non semper ex voto viuimus,
nec constantissima gaudemus valetudine, ita et reme-
dia, quibus sanitas laesa restituitur, non semper esse
possunt amoena.

XIX.

IOHANN VLRICH BILGVERS, *der Arzney und Wundarzney Doktors und General-Chirurgi, bey den Armeen Sr. Kön. Majestät von Preußen, Abhandlung von dem sehr seltenen Gebrauch, oder der beynabe gänzlichen Vermeidung des Ablöfens der menschlichen Glieder, aus dem Lateinischen übersetzt und mit noch einigen Wahrnehmungen vermehrt. Berlin, bey Arnold Wever, 1761. in Octav. 19 Bogen.**

- V**tilissima est, quae hoc libello explicatur quaestio, an membra grauius vulnerata conseruari possint. Itaque faciendum nobis est, vt, quid Scriptor Clariss.
- p. 14. doceat, diligenter aperiāmus. Reprehendit autem eos, qui membra secando tollant, vel crudelitatem faeuientem in genus humanum, vel curationes parum caute susceptas, vel negligentiam remediorum efficacioris medicinae: cum aliae tutiores et securiores pateant viae curandi, et aduersus gangraenam, cuius pernicies vitae periculum allatura, necessariam facere videatur membrorum amputationem, incre-
- p. 38. dibile sit, quantum praestet cortex peruianus. Huius virtutem et a se ipso et ab aliis medicae artis laude clarissimis viris abunde spectatam nunquam fallere, si nihil eorum, quae obseruanda sint, negligatur. Primum omnium, corruptas partes esse incidendas, vt manifestum fiat, et, quatenus partes gangraena vexentur, et, quod ex incremento fo-
- toris

*) Eundem istum libellum Noster paullo ante, cum Halae Magd. Doctor fieret, latine scriptum foras dederat hoc titulo: *dissertatio inauguralis, de membrorum amputatione rarissime administranda aut quasi obroganda.*

toris, saniei, insensibilitatis et mali coloris indicari queat, vtrum spes aliqua medendi supersit, nec ne? Deinde opus esse, vt partes corruptae cultro separantur, vt, quae ossium habitudo, et quam longo progressa illorum corruptio sit, appareat. Partes corruptas fouendas esse myrrhae, mastichis puluere, oleo caryophyllorum, hiatu linteis carptis repleto, balsamo bonae notae instillato, circumvoluto simplici panno.

Valere autem aduersus gangraenam etiam epithemata, quorum pro aetatis aegrorum diuersitate, proque necessitate, cum aliarum rerum tum vel adstrictionis vel relaxationis, varia forma esse possit. Eorum enim beneficio existere optimum pus, et dari occasionem corrupti tollendi. Sed moto pure, statim esse, neglektis omnibus externis medicamentis, corticem peruuianum largiore dosi exhibendum, eiusdem vi decocto florum chamomillae, succo citri, spiritu salis communis excitata. Quod si pus expectationi respondeat, vtiliter imponi digestiua emollientia: os cariosum, sectione facta, tollendum, puris abstersionem assiduam noxiam esse.

Afferuntur iam argumenta non pauca, quibus euincatur amputationis vsum plane repudiari debere. Praecipua sunt haec: recisione membri facta, nihilominus gangraenae prurptioni semper esse praecauendum: ergo consultius esse, membro saluo eam vel impedire, vel aliis modis tollere: praefertim, cum amputationem fere sequi solita esset humorum deflexio, noua et celerior gangraenae inuasio, febris vehementia, et ingens virium corporis debilitas.

Etiam partium contusarum et ossium fractorum curationem fieri sine vlla recisione, longum hic sermonem instituit de febre vulneraria partibus valde contusis infesta. Docet autem et haemorrhagiae con-

- contusorum membrorum, quippe coercendae alio
medicamentis, et gangraenae metum saepenu-
mero esse inanem. Porro interdum fieri, et
p.114. fragmentis remotis, maiores ossium partes sciundis
copulentur, contusionesque ossis humeri, femoris
que, ad capita eorundem progressae, cum ampu-
tatio minime videatur locum habere, sanantur.
p.151. Quam rem confirmari testimonio Cl. BOUCHER,
qui ex 165 hominibus grauiore contusione qualla-
tis ne vnum quidem periisse affirmat.
p.175. Hinc traduntur varii modi, quibus membra con-
tusa restitui queant. Cum gangraenae suspicio est,
iubet partes incidi, obstructas solui, pus moneri,
myrrhae, salis armoniaci, nitri, camphorae puluerem
inspergi, digerentia epithemata adhiberi. Atque,
vt hanc rationem commendet et amputationem et
p.189. iam in contusionibus vasa maiora soluentibus impro-
bandam esse arguat, exemplis vtitur militum saucio-
rum, sine amputationis auxilio hoc modo sanato-
p.215. rum. E medicamentis laesorum ossium damnan-
tur ea, quae acidae ac causticae naturae sunt, lap-
dantur myrrha, mastix, balsamum peruvianum, oleum
caryophyllorum. Appendicis loco accedit silus ob-
seruationum, quibus indubitatum relinquatur, os-
sium fracturas periculossimas, et molliorum partium
vulnera grauissima, citra vllius amputationis auxi-
lium, felicissime persanari posse.

XX.

Noua physico - medica.

Regia scientiarum Societas Gottingensis in con-
uentu, nuper die decimo tertio nouembris an-
ni superioris 1762 habito, declarauit, secretarii sui
munus contulisse in Cl. MURRAY; porro Cl.
LOUIS,

LOUIS, Chirurgiae Professore Parisiensem in extraneorum numerum retulisse; insuper Cl. IOANNEM VLRICUM BILGUER, M. D. cuius modo meminimus, et qui ex tribus illis huc vsque fuit, qui copiarum Borussicarum summam habent curam chirurgicam, et Cl. WAGLER, Profectorem haftenus theatri anatomici Göttingensis, nunc vero Brunsvigam, ut anatomen ibi doceat, euocatum, inter eos, quibuscum litterarum habet commercium, *Correspondentes* dictos, se recepisse.

Propter belli tunc temporis adhuc perdurantis calamitates, quaestio ad obtinendum premium primi ordinis pro eodem anno 1762 non oblata fuerat ab Illustri illa societate. Nunc autem illud argumentum *de insectis lucentibus*, suo tempore a nobis commemoratum *), praesenti, quem agimus, anno 1763 ex ipsius voluntate manere debet praefixum.

Nouam insuper, mathematici potissimum argumenti quaestionem anno 1764 dirimendam Ill. haec societas doctorum virorum exhibet inuestigationi: ut nimirum determinetur, quidnam excellorum montium vis attractrix conferat ad mutandam gravitatis directionem, insimulque modus per tentamina hanc rem inuestigandi ipsaque, si fieri possit, tentamina declarentur. Ante primum diem septembris anni cuiuslibet Ill. Societati tradi debent commentarii, de quibus suum illa publice feret iudicium proximo tunc subsecuturo die decimo nouembris. Praemium, uti constat, in numo aureo quinque et viginti ducatorum pretii consistet.

Neque in iam dicto conuentu quaestionibus oeconomicis praemia adiudicare hac vice potuit Ill. socie-

*) vid. Comment. nostr. Vol. X. P. II. p. 369.

societas. Vnam igitur omnino grauem *de agrorum communione* *) ad diem decimum nouembris huius anni 1763 denuo offert duplicato praemio, viginti quatuor scilicet ducatorum; alteram vero *de omni cultura in prouinciis Hanoueranis emendanda sub initium iulii eiusdem anni publice diiudicandam*, nuper iam proposuit **). Huius thematis dissertationes ante primum diem iunii, illius autem ante primum octobris, societati vel ipsius secretario debent esse traditae.

Neque *Berolinensis* scientiarum et Elegantiorum Litterarum academia superiore anno 1762 gauida fuit oportunitate adiudicandi praemium solutae quaestioni *de auditus theoria, habito respectu ad modum, quo perceptio soni efficiatur ex ratione interioris structurae auris* ***). Interim certo alicui anno iterum praefigere hanc thesin noluit Ill. Academia, sed illud potius cepit consilium, vt, quocunque demum tempore ipsi super hac materie offeratur commentarius expectationi ipsius satisfaciens, huic quoque promissum attribuat praemium.

Lugduni Gallorum quae condita est scientiarum, Elegantiorum Litterarum Artiumque Academia praemio aurei numi trecentorum pondo gallicorum ad annum 1764 proposuit hanc quaestionem: *Qualis nimirum est nociva ista vis, quam aer contrahit in nosocomiiis carceribusque? Et quodnam remedium istam corrigentium datur optimum?* Quum varia iam quidem machinarum genera, quibus aerem ventilando emendarent, viri docti excogitauerint, illa vero omnia ex

Ill.

*) Comment. nostr. Vol. X. P. II. p. 370.

**) ib. p. 371.

***) ibid. Vol. X. P. I. p. 179.

III. Academiae sententia non communis usus esse soleant, ea nunc hanc materiem exhibet hoc fine, velint eruditi nouo studio omnique industria in noxiam istam aeris qualitatem non solum inquirere, sed auxilia quoque ad illius correctionem iam inuenta vel perfectiora reddere vsuique communi magis accommodata, vel aliud nouum detegere, quod vsu facilius, simplicius minusque carum sit, locorumque amplitudini, in quibus aer renouari debeat, facile aptari queat. Commentarii ideo, vel gallice, vel latine conscribendi, ad Ill. Academiae secretarium, Cl. BOLLIOUD-MERMET, vel Ill. Praesidem DE FLEURIOU, vel AIME DE LA ROCHE, Academiae bibliopolam, mitti debent, solutis antea impenfis cursus publici, ante primum diem aprilis anni iam subsecuturi 1764, paulo post die S. LUDOVICI nomini festo publice diiudicandi.

Regia Scientiarum, Inscriptionum et Elegantiorum Litterarum Academia *Tolosana* quaestioni de aggeribus, quo irruenti flumini resistent, optime extruendis praemium assignauerat quadruplicatum. Reportarunt illud superiore anno 1762 viri coniunctis viribus hanc materiem pertractantes, Reuer. nimirum abbas BOSSUT, Maceriis constitutus Mathematicum Professor Regius et Academiae scient. Regiae correspondens, et Cl. VIALLET, qui pontium et viarum publicarum in Campania curam habet secundo loco. (*Sous-Ingénieur des ponts et chaussées*).

Praemium, cuius nuper meminimus*), ab Academia *Louanienfi* illi adiudicandum, qui dissertationem de arthritide optime exaratam ipsi tradiderit, ex ipsius iudicio meruisse legimus Virum Cl.

IOAN:

*) v. Comment. nostr. Vol. X. P. III. p. 554.

IOANNEM PHILIPP, Med. D. Medicum Spadanum
in Episcopatu Leodiensi et Reg. scientiarum Aca-
demiae Mospeliensis Socium correspondentem
dictum.

In concione illa publica, quam superiore anno
1762 habuit Imperialis Scientiarum Academia Pa-
tropolitana, de praemiis non nullis, olim propositis,
decreuit. Quod illam attinebat quaestionem *de re-
fractione radiorum lucis*, ad annum 1760 iam relatum,
ne hac quidem vice expectationi suae factum fuisse
satis Ill. Academia intellexit. Voti itaque sui re-
rum non compos facta, spem fere omnem abiecit,
ideoque hanc materiem ulterius proponere noluit.

Secunda quaestio *de cometarum perturbationibus*
a duobus viris illustribus ita soluta fuerat, vt debita
esset academia, vtri palmam attribueret. Praemii
itaque partitionem inter vtrumque auctorem esse ne-
cessariam iudicauit. Illud reportarunt ALEXIUS
CLAIRAUT, Geometra in Academia Parisiensi Re-
gia celeberrimus, et IOANNES ALBERTUS EU-
LER, Regiae Berolinensis Academiae Socius, vtr-
que vir magnam sui nominis famam laudesque et
merito adeptus.

Simili fere ratione idem accidit circa quaestio-
nem *de perficiendis tubis opticis*, cui quidem argu-
mento a IOANNE DOLLANDO, Anglo, per ipsam
praxin satisfactum fuisse videtur, cuius vero theo-
retica valde eximia explicatio a Viro Cl. SAMUELE
KLINGENSTIERN, Vpsaliensi Professore Princi-
pumque Regionum Sueciae Praeceptore, Ill. Aca-
demiae exhibita, huius ipsius applausum ita meruit,
vt ea ipsi praemium adiudicaret. Facile tamen fieri
potuisset, vt et huius praemii partitionem illa de-
cre-

creuisset. Mathematicus enim ille Berolinensis clarissimus, quem modo nominasse satis erit, LEONHARDUS EULER, egregiam de eodem argumento dissertationem, qua lentium constructionem *Dollandianae* similem docuit, cum Ill. Academia communicauerat, quam Ill. vero Auctor ad certamen admitti debere negauit, sed Commentariis Academicis inserendam voluit. Quum inuenti tamen gloria illum ex merito aequae participem esse, ac Cl. DOLLAND, Ill. Academia iudicauerit, vtramque ideo dissertationem, et *Klingenshiernianam* et *Eulerianam* simul edere constituit.

Quaestio insuper praemio ad annum 1763 promissa *de metallorum fusione* *) nuper iam a nobis commemorata, ex Ill. Academiae voluntate eidem esse debet praefixa. Nouam denique ab eadem in annum 1764. propositam quaestionem legimus, quae ita se habet: *Per observationes nimirum et experimenta explicare, quomodo propagatio plantarum, quae a botanicis classi cryptogamicae annumerari solent, filicum, muscorum, fungorum procedat? Virum a reliquarum plantarum propagatione differat; et vtrum inter plantas eodem modo, ac inter quaedam animalia, dentur species, quae prorsus diuersa a reliquis ratione propagentur?* Praemium pro cuiuslibet quaestionis solutione optima consuetum, aureorum scilicet, quos vulgo ducatos vocant, centum, sub conditionibus satis notis exhibebitur merenti suo tempore, circa quod potissimum illud obseruari debet, ne dissertationes post primum diem iunii cuiusque anni perueniant Petropolin et Ill. Academiae tradantur.

Petro-

*) De hac et reliquis supra commemoratis quaestionibus Petropolitanis vid. Comment. nostr. Vol. X. P. I. p. 181.

Petropoli porro relatum habemus, quod post obitum Imperatoris PETRI tertii, medicus ipse et archiater, Ill. MOUNSAY, ab hoc quidem munere, tamen honeste eaque cum gratia dimissus fuerit, et annuo mille numorum vncialium stipendio fratur. In Scotiam, quae ipsi erat patria, cum reuersum esse legimus.

Potentissimae insuper Imperatricis, CATHARINAE secundae, ad quam Russici Imperii summa nunc delata est, medicos iam constitutos esse percipimus Viros Illustres, GUYON, KRUSE et SCHILLING, Actualium, qui dici solent, Consiliariorum Status titulis ac honoribus condecoratos, quorum omnium saepius iam in commentariis nostris meminimus.

Quae *Halae Magdeburgicae* floret, Academia CL. ANTONIUM LOUIS, Regium Physiologiae in scholis Chirurgiae Professore Parisiensem, librorum Censorem et exercitui pot. Galliae Regis in Germania a salubribus consiliis, paulo supra iam commemoratum, inter doctores medicos sui ordinis ideo retulit, ut publicum daret documentum, quanti praeclara ipsius de arte medendi merita aestimet.

Ill. NICOLAUM (NILS) ROSE'N, Med. Doct. et Professore Vpsaliensem, Sereniss. Suecorum Regis Imperiiue Suecici Archiattrum *), anno iam huius seculi quinquagesimo sexto a Ser. Rege suo in equitum imperii ordinem receptum fuisse, olim quidem iam perceperamus. Quum is ipse tamen iam vera meritorum laude conspicuus, nec elogio vel titulo, neque insignibus nobilitatis hactenus uteretur,

*) v. Comment. nostr. Vol. V. P. IV. p. 725.

retur, nouum illud decus a se deprecatum illum fuisse, nos iudicantes, ideo tum temporis in commentariis nostris illius rei mentionem facere volebamus. Honos autem ille ipsi nuper denuo confirmatus est, adeo vt Ser. Regi ipsi ornamentum et nominis et insignium eligere placuerit. Appellatur is itaque nunc NICOLAUS ROSE'N A ROSENSTEIN; insignia vero, quibus utitur, haec sunt: Lapis ad monumenti similitudinem formatus, coronam regiam ferens, rosa spinosa in quouis latere comitatus. Occasionem praebuit lapis iussu Ser. Sueciae Reginae, LOUISAE VLTRICAE, ad fontem soterium *Loska* positus, quo posteros doceat, eum fonti huic contigisse honorem, vt Regem, qui diu vehementi laborauerat cephalalgia, aquae et sedimenti vsu sanaret.

In locum secretarii sui, vita defuncti, Cl. HAWKSEY, nuperrime die februarii quarto huius anni 1763 Reg. scientiarum societatem *Londinensem* surrogasse legimus Virum inter doctos nomen consecutum, DA COSTA, natione Iudaeum, eiusdem societatis huc vsque iam socium.

Tubingae anno superiore 1762 die septembris decimo quinto Professoris medicinae extra ordinem docendae munus auspicatus fuit Cl. DAVID MAU-CHART, M. D. BURCHARDI DAVIDIS, celebris illius Medici ac Professoris Tubingensis anno 1751 iam mortui, filius, simulque dissertationem publice defendit *de therapia purpurae, receptiori, tutiore et solidiore*, quam in euitandis remediis diaphoreticis fortioribus, potius vero in vsu diureticorum, nitri potissimum squillaeque, cum diluentibus, positam esse perhibet.

Argentorati anno superiore die duodecimo
iunii vivere desit. Vir Cl. IOANNES IACOBI
SACHS, Phil. et Med. D. Praxeos Clinicae Prof. Publ.
Ord. Capituli Thomani Canonicus, Consiliarius
Archiatro Hassio - Darmstadiensis, aetatis annorum
agens septuagesimum sextum.

In *Erfurtenfi* porro per antiqua vniuersitate hoc
anno 1763 die ianuarii vicesimo tertio diem obiit
supremum Vir Cl. IOANNES HIERONYMUS
KNIPHOF, Vniuersitatis p. t. Rector Magnus,
M. D. Facultatis Medicae Senior et Assessor Prime-
rius et p. t. Decanus, Collegii Sanitatis Assessor, Pa-
thologiae et Praxeos Prof. Publ. Ord. S. R. I. Aca-
demiae Nat. Curios. Adiunctus et Bibliothecarius.

De quo, Anatomiae et Chirurgiae Professoris
munus inter nos ex merito nuper natus IOAN-
NE GODOFREDO IANCKE, sibi gratulabatur Vni-
uersitas nostra *Lipsiensis*, de eiusdem praematura ni-
mis morte nunc queritur eamque deplorat. Quam
ipsius, de re anatomica in primis, fuerint merita et
quam singulare in excolenda anatome studium, non
nullis et antea et tum temporis, cum suscipere
nouum munus, editis dissertationibus satis compro-
bavit. Nuper enim, die octobris primo superiore
anni 1762, ut locum ipsi nunc in ordine medico-
rum competente obtineret, dissertationem *de fove-
minibus caluarias eorumque usu* publice defendit, altera
autem die post, illam ipsam anatomes et chirurgias
publice docendae prouinciam adiit, habita oratione
*de anatomiae praeslantia eiusdemque profutendae et do-
cendae potestate*, editoque eum in finem progras-
mate *de ratione venas corporis humani angustiores in
primis cutaneas ostendendi*, quae dissertatio utraque
certum omnino dat testimonium, non solum haud
facile

facile aliquid reperiri posse, quod ipsi in anatomes cultura fuerit incognitum, sed illum ipsum ad amplificandos huius artis limites quasi fuisse natum. Sed largiores studii sui et industriae fructus nobis suppeditare ipsi, pro dolor, non licuit. Sub exitum enim anni acuta febre correptus, primo huius anni mense eiusque die vicesimo occubuit sui que nobis desiderium reliquit, triginta tantum septem annorum aetatem consecutus. Paulo vberioremem vitae eius cum laude actae memoriam proxime cum lectoribus nostris communicabimus.

Post ipsius obitum a Ser. nostro Rege Viro Cl. IOANNI CHRISTOPHORO POHL, Phil. et Med. D. et Physiologiae haftenus Professore Publ. Ord. nunc Anatomiae et Chirurgiae Professoris Ordinarii munus, illud autem physiologiae Viro Cl. ERNESTO GOTTLIEB ROSE, Phil. et Med. D. et Botan. Professore Publ. nuperrime demandatum est.

Prouincia tandem Professoris Anatomiae et Chirurgiae Extraordinarii per b. IANCKIUM, is cum Anatomiae Professor Ordinarius constitueretur, nuper vacua facta, tum temporis tradita fuit Viro Cl. CAROLO CHRISTIANO KRAUSE, Phil. et Med. D. Facultatis Medicae Assessori, Collegii minoris Principum Collegiato, qui illam quoque iam adiit superiore anno 1762 die decembris vicesimo nono, publice habita oratione *de medicis diuinae sapientiae ac prouidentiae testibus*, eumque in finem edito programme, quo A. C. CELSI *de re medica libros quatuor posteriores emendauit*.

Haud incelebrem illum chirurgum Londinensem, IOANNEM DOUGLAS, cuius librum *) de hydrocele

Zz 3

olim

* v. Comment. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 692.

olim recensuimus, et qui ipsum in multas cum illi-
uibus suis deduxit controuersias, anno iam 1759
obiisse *Londini*, nuper legimus.

Qui nominis non solum, sed meritorum quoque ve-
ritatis, iam dudum consecutus fuerat laudem ac im-
mortalitatem, HERM. BOERHAAVE, Medicus ille Ley-
denfis nec elogio, neque marmoreis indigebat monu-
mentis: tale ipsi tamen recte posuerunt ciues Lugdu-
nenses Bataui, ut esset indicium grati piique animi, me-
rita et intelligentis et iustis praemiis cohonestantis.
Positum illud fuit *Lugduni Batauorum* in templo
d. Petri nomini sacrum anno superiore 1762. Sim-
plex esse legimus atque laetamur ideoque magni illius
viri genio conuenientissimum. Vnam basi ex ni-
gro marmore excusae insistentem repraesentat, va-
riis figuris, emblematicis ex albo marmore fictis,
circumdatum. Ipsius simul BOERHAAVII senis
imago conspicitur cum ipsius symbolo: *Simplex fi-
gillum veri*. Inferiori autem margini eiusdem lito-
ris inscripta leguntur haec verba: *Salutifero BOER-
HAAVII Genio Sacrum*; alii vero margini: *Natus
die 31 Decembr. 1668. Denatus die 23 Septembr. 1738.*

De itinere illo, in incrementum historiae natu-
ralis museique regii *Taurinensis* Viri Cl. BARTOLI,
Regii *Antiquarii* titulo cohonestati, curae traditi a
Viro Cl. VITALIANO DONATI, in prouinciis
orientales ante aliquot annos suscepto, iam suo tem-
pore ad lectores nostros retulimus *). Dubii hac
vsque de fati docti illius viri, nunc laetamur, quod
in publicis certe relationibus *Taurino* allatis legimus
iter suum adhuc continuare illum virum, vltimasque
litte-

*) v. Comment. nostr. Vol. VII. P. II. p. 366.

litteras ab ipso Taurinum missas, *Bassora ex Arabia, deserta* dicta geographis, scriptas esse mense nouembri 1761. Ad littora Malabaricae iam iam ipsum proficisci existimant Taurinenses.

Memoria CAROLI FRIDERICI HVNDERT-MARKII, Philosophiae et Medicinae Doctoris, Anatomiae et Chirurgiae P. P. O. in Academia Lipsiensi, Ordinis Medici Adsefforis, Acad. Nat. Cur. et Regiae Scientiarum Holm. et Instituti Bononiensis Sodalis.

In vniuersa ingeniorum humanorum censura quaeri potest, vtrum maiori laude digni sint; quibuscum vulgo dicitur nata esse facultas quaedam excellens, coniuncta cum singulari animi propensione, an hi potiores videantur, qui, si non tardi ad discendum sunt, certe non celeres habent ingenii motus, nec quidquam nisi multa industria efficiunt. Vtrumque genus sua bona habet. Namque liberalitate naturae recte uti, atque ad aliorum vtilitatem transferre, quod tibi velut praecipuo amore concessum sit, id magnam sane et probitatis et honestatis laudem meretur: dono autem si quis aliquid acceperit, non est, cur se magnopere iactet, atque alios adeo contemnat. Sed quis non videt, haud paulo maiorem esse eorum admirationem, quibus doctrina aut scientia multo labore constitit, cum flectere ingenium durum, aut cogere etiam inuitum, maius sit omni illa scientia, quae facile inhaesit, aut sua velut sponte venit. Igitur illa naturalis facultas habeat fortasse celeritatis laudem maiorem, in vniuersum studio vel similis est effectu, vel minor modo discendi subtilitate, tempore et patientia. Ac mirum est,

Z z 4

quam

quam fallax sit naturalis illius boni iudicium, cum saepe numero naturae facultati tribuatur, quod vel parentum cohortatio effecit, vel exemplum doctoris, vel coeca auersatio alius disciplinae, cuius bonum parum cognita erant: in quo quidem bonus ille labor solus summis gratiis dignus est, adiutus fortasse opinione, vndecumque orta. HUNDETMARKIUS, cuius vitam recensere hoc loco constituimus, siue impetu naturali ad medicinam delatus est, siue excitatus paterno exemplo adiit, siue cogitato venit, tamen veram assiduitatis laudem consecutus est, quem scimus nihil omisisse, quo aut comparari posset aut augeri accurata et laudabilis doctrina.

Patria ei contigit Ciza, non ignobilis vrbs, vbi a. 1715. d. 11 aprilis editus est, et pater, HENRICUS ELIAS HUNDETMARKIUS, qui eum et MARIA MAGDALENA GEBLERIA genuit, medicus Cizensis ciuitatis, vltra quinquaginta annos medicina facienda clarum nomen consecutus. In quo quidem agnoscimus natalium felicitatem, quod parente videndo audiendoque amorem medicinae concepit et aluit, certe, quod maximi semper fecit, intuitus est exemplar non contemnendum, ad quod ipse animum effingeret. Sed quomodo hoc effecerit, quibus tamquam gradibus deinceps ad medicinam adscenderit, et quantam ceperit accuratae doctrinae laudem, per partes breuiter exponemus. Parens igitur, qui mature sciret puerilem aetatem litteris imbuendam esse, praestantiam earum et laudem filio velut e longinquo ostendit, iussitque viam inire, quae ad eas ferret. Duxerunt eum primum domestici praeceptores, WAGNERUS et TELLIUS, mox Cizensis gymnasii Rector, BERNHARDUS, cui duodecennis traditus est. Post sex annos Lipsiam se contulit, cognitisque philosophiae et mathematicae doctrinis in schola STUERNI, MULLERI

RICH.

RICHTERI et HAUSENII, adiunctaque studiorum humanitatis disciplina praeceptore MENZIO, et historiae cognitione, quam IOESCHERUS tum profitebatur, non inutilem operam nauavit exteris quoque linguis, quibus sciret ad excellentissimorum librorum lectionem aditum pateferi. Ita ergo parato animo et maturus fuit ad medicinam transitus, et certa spes consequendae doctrinae, quae sine tali ordine utilis esse nequit. Assidue secutus est omnes, qui tum cum laude medicinam tradiderunt, SCHACHERUM, WALTHERUM, PLATNERUM, HEBENSTREITUM, QUELMALZIUM, quorum memoria nobis est sanctissima, PLAZIUM, nunc quoque celebrem apud nos medicum, CRELLIUM denique, qui postea Helmstadium discessit. Quibus omnibus ut eodem nomine deuinctus fuit, ita praecipuum amorem debuit SCHACHERO et WALTHERO, quorum singulari humanitate consiliisque multum confirmatus est et adiutus: patuit enim HUNDETMARKIO domus eorum, schola, bibliotheca et pectus. Tum vero in CRELLII amicitiam singularem se insinuauit, cui cum doctrina HUNDETMARKII et animus multis documentis probatus esset, hunc potissimum sibi voluit socium aegrorum curandorum adiungere. His omnibus bene actis muniit sibi anno 36 aditum ad medicinae honores summos, petendo Baccalaureatu: sequenti anno Magister philosophiae creatus est. Ad patrem non ita multo post rediit, apud quem intellexerat paratam esse praeclaram medicinae faciendae occasionem, estque eo duce aliquamdiu assidue exercitatus. Lipsiam redux inauguratus est medicinae Doctor anno 40 defensa ante disputatione *de singulari usu frictionis et vactionis in curatione morborum*. Ab hoc tempore multum profuit academiae docendo, ciuitati arte faciendae, nec immerito ciuium laude

exterorumque approbatione dignus indicatus est. Cooptavit eum Academia Nat. Cur. Reg. Scient. Soc. Holm. et Institutum Bonon. Socium. Nec delere domestica praemia et ornamenta, primum amerciducia aegrorum, deinde praecipua laus ex chemiae & fiduo studio, tandem, quae his maiora sunt, publicam nera. Anno enim 48 medicinae Professor extraordinarius electus est, deinde in ordinem medicorum Assessor adscitus: anno autem 54 physiologiae, mox anatomiae et chirurgiae ordinaria Professio ei demandata est. Quae singulis occasionibus scripta eius prodierunt, ea catalogo infra posito inseruimus. Rector Academiae semel fuit. Quibus omnibus muneribus, ut diximus, utiliter et cum laude functus est ad finem vsque vitae. Sed anno 60 attentatus est morbo, qui viscera eius affecta esse perspicuo signo indicabat, quem tamen aliquanto post superavit, ut videretur pristinae valetudini restitui posse, certo ad negotia consueta rediit. Nihilominus subinde infestus corpori humor in visceribus collectus tantopere auctus est, ut vehementiae morbi anno 61 succumbere cogeretur. Nobis quidem eius memoria, etsi cum desiderio coniuncta, semper erit iucundissima.

Scripta a b. HUNDERT MARKIO edita.

Exercitatio de principibus Diis artis medicae tutorialibus apud veteres Graecos atque Romanos ad Virum Clariss. IOSEPHUM DU PONT. Lips. 1735. 4.

Theses ex omni philosophia decerptae. Resp. Henric. a Stein. ibid. 1736. 4.

Disp. de incrementis artis medicae per expositionem aegrotorum apud veteres in vias publicas et templa. Resp. I. B. Carpzouio, ibid. 1739. 4. c. tab. aen. eadem dissertatio deinde recusa prodit in descriptione libri singularis, ibid. 1749. 4. c. tab. aen. Disp.

- Disp. inaug. pro gradu Doctoris: de singulari usu frictionis et vntionis in curatione morborum, ibid. 1740. 4.
- Exercitatio academica de sacchari Saturni usu interno salutari, in qua simul vera chemiae capita illustrantur, ibid. 1741. 4.
- Progr. de sulphuris anodynii specie ex vini vitriolique oleis commixtis oriunda. ibid. 1748. 4.
- Disp. de mercurii viui et cum salibus varie mixti summa in corpus humanum vi atque efficacitate eiusque cum sulphure laxius vel arctius coniuncti virtute in idem nulla, Resp. *Frid. Conr. Bergmann.* ibid. 1754. 4. *Huic dissertationi in eodem anno nouus praemissus fuit titulus, quo vocatur Liber singularis,* ibid.
- Disp. de enemate vterino, Resp. *Io. Godofr. Neuhoff.* ibid. 1755. 4.
- Disp. de osteo steatomatis casu rariore, Resp. et *Auct. Frider. Iac. Tüttmann.* ibid. 1757. 4. c. f.
- Progr. de ozaena venerea, ibid. 1758. 4.
- Disp. de scabie artificiali, Resp. *Christ. Gottl. Zieger.* ibid. 1758. 4.
- Disp. de vrina cretacea, Resp. *Samuel Pilling.* ibid. 1761. 4.

XXI.

Continuatio indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1760 prodierunt.

- H**ENR. FRID. DELIUS, Diss. inaug. exhibens animaduersiones nonnullas ad partum faciliorem spectantes, Resp. *Ioan Frider. Brackenhoefferus.* Erlang. 4.
- Eiusd. Diss. inaug. de malis ex medico nimis cunctatore oriundis, Resp. *Christ. Philsp. Herwig.* ibid. 4.

GEORG.

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING, *Diff. inaug. de chorea S. Viti. Resp. Gerh. Aug. Stieler, Rostoch. 4.*

Essai sur la generation de la Chaleur dans les animaux traduits de l'Anglois de ROBERT M. GLAS. 2 Paris, 12.

Manuel Physique, ou Maniere courte et facile d'expliquer les Phenomenes de la Nature par M. FIEU, à Lyon. 8.

Recherches sur les différens Mouvements de la Matière Electrique par M. DUTOUR. 2 Paris, 12. tab. aen.

BALTH. EHRHARTS *oekonomische Pflanzenkunde, nebst den Kern der Landwirthschaft, Garten- und Arzneykunst, 8ter und 9ter Band, Ulm und Hammingen. 8. Voll. 2.*

R. ABR. ELEASARIS *uraltet chymisches Werk, mit gehörigen Figuren, Gefäßen, Oefen, Vornen, Schlüssel fremder Wörter und einige Regeln dem Steine der Weisen durch I. G. SCHWARZBURGICUM, Leipz. 8.*

Traité de l'Education corporelle des Enfans en bas âge, ou Reflexions pratiques sur les moyens de procurer une melleure constitution aux Citoyens; par M. DES ESSARTS, 2 Paris, 12.

PHILIP. CONR. FABRICII *zweite Sammlung einiger medicinischer Responsorum und Sectionsberichte, Helmstädt. 8.*

Eiusd. Diss. inaug. de nephritide, Resp. Ioan. Fr. Salfeld. ibid. 4.

Eiusd. Progr. quo observata quaedam in corpore puellae variolis defunctae communicat. ibid. 4.

IO. FRID. FASELIUS, *Diss. inaug. de absorptione, Resp. Franc. Petr. Emcken. Ien. 4.*

Eiusd. Progr. I. II. III. IV. V. VI. VII. de vitiis ibid. 4.

IOAN. BAPT. DOMINIC. FINCH, Diss. inaug. de officio medici circa torturam. Erforf. 4.

IOAN. BERN. FISCHER, de senio eiusque gradibus et morbis. Editio secunda, aucta ibid. 8.

A Discourse on the nature, causes and cure of Corpulency; Illustrated by a remarkable Case, read before the Royal Society November 1757 and now first published by MALCOLM FLEAYNG. London. 8.

Memoires sur les Os, pour servir de Réponse aux Objections proposées contre le sentiment de M. DU HAMEL DU MONCEAU, rapporté dans les Volumes de l'Academie Royale des Sciences; avec les Memoires de M. M. HALLER et BORDENAVE, qui ont donné lieu à ce travail par M. FOUGEROUX a Paris. 8.

GEORG. ALBERT. FRIED, Diss. inaug. de foetu intestinis plane nudis extra abdomen propendentibus. Argentor. 4.

IOAN. HENR. FRIED, Diss. de iure obstetricum secundum statuta Argentoratensia. Portio II. ibid. 4.

Risposta in difesa del Dottore CARLO GANDINI alle nuove accuse contro di esse publicate in tre Libri, che senza il loco nome hanno dato alla luce li Signori GIAN-ANTONIO VANUCCI e GIUSEPPE ANTONIO ISOLA. In Lucca, 8.

Introduction a la Connoissance des Plantes, ou Catalogue des Plantes usuelles de la France, avec les caracteres distinctifs, suivant le Systême de M. TOURNEFORT; les propriétés d'après la pratique des plus sçavans Médecins, et les usages qu'en fait la Pharmacopée de Paris, pour les compositions officinales. On y a ajouté une notice abrégée des Drogues étrangères; par M. GAUTHIER, a Avignon. 12.

STEPHAN FRANZ GROFFROY *Abhandlung von der Materia medica oder von der Kenntniß, der Kraft, der Wahl und dem Gebrauch einfacher Arzneimittel. Erster Theil von den Fossilien: aus dem Lateinischen übersetzt. Nebst einer Vorrede D. CHRISTIAN GOTTLIEB LUDWIGS, Leipz. 8.*

CAROLUS ABRAH. GERHARD, *Diss. inaug. sistens disquisitionem physico chemicam granatorum Silesiae et Bohemiae, Francof. ad Viad. 4.*

IOAN. GESNER, *Diss. Phytographiae sacrae generalis Pars Practica prior, Tiguri. 4.*

IOAN AUGUSTIN. PHIL. GESNER, *Diss. inaug. sistens sciagraphiam de acrium in corpus humanum agendi modo. Erlangae, 4.*

PHIL. FRIDER. GMELIN, *Diss. inaug. de transpiratione cutanea hominis sanitatis praesidio, morborum causa et viatrice. Resp. Iac. Andr. Weber, Tübingae. 4.*

Eiusd. *Otia botanica; quibus in vsum praelectionum academicarum definitionibus et observationibus illustratum reddidit prodromum Florae Leidenis ADRIANI VAN ROYEN, qui plantas terra marique crescentes methodo naturali digessit, ibid. 4.*

Formulae medicinales cum indice virium, quo ad inuentas indicationes inveniuntur medicamina in vsum medicorum praxin inchoantium editae a IOAN. DE GORTER. Francof et Lipsiae. 4.

Traité sur les effets des préparations de Plomb et principalement de l'extrait de Saturne, employé sous différentes formes et pour différentes maladies chirurgicales. Tome Premier, par M. GOLLARD: a Pezenas et a Montpellier, 12.

Remarques et Observations pratiques sur les Maladies Veneriennes, avec une seconde édition des Maladies de l'uretre, et la composition des Baignes spécifiques pour guerir les embarras de co-

conduit et autres Formules nouvelles et très-utiles pour le traitement des Maladies Veneriennes par M. GOULARD. Tome Second. ibid. 12.

GODOFR. CHRISTOPH. GREINER meditationes physico chemiae sistentes terrae motum per spiritum mineralem demonstrabilem, Lips. 4.

Bibliotheca regni animalis atque lapidei, seu recensio auctorum et librorum, qui de regno animali et lapideo methodice, physice, medice, chymice, philologica vel theologica tractant, in usum naturalis historiae studiosorum conscripta et edita a LAURENTIO THEODORO GRONOVIO, Lugd. Bat. 4.

Die Eisgebürge des Schweizerlandes, beschrieben von GOTTL. SIEGM. GRÜNER I. 2. 3 Band, Bern, 8. Voll. 3.

IOAN. GUTSLEFF, Diss. inaug. de catharro suffocatio in morbis acutis malignis, Halae 4.

ANTONII DE HAEN theses, sistentes febrium diuisiones, natamque ea de causa de miliaribus ac petechiis, ceterisque febrilibus exanthematibus dissertationem, Vindobonae, 8.

Eiusd. Pars tertia et quarta Rationis medendi in nosocomio practico, quod in gratiam et emolumentum medicinae studiosorum condidit MARIA THERESIA. Editio altera, ibid. 8. Voll. 2.

Die Naturgeschichte der Thiere in systematischer Ordnung. Die Vogelgeschichte: entworfen durch IOH. SAMUEL HALLEN. Mit Kupfern, zweyter Band, Berlin, 8.

Collection de Theses Medico-Chirurgicales sur les points les plus importants de la Chirurgie Theorique et Pratique, recueillies et publiées par M. le Baron de HALLER et redigées en Francois par M. * * * Tom. IV et V a Paris, 12. c. f. Voll. 2.

Dispu-

Disputationes ad morborum historiam et curandam
facientes. Quas collegit, edidit et recensuit AL-
BERTUS HALLER. Tomi Septimi Pars I. Amst.
Pars II. priorum voluminum supplementum. Lau-
sannae, 4 mai. c. f.

Eiusd. Elementa Physiologiae corporis humani. To-
mus II. Sanguis, eius motus, humorum separa-
tio. ibid. 4.

Eiusd. Orchidum classis constituta. (Basileae) 4.

Eiusd. Ad enumerationem stirpium Helveticarum
emendationes et auctuaria. (Bernae) 4.

Eiusd. Enumeratio stirpium, quae in Helvetia ri-
riores proueniunt (s. l.) 8 mai.

Memoires sur les Parties sensibles et irritables du
corps animale. Tome. II. III. contenant les Expe-
riences de plusieurs Anatomistes d'Allentagne,
de France, d'Angleterre et d'Italie. ouvrage, qui
sert de Suite aux memoires de M. DE HALLER.
Tome IV. contenant les Reponses faites a diffe-
rentes objections par M. DE HALLER. a Lau-
sanne. 12. Voll. 3.

Traité des Semis et Plantations des Arbres et de leur
Culture; ou Methodes pour multiplier et élever
les Arbres; les planter en massifs et en avenues;
pour former des Bois et des Forets, les entrete-
nir, retablir ceux, qui sont dégradés faisant partie
du Traité complet des Bois et des Forets: par
M. DU HAMEL DU MONCEAU. a Paris. 4. c. f.

CAR. FRIDER. HARSLESEN, Diff. inaug. de cortice
Winterano, Francof. cis Viadr. 4.

IOAN. HASENOEHL historia medica morbi epi-
demici siue febris petechialis, quae ab anno 1757
fere finiente, usque ad annum 1759 Viennae
grassata est, cui adiecta notabilium obseruationum
anatomicarum decas. Vindob. 8.

IOH. ERNST HEBENSTREITS *Erklärung griechischer Wörter von Krankheiten des menschlichen Körpers. Neue Auflage, Leipz. 4.*

Oeuvres de M. HENCKEL, traduites de l'Allemand. Vol. I. II. a Paris, 4.

IOACHIM FRIEDR. HENCKELS *Siebende Sammlung seiner medicinischen und chirurgischen Anmerkungen, Berlin, 4.*

The Origin and Production of proliferous Flowers with the Culture at large for raising double from single, and proliferous from the double by I. A. M. HILL. The Second Edition. London. 8.

GEORG. CAR. HILLEFELD, *Diss. inaug. experimenta quaedam circa venena, Gott. 4.*

A Treatise of Husbandry on the Improvement of Dry and Barren Lands by THOMAS HITT. London, 8.

STEPH. D'HUAULME, *Diss. non ergo motus vitales a nervis cerebelli. Resp. Corm. Aug, Lezurier, Parisiis, 4.*

IO. IAC. HUBER, *Progr. sistens observationes aliquot anatomicas aliaque dictu necessaria, Cassel. 4.*

NICOL. IOSEPH. IACQUIN *enumeratio systematica plantarum, quas in insulis Caribaeis vicinisque Americis continente detexit novas, aut iam cognitae emendavit, Lugd. Bat. 8.*

Sciagraphia medica, d. i. Grundriß der Arzneykunst in 3 Theilen herausgegeben von L. CHRISTIAN IAHN, Dresden, 8.

A Treatise on Canine Madneß. By R. JAMES, M. D. London. 8.

GULIELM. IERVEY, *Diss. inaug. de febrium symptomatibus et medela. Lugd. Bat. 4.*

PHIL. IAC. IMLIN, *Diss. inaug. de soda et inde obtinendo peculiari sale, Argentor. 4.*

Traité des Dépôts dans le Sinus Maxillaire, des Fractures et des Caries de l'une et de l'autre Mâ-
Tom. X. Pars IV. A a a choi-

choires; suivis de Réflexions et d'Observations
sur toutes les operations de l' Art du Dentiste;
par M. IOURDAIN, a Paris. 12.

— ISNARDS *heilsamer Unterricht, wie man Ertränkten auf die leichteste und sicherste Art wieder zum Leben helfen könne. Strasburg, 8.*

FRID. CHRIST. IUNCKER, *Diff. inaug. de phthisi per operationem chirurgicam curanda, Resp. Henr. Sam. Grotjan. Halae, 4.*

Compendium materiae medicae, quo simplicium medicamentorum descriptiones, historiae, partes constitutivae, vires, usus, separata et praeparata explicantur, ad therapiam generalem b. IOAN. IUNCKERI accommodatum, editum a FRID. CHR. IUNCKER. Halae 4.

IOH. HEINR. GOTTL. VON IUSTI *fortgesetzt Bemühungen zum Vortheil der Naturkunde und des gesellschaftlichen Lebens der Menschen, 3tes Stück, Berlin und Stettin, 8.*

Eiusd. *Gesammlete chymische Schriften, worinnen das Wesen der Metalle und die wichtigsten chymischen Arbeiten von den Nahrungsstand und das Bergwesen ausführlich abgehandelt werden. Erster Band, Berlin und Leipz. 8 mai.*

Eiusd. *Oeconomische Schriften über die wichtigsten Gegenstände der Stadt- und Landwirthschaft. Erster Band, ibid. 8 mai.*

CAROL. FRID. KALTSCHMIED, *Progr. de necessitate partus caesarei instituendi in omnibus grauidis mortuis. Ienae, 4.*

Eiusd. *Diff. inaug. de cacochymia pituitosa. Resp. Georg. Andr. Runge, ibid. 4.*

Eiusd. *Diff. inaug. de saluatione mercuriali, cum in dubio praeservationis et curationis remedio adversus rabiem caninam. Resp. Imman. Aug. Frid. Bertram, ibid. 4.*

Eiusd.

Eiusd. Diff. inaug. sistens tympanitae pathologiam.
Resp. Ioan. Godofr. Bollmann. ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de regimine grauidarum. Resp.
Ioan. Christ. Doering. ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de putredine eiusque effectibus
in corpore humano. Resp. Ioan. Frid. Poppo
Blüchner. ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de intestinorum inflammatione
feu enteritide. Resp. Ioan. Conrad. Saelzerus, ib. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de haemorrhoidibus coecis. Resp.
Gottl. Henr. Christ. Baumann. ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de cholera. Resp. Frid. Gotthold.
Durr. ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de genuina febres continuas cu-
randi ratione in vniuersum. Resp. Ioan. Contr.
Dencker. ibid. 4.

IOAN. CHRISTOPHILUS KEMME, Diff. inaug.
sistens genesin scirrhorum simplicium. Halae, 4.

FRID. LUDOV. KESSLER, Diff. inaug. de nonnul-
lis ad variolarum insitionem pertinentibus, ib. 4.

IAC. THEOD. KLEIN, *Verbesserte und vollständige
Historie der Vögel.* Danzig, 4.

Eiusd. *Vorbersitung zu einer vollständigen Vögel Hi-
storie, nebst einer Vorrede von der Ordnung der
Thiere überhaupt und einem Zusatz der Historie des
Murmeltieres, wie auch eines alten Wörterbuchs der
Thiere. Aus dem Lateinischen übersetzt durch D.
H. B. Leipzig und Lübeck, 8. c. f.*

Eiusd. *Natürliche Ordnung und vermehrte Historie der
vierfüßigen Thiere, herausgegeben von GOTTL.
REYGER.* Danzig, 4.

Eiusd. *Classification und kurze Geschichte der vierfüßi-
gen Thiere, aus dem Lateinischen übersetzt und mit
Zusätzen vermehrt, nebst einer Vorrede von FRIEDR.
DANIEL BEHN.* Lübeck, 8. mit K.

Selectus rationalis medicaminum, quorum vera vis
est ad felicem praxin clinicam, praetermissis iner-

tibus titularibus superstitionis, in titulis digestus studio LUD. GODOFR. KLEINII. Frf. et Lips. g.
IOAN. HIERON. KNIPHOFII Botanica in Originali
s. Herbarium viuum, in quo plantarum tam indi-
genarum, quam exoticarum peculiari quodam
operosaque enchiresi, atramento impressorio ob-
duatarum nominibusque suis ad methodum LIN-
NAEI et LUDWIGII insignitarem elegantissima
ectypa exhibentur opera et studio IOAN. GO-
DOFR. TRAMPE. Centur. VII. Halae. fol.

Pomologia, d. i. *Beschreibungen und Abbildungen der
besten Sorten der Aepfel und Birnen, welche in Hol-
land, Deutschland, Frankreich, Engeland und ander-
wärts in Achtung stehen, und deswegen gebauet
werden: Beschrieben, nach dem Leben abgebildet
und mit ihren natürlichen Farben erleuchtet*, von IOH.
HERMANN KNOOP; *aus dem Holländischen in
das Deutsche übersetzt, von D. GEORG. LEONH.
HUTH, Nürnberg. fol.*

IOAN. GUILIELM. KRETSCHMANN, Diss. inaug.
de frigido in morbis sudore. Halae. 4.

IOH. GOTTL. KRÜGERS *Gedanken von Erziehung
der Kinder*, ibid. 8.

IOAN. WOLFFG. KÜNSTEL, Diss. de salibus me-
tallorum, praesertim auri et mercurii. Editio
tertia recusa. Lips. 4.

IOAN. MICH. KÜRSCHNER, Diss. inaug. de fonte
medico Castinacensi, *von Kestenholzer Bad, Arg. 4.*

BAPTIST LABATS *Reisen nach Spanien und Welsch-
land; aus dem Französischen übersetzt von CARL
FRIEDR. TROELTSCH, 5 u. 6. Band, Nürnberg. 8.*

I. H. LAMBERTI Photometria siue de mensura et
gradibus luminis, colorum, et umbrae, Augud.
Vindelic. 8. c. f.

MARTIN FROBEN. LEDERMÜLLERS *Microso-
pischer Gemüths- und Augenergötzung. Erstes Fünf-
zig: mit Farben nach der Natur erleuchtet und in
Kupfer*

Kupfer gebracht, von GEORG. PAUL NUSBIEGELN. (Nürnberg) 4. c. f.

An Introduction to Botany: containing an Explanation of the Theory of that Science, and an Interpretation of its Technical Terms, extracted from the Works of Dr. LINNAEUS, and calculated to assist such as may be desirous of studying that Authors Method and Improvements, with twelve Copper-Plates, and two Explanatory Tables; to which is added an Appendix; containing upwards of two thousand English Names of Plants, referred to their proper Titles in the Linnaean System; by JAMES LEE, London, 8 mai.

IOH. GOTTL. LEHMANN'S *Entwurf einer Mineralogie. Zweyte und vermehrte Auflage*, Berlin. 8.

IO. AUG. LIEBMANN, *Diff. inaug. de furore vterino*. Halae, 4.

WILH. VAN LIL, *Diff. inaug. de angina scirrhusa*, Lugd. Bat. 4.

FRANCISC. LINDENER, *Diff. inaug. de fame canina*. Hal. 4.

CAR. LINNAEI *amoenitates academicae seu dissertationes variae physicae, medicae, botanicae, antehac seorsim editae, nunc collectae et auctae cum tab. aen. Vol. V. Holmiae*, 8.

Eiusd. *Systema naturae per tria regna naturae, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis. Tom. I et II. Praefatus est IOAN.*

IOACH. LANGIUS. *Ad editionem decimam reformatam Holmensem*, Halae, 8. Vol. 2.

Eiusd. *Disquisitio de quaestione ab Academia Imper. Scient. Petropol. in annum 1759 pro praemio proposita: Sexum plantarum argumentis et experimentis novis, praeter adhuc iam cognita, vel corroborare vel impugnare, praemissa expositione historica et physica omnium plantae partium, quae*

aliquid ad foecundationem et perfectionem seminis et fructus conferre creduntur, ab eadem Academia die 6 Sept. 1760 praemio ornata. *Petrop. 4.*
Eiusd. Diss. Macellum olitorium. Resp. *Petr. Ioh. Holmiae, 4.*

Eiusd. Diss. Flora Belgica. Resp. *Christ. Fr. Roth. Vpsaliae, 4.*

Eiusd. Diss. Plantae rariores Africanae. Resp. *Iac. Printz. Holmiae, 4.*

IOAN. FRID. LOBSTEIN. Diss. inaug. de nervo spinali ad par vagum accessorio. Argent. 4 c.f.
Meditationes de solido et fluido praelectae in Acad. Scient. Petropolit. conuentu publico die 6 Sept. 1760. Auctore MICHAELE LOMONOSOW. Petropol. 4.

HIERON. LUDOLF, Diss. inaug. de vehiculis medicamentorum caute et conuenienter adhibendis Resp. *Ioan. Henr. Hoffmann. Erford. 4.*

D. CHRIST. GOTTLIEB LUDWIG, definitiones generum plantarum olim in vsum auditorum collectas nunc auctas et emendatas edidit D. GEORG. RUD. BOEHMER. Lips. 4.

Eiusd. Progr. de medendi methodo in praeternaturali viscerum abdominalium situ. *ibid. 4.*

Eiusd. Diss. inaug. de celeri corporum incremento causa debilitatis in morbis. Resp. *Salom. Christoph. Iac. Locke, ibid. 4.*

Eiusd. Progr. de celeri obesitate causa debilitatis in morbis. *ibid. 4.*

Eiusd. Progr. de membrana epicrania et muscolis in eam insertis. *ibid. 4.*

EDUARDI LUIDII lythophylacii Britannici ichnographia: siue lapidum aliorumque fossilium Britannicorum singulari figura insignium, quotquot hactenus vel ipse inuenit, vel ab amicis accepit, distributio classica: scrinii sui lapidarii repertorium

rium cum locis singulorum natalibus exhibens. Additis rariorum aliquot figuris aere incis; cum epistolis ad clarissimos viros de quibusdam circa marina fossilia et stirpes minerales praesertim notandis. Editio altera: novis quorundam speciminum iconibus aucta. Subiicitur Autoris praelectio de stellis marinis etc. (*oceanis Britanici, nec non de asferiarum, entrochorum et encrinorum origine*). Oxonii. 8.

Traité Anatomique de la Chenille, qui ronge le bois de Saule; par M. PIERRE LYONNET, à la Haye, 4 c.f.

GUILIEL. MAC-NEVEN O'KELLY AB AGHRIM Diss. de raro ventriculi casu cum vera morbi diagnosi, Resp. *Francisc. Mitterbacher*. Pragae, 8.

The History of Health, and the Art of preserving it: or an Account of all that haas been recommended by Physicians and Philosophers, towards the Preservation of Health, from the most remote Antiquity to this Time. To which is subjoined a succinct Review of the principal Rules relating to this subiect, together with the Reasons on which these Rules are founded: by JAMES MACKENZIE. The third Edition. To which is added a short and clear Account of the Commencement, Progress, Utility and proper Management of Inoculating the Smal pox, as a valuable Branch of the Prophylaxis. Edinburgh, 8.

STEPH. MADIER, Diss. de strumis. MonsPELLI, 8.

Descriptio de vera florum existentia, vegetatione et forma in plantis dorsiferis, siue epiphyllispermis, vulgo capillaribus a D. IO. FRANCISC. MARATTI Abb. *Vallumbrusano*. Romae, 8, c. tab. aen.

LUDOV. RENAT. MARTEAU, Quaest. med. ergo in herniis intestinalibus etiam cognita prolapsi intestini laesione operatio celebranda. Parisiis, 4.

De ossibus tumoribus observationes. Auctore ANTONIO MATANI, Pistorii, 8.

PAUL. ALB. FRID. MATTHAEI, Diff. inaug. de hydrope ascite. Gott. 4.

IOAN. FRID. MAUTT. Diff. inaug. de cortice peruviano. Lugd. Bat. 4.

A Short Introduction to the Knowledge of the Science of Botany: explaining the Terms of Art made use of in the Linnaean System. Illustrated with five Copper plates exhibiting the Characters of the Genera; by PHILIP MILLER. London. 8 mai.

The Gardeners Kalendar: directing what Works are necessary to be performed every Month in the Kitchen, Fruit and Pleasure Gardens, as also in the Conservatory and Nursery; by PHIL. MILLER. The twelfth Edition. London. 8. c. f.

Essai sur l'Hydropisie et ses différentes especes; par M. MONRO, le fils. Traduit de l'Anglois sur la seconde Edition et augmenté de notes et d'observations par M. SAVARY. a Paris, 12.

GERARD. ANDR. MÜLLER, Diff. inaug. exhibens syllogen observationum quarundam anatomicarum, imprimis de cisterna lumbari ductuque chylofero. Resp. Ge. Boesefleisch. Giessae, 4.

Parere del Dottore PIER-ANTONIO NENCI intorno le acque stagnanti delle Colmate per rapporto all' Insalubrità della Valdinievole, in Firenze, fol.

The Chimicale Works of GASPARD NEUMANN, by WILLIAM LEWIS. London. 4.

ERN. ANTON. NICOLAI, Diff. inaug. de irritatione. Resp. Henr. Christ. Helwig. Ienae, 4.

Eiusd. Progr. quo demonstratur, quod calor corporis humani non oriatur ex attritu fluidorum. ib. 4.

Eiusd. Progr. III. IV. V. de genuina arthritidis notione. Ienae, 4.

Eiusd. Diff. inaug. sistens genuinam cachexiae indolem et naturam. Resp. Io. Henr. Christophor. Schencke, ibid. 4.

Eiusd. Progr. I. II. III. exponens rationem structurae quarundam auris partium, ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de obstructione mesenterii, vt
causa multorum, variorum morborum. Resp. *Io.
Laur. Fr. Aug. Krumm.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de caloris febrilis effectibus, Resp.
Ernest. Godofr. Baldinger. ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de acrimoniae in corpore huma-
no existentis actione, causis et effectibus. Resp.
Theophol. Christophor. Forst. ibid. 4.

ADAM NIETZKI, Diss. detincturae alcalinae mar-
tialis praeparatione, vsu medico et praerogatiua
prae aliis tincturis alcalinae indolis. Resp. *Κω-
σταῖνος Θεοδώρ. Ζουπᾶν.* Halae, 4.

Eiusd. Diss. de martiali terra foliata nitri, eiusque
liquore. Resp. *Ioan. Gutsleff.* ibid. 4.

L'Existence de Dieu, démontrée par les Merveilles
de la Nature, en trois Parties, ou l'on traite de la
Structure du Corps de l'Homme, des Elemens,
des Astres et de leurs divers effets, par BERNARD
NIEUWENTYT. Nouvelle Edition, a Amst. 4.c.f.
Lettres sur l'Electricité dans le quelles on soutient
le Principe des effluences et affluences simultanées
contre la doctrine de M. FRANKLIN, et contre
les nouvelles pretentions de ses Partisans, avec
figures en taille douce par M. l'Abbe NOLLET.
Premier et Seconde Partie, a Paris, 12. *Pri-
ma pars iam 1754 prodit, et noua huius editio nihil
vel mutati, vel adiecti continet; altera vero pars noua
nec antea unquam impressa.*

J. AUG. ŌEHME *expeditur Feldchirurgus, welcher leh-
ret, wie man bey feindlichen Occasionen die mancher-
ley Arten der Blessuren hurtig verbinden, auch die ge-
wöhnlichsten Krankheiten gewissenhaft curiren kann; in
2 Theilen vermehrt herausgegeben.* Dresd. u. Leipz. 8.

FERD. CHRISTOPH. OETINGER, Diss. cinnaba-
ris exul, redux in pharmacopolium, se publico exa-
mini sistens, Tübingae, 4.

Oeuvers Metallurgiques de M. JEAN CHRISTIAN

ORSCHALL, contenant 1) l' Art de Fonderie, 2) un Traité de la Liquefaction; 3) un Traité de la Maceration des Mines. 4) Le Traité de trois Merveilles; traduit de l' Allemand. a Paris, 12.

IOH. PALFIN *chirurgische Anatomie oder genaue Beschreibung der Theile des menschlichen Körpers, mit nützlichen und denen Wundärzten in Ausübung ihrer Kunst dienlichen Anmerkungen, herausgegeben von A. PETIT. Neue ganz veränderte und mit einer neuen Abhandlung von den Knochen vermehrte Ausgabe. Mit vielen Kupf. Aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt von D. GEORG. LEONH. HUTH, Frankf. und Leipz. 4.*

PETR. SIM. PALLAS, Diss. inaug. de infestis viuentibus intra viuentia. Lugd. Bat. 4.

IOH. ALBERT. PALM, Diss. inaug. de resorptione intestinali. ibid. 4.

Dictionnaire de Physique portatif, dans le quel on expose les decouvertes le plus interessantes de NEWTON et les notions geometriques necessaires a ceux, qui veulent se former vne idee de la Physique moderne. Seconde Edition par le Pere AIME HENRI PAULIAN, a Avignon. 8.

IOAN. HENR. PFUTSCH, Diss. inaug. sistens fontes praedictionum in morbis. Lips. 4.

IANI PLANCI Ariminensis, de conchis minus notis liber: cui accessit specimen aestus reciproci maris superi, ad littus portumque Arimini. Editio altera, duplici appendice aucta Rom. 4. c. tab. aen. 24.

ANT. GUIL. PLAZ, Diss. inaug. sistens therapiam per iucunda. Resp. *Christ. Frid. Baumeister*. Lips. 4.

Plantarum Americanarum fasciculus decimus, continens plantas, quas olim CAROL. PLUMIERIUS detexit eruitque atque in insulis Antillis ipse depinxit. Has primum in lucem edidit, concinnis descriptionibus et obseruationibus aeneisque tabulis illustravit IOAN. BURMANNUS. Amstelod. et Lugd. Bat. fol.

IOAN. IAC. POITEVIN, Or. de colica Pictonum.
Parisiis, 12.

Essai sur les Affections vaporeuses de deux Sexes, contenant une nouvelle methode de traiter ces maladies fondée sur des observations par M. LE POMME, le fils, a Paris, 12.

I. H. POTT *Sendschreiben an den Herrn Bergrath von IUSTI, in welchem die Einwürfe, die er in seinen wieder aufgelegten chymischen Schriften dem Herrn POTT gemacht hat, erörtert und abgefertiget werden.* Berl. 4.

Observations on the Nature and Consequences of Wounds and Contusions of the Head, Fractures of the Skull, Concussions of the Brain, etc. By PERCIVALL POTT. London. 8.

Mélanges de Chirurgie, par M. CLAUDE POU-TEAU. à Lyon. 8. c. f.

Kurze theoretische und praktische Abhandlungen von venerischen Krankheiten, worinnen gezeigt wird, wie man alle dergleichen Krankheiten mit und ohne Salivation sicher und geschwind aus dem Grunde heilen könne; mit einigen höchstnöthigen Cautelen und Erinnerungen zum Nutzen derer Chirurgorum und Anfänger aufgesetzt von F. T. R. Dresden, 8.

The Method of treating Gun-shot Wounds. Second Edition: by JOHN RANBY. London, 8.

Allgemeine Betrachtungen über die Triebe der Thiere, hauptsächlich über ihre Kunsttriebe; zur Erkenntniß des Zusammenhanges der Welt, des Schöpfers und unser selbst vorgestellt von HERRMANN SAMUEL REIMARUS. (Hamburg) 8.

IOAN. GEORG. ROEDERER, Progr. sistens observationes de ossium vitiis. Gotting. 4.

Eiusd. Progr. de taenia, ibid. 4.

Eiusd. Progr. de morfu canis rabidi sanato, ibid. 4.

Eiusd. Progr. I et II. de arcubus tendineis musculorum originibus, ibid. 4.

IOSEPH. LUD. ROGER, specimen physiologicum de perpetua fibrarum muscularium palpitazione, nouum phaenomenon in corpore humano experimentis detectum et demonstratum, Gött. 4.

A Dissertation on the Use of Sea Water in the Diseases of the Glands, particularly the Scurvy, Jaundice, Kings Evil, Leprosy, and the Glandular Consumption. Translated from the Latin of RICHARD RUSSEL. To which is added a Translation of Dr. SPEED'S Commentary on Sea Water. As also an Account of the Nature Properties, and Uses of all the remarkable Mineral-Waters in Great-Britain: by an Eminent Physician. The fourth Edition revised and corrected. London, 8. c. f.

FRANCISC. BOISSIER DE SAUVAGES, Diff. de suffusione. Resp. Petr. Lud. Guillemard. Auenione. 4.

Eiusd. Diff. opposita argumentis Cel. EBERHARDI de animae imperio in corpus humanum, Resp. Ioan Iac. du Pont. Auenione, 4.

Eiusd. Diff. de amblyopia. Resp. Franc. Bourdon. Monspelii. 4.

SAM. SCHAARSCHMIDS *Abhandlung vom Receptschreiben oder Anweisung zur ordentlichen Verschreibung derer Arzneymittel.* Halle, 8.

Der Gichtschwamm mit grünschleimigen Hutz, beschrieben und mit 5 Kupfertafeln ausgemahlten Abbildungen erläutert von IAC. CHRIST. SCHAEFFER. Regensb. 4.

Eiusd. Epistola ad Societatem litterariam Duisburgensem de studii ichthyologici faciliiori ac tutiori methodo; adiectis non nullis speciminibus, vna cum tabula aeri incisa figuras coloribus suis distinctas exhibente. ibid. 8 mai.

Eiusd. Botanica expeditior, genera plantarum in tabulis sexualibus et vniuersalibus aeri incisis exhibens. ibid. 8 mai.

IOH. GOTTL. SCHAEFFERS *Haus-u. Reiseapotheke.* ib, 8.

IOAN. GEORG. SCHENCKBECHER, Diff. inaug. de febre stomachica intestinali, Argent. 4. IOAN.

IOAN. SCHEUCHZER. Diff. inaug. de alimentis
farinaceis, Lugd. Bat. 4. c. f.

Tractatus chemici duo: 1) de sale vrinae humanae
natiuo. 2) de calcis viuae actione in salem volati-
lem alcalinum Auctore IOAN. ALB. SCHLÖS-
SER, nunc denuo typis mandati. Harlingae, 8.

CASIM. CHRISTOPH. SCHMIDEL, Diff. inaug.
de Iungermanniae charactere. Resp. *Christophor.*
Andr. Pauer. Erlang. 4. c. f.

GOTTL. NATHAN. SCHRADER. Diff. inaug. de
anagallide, Halae, 4.

Observationum rariorum ad rem medicam et obste-
triciam spectantium fasciculus Imus collectus ab
HERM. HENR. CHR. SCHRADER. Guelpherb. 8.

Betrachtungen der versteinerten Seeesterne und ihrer Theile
abgefaßt von CHRIST. FRIEDR. SCHULZEN.

• *Nebst einigen Kupferblättern, Warschau u. Dresd. 4.*

IAC. LUDOV. SCHUKER, Diff. inaug. num in cura-
tione suffusionis lentis crystallinae extractio depo-
sitioni sit praefenda? Argentor. 4.

IOAN. ANT. SCÖPOLI Flora Carniolica exhibens
plantas Carniolae indigenas, vt distributas in classes
naturales, cum differentiis specificis, synonymis, lo-
cis natalibus, nominibus incolarum, observationi-
bus selectis, viribus medicis. Viennae, 8 mai.

IOAN. ANTON. JOSEPH. SCRINCI tractatus de
fontibus soteriis Toeplensibus in regno Bohemiae
atque eorum praestantissimo sale, nec non usu in
diuersissimis affectibus morbosus. Aug. Vindelic. 8.

Idem libellus praecedenti vero paullo contractior,
germanice quoque prodiit eodem et loco, et anno. 8.

LUDOLF. GOTTF. SCHWARZ. Diff. inaug. sistens febris
malignae ideam generalem, Argentor. 4.

IOAN. AUG. CAR. SIEVERS. Diff. inaug. de mor-
bis, qui a diuersis aeris constitutionibus originem
petunt in genere. Helmst. 4.

Quaestiones medicae Parisinae. Ex bibliotheca GEB.

FRID. SIGWART. Fasciculus II. Tubingae 4.
(*Dissertationes hic fasciculus complectitur, quae 1743
Parisis impugnatae fuerunt*).

CORNEL. SLINGERLAND. Diss. de noxis ex abusu
cibi et potus frigidi. Lugd. Bat. 4.

GEORG. WILH. STEIN, Diss. inaug. de signorum
graviditatis aestimatione. Gotting. 4.

A practical Treatise on Fevers by Dr. STEVEN.
London. 8.

MICH. GREGOR. STEVENS, Diss. inaug. de quin-
que partibus medicinae. Lugd. Bat. 4.

IOAN. GEORG STOCKAR *de Neuforn*, Diss. inaug.
de succino in genere et speciatim de succino fos-
sili Wisholzensi. Lugd. Bat. 4 mai.

ANT. STOERK libellus, quo demonstratur: cicutam
non solum usu interno tutissime exhiberi, sed et esse
simul remedium valde utile in multis morbis, qui
huc usque curatu impossibiles dicebant. Vindob. 8.

Idem liber, in germanicam aequae ac gallicam linguam
versus, prodiit, prior Frf. et L. 8. posterior Paris. 12.

Description abrégée des Maladies, qui regnent le plus
communement dans les Armées avec la methode
de les traiter par M. L. B. VAN SWIETEN. a Paris 12.

Idem liber germanice redditus prodiit eodem anno
Tiguri. 8.

Traité de la Peripneumonie traduit du Latin des
Aphorismes de BOERHAAVE, commentes par M. le
Baron VAN SWIETEN, avec un Discours Prélimi-
naire par M. PAUL. a Paris 12.

L. F. THYM, *die Practic des Seidenbaues bestehet in 3
Theilen: 1) die Wartung der Maulbeerbäume; 2) die
Wartung der Seidenwürmer; 3) die Zubereitung
der Seide*, Berlin, 8.

THEOD. GERH. TIMMERMANN. Diss. inaug. de
inflammatione yteri cum subiuncta obseruatione,
de yteri sarcomate. Resp. Christoph. Henr. Böttger.
Rinteli, 4.

Essai sur l'Histoire Oeconomique des Mers Occidentales de France, par M. TIPHAIN, a Paris, 8.
(*Varia continet physici argumenti*).

S. A. D. TISSOT *Versuch von den Krankheiten, welche aus der Selbstbefleckung entstehen. Aus dem Lateinischen übersetzt, Frankf. und Leipzig, 8.*

L' Onanisme ou Essai physique sur les Maladies produites par la Masturbation, traduit du Latin de M. le Dr. TISSOT, augmenté d' Additions fournies par l' Auteur, avec un Discours moral sur le même sujet par M. D*** Partie I. II. a Lausanne, 12.

Nob. Illustr. I. G. ZIMMERMANN, de morbo nigro, scirris viscerum, cephalæa, inoculatione, irritabilitate, cum cadauerum sectionibus, s. A. D. TISSOT. *ibid.* 12.

IOAN. DAN. TITIVS Progr. de diuisione animalium generali. Witembergæ, 4.

Eiusd. Diss. inaug. vestigia fluxus et refluxus in mari Baltico præsertim ad Viistulæ ostium.. Resp. Adolph. Jul. Bose, *ibid.* 4.

IOAN. VLRIC. TOGGENBURGER Diss. sistens casum stuporis scabiei inoculatione curati. Argent. 4.

Histoire et Phenomenes du Vésuve, exposés par le Pere Dom IEAN MARIE DELLA TORRE. Traduction de l' Italien par M. l' Abbe PETON. a Paris, 12.

Parere del Dottor GIOVANNI TOZZETTI sopra l'utilità della Colmate di Bellavista per rapporto alla salubrità della Valdinievole, in Firenze, fol.

Vsus Opii salubris et noxius in morborum medela, solidis et certis principiis superstructus a BALTH. LUD. TRALLES. Sectio III. Vratislaviae. 4.

IOAN. EBERH. TRAMPSEL, Diss. inaug. sistens ingressum theoriæ medicæ in praxin, præmissio carmine de variis medicinæ sectis. Gotting. 4.

DAN. WILH. TRILLER Progr. de vino modico hypochondriacis salutari ad sacrum locum i Ti. moth. V, 23. non nihil illustrandum Witteberg. 4.

Ana-

Analisi d'alcune Acque medicinali de Modoneſe
DOMINICO VANDELLI. in Padoua, 8.

Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie par M.
VAN DER MONDE. Janvier -- December 1766
Tome XII. XIII. a Paris, 8. Voll. 2.

FRANCISC. VIGAROUS, Quaestiones medicae duodecim
pro Regia Cathedra vacante defensae, Monspelii, 4.

EGBERT. PHILIP. VAN VISVLIET, Diff. inaug.
de frigore febrili. Lugd. Bat. 4.

RUDOLPH. AUG. VOGEL historia materiae medi-
cae ad nouissima tempora producta, Erf. et Lips. 8.
(Editio quidem auctior et emendatior, sed falsæ, dicitur).

Ei. Diff. inaug. sistens animaduersiones super mor-
bis incurabilibus, Resp. Ioh. Guill. Granssen. Goett. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de humeri amputatione ex arti-
culo. Resp. Petr. Henr. Dahl. ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de nitro cubico. Resp. Ia. Gehrt.
ibid. 4.

Eiusd. *Neue medicinische Bibliothek. Des vierten Ban-
der viertes Stück.* ibid. 8.

GEORGH VON WELLING Opus mago-caballisticum
et theosophicum, darinne der Ursprung Natur,
Eigenschaft und Gebrauch des Salzes, Schwefels und
Mercurii in 3 Theilen beschrieben und nebst sehr vielen
sonderbaren mathematischen theosophischen, magischen,
und mystischen Materien, auch die Erzeugung der Me-
tallen und Mineralien aus dem Grunde der Natur erwie-
sen wird, sammt den Hauptschlüssel des ganzen Werks
und vielen curiösen Mago-caballistischen Figuren.
Dem noch beygefüget ein besonderer Anhang etlicher
sehr rarer und kostbaren chymischen Piecen. Andere
Auflage, Erf. und Leipz. 4.

IOAN. GUILIELM. WERNER. Diff. quæ causam, cur
homines semel tantum variolis veris et morbillis
corripiantur, adumbrat. Resp. Andr. Ioan. Orlo-
vius, Regiomonti, 4.

Memoria IO. GOTTLDB. KRÜGERI, Med. et Phil.
D. et Pr. Publ. Ord. Brunswigae die 6 Octobr. 1759
defuncti a IO. CHRIST. WERNSDORFIO, Helmst. 4.

A'Kisded Gyermeknek nevelésekről való rövid Ok-
talas, mellyben elől adatik miképen kellesték azok-
kal banni Születésektől fogva három Eftendős,
korokig. Hozza-adattak a' végén az Egészségnek Fen-
tartására, 'Es a' Hoszszu Eletnek meg-nyerésére tar-
tozó Szükséges Regulak. WESZPREMI, ISTVAN. Med.
Dr. által. Kolo' sváratt. 8. (i. e. *Brevis institutio
educationis infantum: in qua proponitur, qua ratione
infantes ab ipso partu ad tertium usque annum edu-
cari debent, cui sub finem adiunctae sunt necessariae re-
gulae ad sanitatem tuendam et senectutem acquirendam
per STEPHANUM WESZPREMI. Claudiopol. 8).*

IO. HENR. WINKLER. Progr. qua ratione frige-
scant corpora in coelo frigido, Lipsiae, 4.

*Abhandlung vom Opio oder Mohnsafte, auf praktische
Bemerkungen gegründet durch GEORG. YOUNG.
Aus dem Englischen übersetzt. Bayreuth, 8.*

Libellus singularis de podagra et dolore colico, scor-
butico simili, Pistonico aemulo, per sex annos
durante, subito in podagram mutato, victo et cu-
rato; Auctore THEOD. VAN ZELST. Lausan-
nae, 8. (nova Editio).

IOH. VERARD. ZEVIANI *neu entdeckte Quellen von
den Prognostiken oder Vorhersagungen des Erfolgs in
Krankheiten. Aus dem Italiänischen übersetzt, Leipz. 8.*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΟΥΠΙΑΝ, Diss. inaug.
de pulsuum differentiis simplicibus, Halae, 4.

IOAN. FRID. ZÜCKERT. Diss. inaug. de morbis ex
alieno situ partium thöracis. Francof. ad Viadr. 4.

IO. RUD. ZWINGER. Diss. de irritabilitate iridis hinc-
que pendente motu pupillae. Resp. Io. Rud. Mül-
ler, Basileae, 4.

Contenta in hac parte.

1. Noua Acta physico-medica Academiae Naturae curiosorum. Tom. II. p. 579
2. POMME, Essai sur les Affections vaporeuses de deux Sexes 611
3. WALLERII Animaduersiones chemicae ad istum fulminis cet. 619
4. HILLARY, Obs. on the Changes of the Air cet. in the Island of Barbados 623
5. TILLET, Diss. sur la cause qui corrompt et noircit les grains de bled dans les epis 632
6. ALBINI academiarum annotationum Lib. V. 645
7. Florae Danicae iconum fasciculus primus 647
8. SCHAEFFERS, *der Eulen-Zwitter* 649
9. Noui Commentarii Acad. Scient. Petropolitanae, Tom. V. et VI. 651
10. WILSON, Observations on a Series of Electrical Experiments 660
11. BOERHAAVE, Prael. acad. de morbis neruorum 666
12. STEVENS, Practical treatise on Fevers 687
13. ARDUINI Animaduersionum botanicarum specimen 692
14. GATAKER, Account of the Structure of the Eye cet. 694
15. ISENFLAMM, de spiritu in morbis 696
16. BUTINI, lettre sur la cause de la non-pulsion de veines 702
17. PLAZ Diss. de therapia per iucunda 710
18. EIUDEM Diss. de therapia per iniucunda 712
19. BILGUERS *Abhandlung von dem sehr seltenen Gebrauch des Ablöfens der menschlichen Glieder* 714
20. Noua physico-medica 716
21. Continuatio indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1760 prodierunt 739

I N D E X.

A.

- A**ceti vsus 583
 Acidorum in angina
 inflammatoria noxa 259
 Ackermann, Io. Frid. in acad.
 Kiloniens. Prof. Med. ex-
 traord. 182
 Adolph, Io. Traugott, Progr.
 quo capsam Peritiamam,
 pluribus cruris complicate
 fracti casibus aprandam,
 proponit cer. 123
 Aeris qualitates 94 seqq. col-
 lor 606 effectus in plantis
 476 grauitas et temperies
 478 seq. densi in corpus
 humanum effectus 95 seq.
 243 seq. inclusi elasticitas
 245 adhaesio et vibratio
 247 particularum hetero-
 genearum effectus 248
 impuri in corpus huma-
 num actio 250
 Aetherem vitriolicum pa-
 randi methodus 394
 Aetitis lapidis descr. 602
 Agouti descr. 316
 Albini B. S. academicarum
 annotationum liber quin-
 tus 643
 Alcalium fixorum species
 195 seq.
 Alkekengi calyce profunde
 diuiso, fructu sicco, de-
 scriptio 651
 Amputatio membrorum re-
 pudianda 714 seqq.
 Anableps piscis species 58
 eius descriptio 59 seqq.
 Anatomico - pathologicae
 demonstrationes 503
 Anginae distinctio et causae
 258 inflammatoriae cura-
 tio 259
 Anguigena serpentis genus
 55 sq.
 Anguillae in aceto et glutine
 farinaceo repertae 418
 Anhelitus quid? 105
 Animalium diuifio genera-
 lis 74 sq. generatio 222 sq.
 vegetatio 224 quadrupe-
 dum et reptilium euifce-
 ratio et a corruptione
 praeseruatio 320 sq. cru-
 staceorum conseruatio
 323. Animal extra vterum
 editum cur respiret? 107
 Anthrarum pulueris fabri-
 ca 470 applicatio ad sti-
 gma 472
 Antimonii distinctio 354
 Aphronitrum 350
 Apoplexia sanguinea defun-
 cti sectio 163 seq.
 Aquae dulcis ex aqua marina
 destillatio 142. Aqua me-
 tallica vulneraria ii. marina
 per vitrum non percola-
 tur 387 sq. aquarum mine-
 raliu impregnatio di-
 uersa 493
 Arborum incrementum 482
 in terra cultura 284 sq. in
 pomariis cultura 289 plan-
 tatio 290 sqq. conifera-
 rum seminum maturitas
 288
 Arduini, Petr. animaduer-
 sionum batanicarum speci-
 men 693
 Argenti porositas 233 spe-
 cies 343. 351 docimasia et
 minerae 455
 Arsenici characteres 447 sq.
 Arteriarum actio 507. 703
 B b b 2 sqq.

- fqq. arteriae asperae fa-
 brica 92
 Arthritidis differentia et
 symptomata 176. 680 sq.
 curatio 177 sq.
 Ascites vomitu sanata 203
 Astroitarum ab asteriis di-
 stinctio 64
 Atmosphaerae calor in Ge-
 orgia 150
 Atramentum sympatheti-
 cum, experimenta super
 illo 407
 Augurelli Io. Aurel. vitae
 descriptio 530 fqq.
 Anium euisceratio et con-
 servatio 319
 Auri docimasia 453 sq. po-
 rositas 232 sq. ponderis et
 ductilitatis causa 233 in
 mineram mutatio negata
 343 affirmata 351
 Auris abscessus curatio
 391 seq.
 Auriuillii Diff. de naribus
 internis 532
 Azygos vena duplex 405
 B.
 Balani species 155 fqq.
 Ball, Io. the modern Practi-
 ce of Physic 251
 Barberet Diff. sur le rapport
 qui se trouve entre les phe-
 nomenes du tonnerre et
 ceux de l'electricité cet 171
 Belluae marinae maximae
 descriptio 584
 Benvenuti, Ioseph, riflessione
 sopra gli effetti del' moto
 a cavallo 35 morborum
 historias editurus est 374
 van Berkhey, Io. le Francq.
 expositio characteristica
 florum qui dicuntur com-
 positi, 70
 Bernensis societ. theses et
 praemia ad an. 1762. 366
 Berolinensis reg. scientiar.
 acad. theses et praemia
 179. 718
 Bezoar mineralis generatio
 604
 Bilguers, Io. Ulr. Abhandlung
 von dem sehr seltenen Ge-
 brauch oder der bey nahe
 gänzlichen Vermeidung des
 Ablöfens der menschlichen
 Glieder 714 Idem societ.
 reg. Gottingenf. correspon-
 dens 717
 Bismuthi distinctio 354 do-
 cimasia 461
 Bituminum distinctio 40
 Blasiae algae generis char-
 acter 119 sq.
 Boerhaave, Herm. praele-
 ctiones academicae de
 morbis nervorum Tom.
 I et II. 666 seqq. Eidem
 a ciuitate Lugdunensi mo-
 numentum positum 726
 Bose, Ernest. Gottlob. Phy-
 siologiae Prof. P. O. Lips.
 725
 Bossi, Georg. Matth. me-
 moria 376
 Bossut ab acad. reg. scient.
 Tolosan. praem. accep. 719
 Botanica in originali 227
 botanicarum animadu-
 sionum specimen 692 bo-
 tanicae observationes 657
 Boum luis causa 594 inocu-
 latione praecauenda 135
 Braun, I. A. Diff. de admi-
 rando frigore artificiali,
 quo mercurius est conge-
 latus 212
 Butini lettre à Charles Bon-
 net sur la causa de la Non-
 Pulsation des veines 702
 Buzo-

Buzouiensis academia con-	membranae 669 sq. fungi
dita 182	curatio 589
C.	Chalybis fragilitatis causa
Calculi, bilarii 136 vesicae	234
vrinae laterali opera-	Chemica experimenta 591
tione extracti 139 ex vre-	Chloroseos causa et curatio
thra excisi 495 sq. calcu-	672
lus vesicae fundo adhae-	Chyli viae 393
rens 522	Cineres clauellatos calci-
Caloris in corpus humanum	nandi methodus 206
effectus 249 extraordina-	Cinnamomi et Cassiae cha-
rii effectus 134	racter et differentia 158
Caluet Spirit. Claud. Fran-	seq. corticis collectio, ib.
cisc. Diff. de arthritide 176	Clairaut Alex ab acad. scient.
Camperi Petr. demonstra-	Pettop. praemium acc. 720
tionum anatomico patho-	Coati descript. 314 sq.
logicarum liber I. 503	Cobalti examen 462 genera
Cantus a loquela differentia	344-354
117	Cocchii, Anton. morbus,
Capitis morbus singularis	mors et sectio anatomica
280 sq.	165 sqq.
Capreae campestris gutturo-	Cocci suecicae descriptio
sae cornubus nec ramosis	197
nec deciduis descriptio	Colicae pictionum sympto-
655	mata et curatio 627 sq.
Capla Petritiana cruris fractu-	Conchae anatiferae species
ris aptanda 124 sq.	155 margaritiferae natu-
Carbonum fossilium origo	ra 204 sq.
526. 529	Conchyliorum a corruptio-
Carduelis plumis destitura	ne praeservatio 325
597	Convulsionum et tetani cu-
Caries frumentorum quomo-	ratio. 275 causae vniuer-
do coercenda? 642 sq.	sales 403 effectus singula-
Cassiae et Cinnamomi cha-	res 148 Convulsio saluta-
racter et differentia 158	ris 595 convulsiui motus
Castoris descriptio 311 sq.	a vermibus 133. 153 sq.
Le Cat, Claud. Nicol. a Re-	Corallia ex fundo maris ex-
ge Gall. eques factus 373	trahendi modus 326
Cataractae causa 388 sq. eam	Cordis morbi 280
extrahendi methodi 197.	Coronae solis marinae ame-
518 sq.	ricanae, insecti generis, de-
Caviae descriptio 316	scriptio 155
Cephalae symptomata et cu-	Da Costa, societ. reg. scient.
ratio 268	Londinens. ꝑ. secretarius
Cerae usus 589	723
Cerebri motus. 400. 402	B b b 3 Co

- Costarum corporis humani
diuerſitas 79 muscoli le-
uatores 84 depreſſores 85
- Crocodili ſceleti foſſilis de-
ſcriptio 145. 153
- Culicum coitus 407
- Cuniculi Indi deſcriptio 295
pumilionis ſalientis cauda
longiſſima deſcr. 655 ſq.
- Cupri diſtinctio 352 ſq. po-
roſitas 233 docimaſia 458
lutei vis magnetica 152
D.
- Danicae Florae iconum fa-
ſciculus I. 647
- Dendritarum ortus 343
- Diaphragmatis actio 87. 99
nerui et vaſa, ib ſq.
- Diarrhoea defunctae ſectio
279 ſq.
- Docimaſtica ars 432 eius
operationes et producta
442
- Douglas, Io. obitus 726
- Durae matris morbi 669 ſq.
- Dyſenteriae verae sympto-
mata 408 ſqq. cauſſae et
curatio 411 ſqq. 629
E.
- Echini deſcriptio 296
- Electricitatis actio et celeri-
tas 174 ſq. vſus in para-
lyſi II. 130. 146. 486 po-
ſitiuae et negatiuae diſtin-
ctio 17. 21 ſqq. 396 ex-
perimenta circa eam 484.
498. 585. 660 ſqq.
- Elephantiaſis ſymptomata
632 ſqq.
- Empyematis operatio 487 ſq.
- Encephali morbi 676 ſq.
- Entrini deſcriptio 66
- Entrochorum deſcriptio 16.
23
- Epilepſiae curatio 580
- Equitationis effectus 35 ſq.
- Erfordienſis ſcientiar. viſ.
acad. theſ. et praem. ad
an. 1762. 368
- Erinacei deſcriptio 296 ſq.
- Erucae pernicioſae deſcri-
ptio 649 ſq.
- Eſſay on the autumnal dyſen-
tery 408
- Euler, Io. Alb. ab acad.
ſcient. Petropol. prae-
mium acc 720
- Exſpiratio actio voluntaria
eſt 101 ſq. quibuſnam vi-
ribus perficiatur? ib. eius
effectus 103 ſpecies 104
F.
- Fabricii, Phil. Conr. zweyte
Sammlung einiger medici-
niſchen Reſponſorum und
Sektionsberichte 160
- Falconet Camill. obitus 374
- Febrium diſtinctiones 688
intermittentium curatio
275 ſq. malignarum cauſ-
ſae 690 febris continuae
arthriticae et rheumaticae
ſymptomata et curatio
274 putridae biliſae
ſymptomata et curatio
624 ſq. lentae neruoſae
cauſſae et ſymptomata
253 ſq. prognoliſ et cura-
tio 255 ſq.
- Femoris animalis os foſſile
134
- Fermentationis animalium
et vegetabilium analogia
364
- Ferrariae ſpecies et chara-
cter 587 ſq.
- Ferri ſpecies 353 docimaſia
459 ſq. poroſitas 233 vſus
in chloroſi 683
- Fletus cauſa 106
- Floris origo 221 compositi
deſi-

- definitio 70 catycis et co-
 rollae differentia 71 par-
 tes sexuales 72
 Foliorum ortus 219
 Fomentorum in variolis vsus
 513
 Fossilium characteres gene-
 rales et classes 338 sq. 346
 nouum genus Zeolites
 dictum 349
 Frigoris causa materialis 238
 effectus in corpus huma-
 num 249 frigus insolitum
 Torneae obseruatum 211
 artificiale, quo mercurius
 est congelatus 212 sqq.
 Frumenti morborum causae
 636 sqq. caries quomodo
 coercenda 642 sq.
 Fulminis actio et celeritas
 174 sq. materies 621 sq.
 effectus 494. 619 odoris
 sulphurei causa 175 sq.
 Funiculi vmbilicalis deliga-
 tio neglecta 162
 G.
 Ganglii cutatio 586
 Gangraena in variolis 517
 sq. eius in vulneribus cu-
 ratio 714 sq.
 Gataker, Thom. account of
 the structure of the Eye
 with occasional remarks
 on some disorders of that
 organ 694
 Gemellarum descriptio 593
 Gemmae plantarum ortus
 220
 Generationis definitio 217
 principia 225
 Glaciei a grandine differen-
 tia 239
 Glaſer, Io. Frid. a societ.
 scientiar. : Gottingenf.
 praemium accepit 181
 Gliris descriptio 304 sq.
 Gmelin, Phil. Frid. otia bo-
 tanica 37
 Gottingensis reg. scientiar.
 societ. theſ. et praem. ad
 an. 1763 et 1764. 369
 sq. 717 sq.
 Grandinis duritiei causa 237
 a glacie differentia 239
 formatio, ib. seqq. magni-
 tudinis, figurae et coloris
 diuerſitas 241 sq.
 Grauelii, Io. Phil. obitus 373
 memoria 563
 Guyon Imperatoris Ruſſ.
 medicus et conſiliarius
 ſtatus 372. 722
 H.
 Halensis Flora 356
 v. Haller, Albért. Elementa
 physiologiae corp. hum.
 Tom. III. 78
 Du Hamel du Monceau de
 ſemis et plantations des
 arbres et de leur culture
 282
 Helueticus, Io. Claud. Hadr.
 ologium 6 sq.
 Hepatis induratio 267
 Hillary, William. obserua-
 tions on the changes of
 the air and the concomi-
 tant epidemical diſeaſes,
 in the Island of Barbados
 622
 Histoire et memoires de l'a-
 cademie royale des ſcien-
 ces de Paris année 1755.
 3. naturelle generale et
 particuliere avec la de-
 ſcription du cabinet du
 Roi, Tom. VIII. 295
 Hoadly and Wilſons obserua-
 tions on a ſeries of ele-
 ctrical experiments 660
 Bb b 4 Hol-

- Holmiensium aquarum examen 203
Hundertmark, Carol. Frid. Diff. de vrina cretacea 359
Eius obitus 557 memoria et scripta 727 sqq.
Hybridarum plantarum existentia 473
Hydrargyrum vid. Mercurius.
Hydropis curatio 276 hydropis defuncti sectio 579 sq.
Hypochondriaci mali curatio 613
Hysterici mali causa et curatio 611. sq.
I.
Jancke, Io. Gottfr. anat. et chirurg. Prof. P. O. Lips. 558 eius obitus 725
Jasmini species 596 sq.
Ibicus imberbis descriptio 654 sq.
Ichthyologici studii methodus faciliior et tutior 543
Infanticidiorum inuestigatio 161 sq.
Inflammabilium mineralium genera 341. 351
Insectorum a corruptione praeservatio 324 insecta frumentorum morbos producentia 639 sqq. insecti volitantis per os et aluum infantis excretio 583
Inspirationis causae 98 sqq. species 104
Intermittentium febrium curatio 275 sq.
Intestinatorum coalitio 137
Ipecacuanhae vsus in dysenteria 412
Irritabilitatis causa 270
Isatidis animalis descriptio 656
Isenflamm, Iac. Frid. de spiritu in morbis 696
Iungermanniae, algae generis, character 123
de Iusti, Io. Henr. Gottl. acad. scientiar. Monachiens. praemium acc. 183 K.
Klingenshierna, Sam. ab acad. scient. Petrop. praemium acc. 720
Kniphosii Io. Hieron. Botanica in originali Centur. I-VIII. 227 eius obitus 724
Koelreuter, Ioseph Gottlieb, vorläufige Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen 469
Kongl. Vetenskaps akademiens Handlingar för aot 1759 Vol. XX. 195
Krause, Carol. Christ. anat. et chirurg. Prof. extraord. Lipsiens. 725
Krause Imperatricis Russ. medicus 723
L.
Labyrinthi subterranei descriptio 527 sq.
Laelii fontis disquisitio 526 sq.
Lamanda serpentum rex 56
Langrish Brown plain directions in regard to the Small Pox 514
Lapidicina prope Costozam inuenta 527 sq.
Lapidum genera 341 in igne indurescentium ordines 342 figuratorum distinctio ib. calcareorum disquisitio 449 vitrescentium examen 450 globosorum genera

- generatio 599 sq. trochileatorum descriptio 65
num hi species trochitarum sint? 67 sq.
Laryngis fabrica 112
Lauri vulgaris character 609
Ledermüllers, Mart. Froben. mikroskopische Gemüths- und Augenergötzung 415
Lebmanns, Ia. Gottlob, Entwurf einer Mineralogie, zweyte. Auflage 337 *Probiertkunst* 432
Leyser, Frid. Wilh. Flora Halensis 356
Lichenis plantarum generis historica consideratio 143
seq. plicati vsus 144 rangiferini vsus ih.
Limacis cochleari purpuram ferentis descriptio 139
de Limbourg, Robert, quaestio: quelle est, l'influence de l'air sur les vegetaux 475
Linguae fabrica musculosa 114 formationis malae in loquela effectus 118
Linnaei, Carpl. disquisitio quaestionis de sexu plantarum 464
Lithogenesiae ratio 599
Lithospermo affinis planta 596
Loquela organa 114 sq. a cantu differentia et elementa 117 in virgine canente defectus 581
Louis, Anton. societ. reg. scient. Gottingenf. membrum extran. 717 ab acad. Halens. Doctoris Medicinae gradum accepit 722
Ludwig, Christian Gottlieb, *Ectypa vegetabilium vibus medicis praecipue destinatorum* 230
Lugdunenf. Gall. scient. elegant. literar. et artium academ. thes. et praem. ad ann. 1764. 718
Lumen ex aqua maris proveniens 392. 399
M.
Machinae ad curis fracturam curandam inventae 123 sq.
Magnesia distinctio 350
Magneticae acus variatio 501 magneticus vortex 395
Malachitis lapidis descriptio 580 sq.
Mali sativae fructu striato, punctis rubentibus confuso descriptio 658 sq.
Mancanillae pomorum effectus venenati 151
Manetti, Xaver. lettera sopra la malattia, morte et dissezione anatomica del cadavere di Antonio Cocchi 164
Manna ex fraxinis et salicibus 405
Maris baltici fluxus et refluxus vestigia 76 sq.
Martialia, medicamenta 11
Martis sal vasa lactea non intrat 140 sq.
Matthiae, Georg, conspectus historiae medicorum chronologicus 538
Maty societ. reg. scient. Londin. secretarius 373
Mauchart, Dav. Prof. Med. extraord. Tubing. 723
Medicae observationes de remediis singularibus 605
Medicorum historiae conspectus chronologicus 538
B b 5 Me-

- Medullæ oblongatæ vis in
sensu et motu producendo 403
- Membranarum corporis
hum. distinctio 680
- Memoire instructif sur la
maniere de ressembler, de
preparer, de conserver, et
d'envoyer les diverses
curiosités d'histoire natu-
relle, 318 de mathemati-
que et de physique pre-
sentés à l'academie roy.
des sciences T. III. 387
- Menstruorum fluxus a vo-
mitu suppressus 279
- Mercurii distinctio 353 do-
cimasia 463 congelatio
212 sqq. vsus in morbis
variis 424. 431 præpara-
tiones cum acidis 426 sq.
solutio cum alcali 428
sublimati corrosivi in lue
venerea vsus 277. 430
- Meteora ignea 491. 495
- Metallorum genera 343 sq.
351 ductilitas 232 sqq.
ponderis causa 235 illa
soldendi novus modus 9
cur frictione electrica red-
di nequeant? 19
- Microscopicae oblectatio-
nes 415
- Mineralia corpora disqui-
rendi methodus 443. 449
eorum classes 338. 346
fluores 349
- Mineralogiae definitio 338
- Moegling, Christ. Lud. ob-
itus 374
- Monestier Blaise Diff. sur la
nature et la formation de
la grele 237
- Monspeliensis societ. reg.
scientiar. membra 545
- Monstruosi foetus sectio 521
- Monstrum caninum 588
- Morbi nigri Hippocratis en-
ratio 266 epidemici in
Normandia 404 morbo-
rum spiritus 698 sqq.
- Mounsey Imperatoris Russ.
archiater 372
- Muci membranae pituitariae
vsus 536 sq.
- Müller, Gerard. Andr. ob-
itus 555
- Muris aranei descriptio 298
aquatici descr. 299 avel-
lanarum maioris et mino-
ris descr. 305 sq. sylvestris
descr. 306 alpini descr.
307 sq.
- Murray societ. reg. scient.
Gottingens. secretarius
716
- Musæi Baruthini editio pro-
missa 559
- Musculorum ossa durities
485 intercostalium actio
82 sq.
- Mustelæ Zibellinae descr.
653
- Mutinenfis aquae subama-
rae analysis et vsus 266
seq. martialis descr. et
vsus 262 thermalis analysis
et vsus 263
- N.
- Narium internarum descri-
ptio 532 sqq. vsus 537
- Nectarii florum examen 474
- Nervorum origines et in in-
collisio 505 morbi 667 sq.
- Niccolum novum semina-
tallorum genus 355
- Nicotiana curculiones necat
4
- Nixus inspirationis species
105
- Nova acta physico-medica
aca.

- academiae caesar. Leopold. Carolin. Nat. Cur. T. II. 579 Noui commentarii academ. scient. imperial. Petrop. T. V. ad ann. 1754 et 1755 T. VI. ad ann. 1756 et 1757. 651
- Nubis, in qua formatur tonitru, qualitas electrica 172 sq.
- Nuova raccolta d'opuscoli scientifici e filologici T. V. VI. VII. 520
- Nutritio quid? 217 plantarum quomodo perficiatur 218
- O.
- Obesitate mortui sectio 581
- Oculi structura et morbi 694
laesio singularis eiusque curatio 149 sq. mechanis-
mus variis rerum distan-
tiis accommodatus 30 sq.
- Odontalgiae causa et cura-
tio 674. 684 sq. catarrha-
lis curatio 586
- Oenantes aquaticae succo
viroso crocante effectus
venenati 157 sq.
- Oettinger, Ferdin. Christoph.
Med. Prof. ord. Tubing.
555
- Oleorum virtus anthelmin-
tica 154 olei succini na-
tura 46
- Olfactus organi descriptio
535 sq.
- Opii effectus 523 in febre
neruosa vsus 256
- Opusculorum scientias et
philologiam illustrantium
noua collectio 520
- Orthoceratitis species ra-
rior. 146
- Oscitatio quid? 104
- Osteocollae generatio 604
- Otia boranica 37
- Ouis laticaudae descripto
654
- P.
- Palmae marinae descript. 16
- Palumbi migratorii descri-
ptio 210
- Pancreatis extensio singula-
ris 279 induratio 268
- Paralysis electricitate cura-
ta 486
- Parisiensis acad. reg. scient.
hist. ad an. 1755. 3. reg.
chir. acad. thes. et praem.
ad an. 1763. 367 555
- Paronychia species et sym-
ptomata 675
- Pauo marinus 399
- Pecuris fabae Brasiliensis de-
scriptio et vsus in dysen-
teria 198. 200
- Peripneumoniae curatio 272
putridae symptomata et
curatio 691 mixtae vesica-
toria conueniunt 138
- Peruiani corticis vsus in
delirio febrili 141 in febre
neruosa 257 in dysenteria
413 in variolis 512 in
compescenda vulnere
haemorrhagia 33 sq.
- Petrefactionis causa 524 pe-
trefactorum ortus et di-
stinctio 342. 355
- Petropolitanæ imperial.
scient. acad. noui com-
mentarii T. V. ad an. 1754
et 1755 T. VI. ad an.
1756 et 1757. 651 thes.
et praem. ad an. 1763.
181 ad ann. 1764. 721
- Pfann, Matth. Georg. obitus
556
- Phalaena hermaphroditica
cum

eum descriptione eru- cae ex qua illa prouenit 649 sq.	Etions vaporeuses de deux sexes 611
Philipp. Io. ab acad. Loua- nienf. praeium acc. 720	Praemium dissertationi su- per arthritide destinatum 554
Philosophical transactions Vol. L. Part. II. for the Year 1758. 130 Vol. LI. Part. I. for the Year 1759. 481	Procellariae borealis descri- ptio 201
Phthisi aerea defunctae se- ctio 278 sq.	Prunarum noxa 598
Physiologiae corp. hum. ele- menta T. III. 78	Pulmonum fabrica 91. 93 sq. respiratio 98 sqq. vtilitas 110 sq.
Piae matris fabrica et morbi 671	Pyrophori Hombergiani pa- ratio 393 sq.
Pira prolifera et frondosa 658	Q.
Pisauriensium fossilium hi- storia 523	Quartanae febris curatio 275
Piscium ordines 58 aetas 207sq. euisceratio et con- seruatio 321 sq.	Quinta essentia mineralis 10
Plantarum somnus et vigi- liae 132 sexus disquisitio 464. 469 hybridarum exi- stentia 473 compositarum ordines 73	R.
Plantatio arborum 290 sqq.	Ranby, Io. method of trea- ting gunshot wounds 32
Plaz, Ant. Wilh. Diss. de therapia per iucunda 710	Respirationis functio 81. 98 sqq. necessitas 107 tempus quo vna absolui- tur 104
Diff. de therapia per in- iucunda 712	Responsorum medicorum collectio 169
Plethorae distinctio 681	Ricini foliorum effectus 151 sq.
Pleurae vsus 89 eam inter et pulmones 2er non con- tinetur 90	Ridiger, Anton. chem. Prof. Ord. Lipsiens 558
Pleuritidis curatio 272	Rosae flos prolifer et fron- dosus 659
Plumbi distinctio 352 docu- mentum 461	Rose'n, Nicol. a Rege Suec. eques factus 723
Pohl, Io. Christophor. anat. et chirurg. Prof. P. O. Lipsienf. 725	Rothomagensis reg. scient. acad. thes. et praem. ad an. 1762. 367
Pomariorum cultura et vti- litas 289	Risus causae et effectus 106
Pomme essay sur les affe- ctions	Rubigo frumenti morbus 637
	Ruhlanarum acidularum exa- men et vsus 599
	S.
	Sabatier, Raph. Beneuent. theses de variis cataractarum extrahendi modis 518
	Sach-

Sachſii, Io. Iac. obitus 724
 Saliſium examen chemicum
 444 ſq. genera 340. 350
 ammoniaci cum mercurio
 mixtio 29 ſedatiui pro-
 prietas ſingularis 24 ſuc-
 cini natura 42 ſq.
 Sanguinis ab aere refrigera-
 tio 109 ſq. in arteriis mo-
 tus 702 ſq. ſeri fermenta-
 tio 363 ſq.
 Saſſafras arboris deſcriptio
 595 ſeq. 608 ſq.
 de Sauvage Boiſſ. Diſſ. ou
 l'on recherche comment
 l'air, ſuivant ſes differen-
 tes qualitez agit ſur le
 corps humain 243
 Saxorum diſtinctio 355
 Schaaſchmidt, Aug. Prof.
 Med. ord. Buzov. 183
 Schaeffer, Iac. Chriſt. epiſt.
 de ſtudii ichthyologici faci-
 liori ac tutiori methodo
 543 *der wunderbare und
 vielleicht in der Natur noch
 nie erſchienene Eulenzwit-
 zer nebst der Baumraupe,
 aus welcher derſelbe ent-
 ſtanden* 649
 Schilling Imperatricis Ruſſ.
 medicus 722
 Schmidel, Caſim. Chriſtoph.
 Diſſ. inaug. botanica de
 Blaſia 119 Diſſ. de lun-
 germanniae charactere
 121
 Schultz, Chriſt. Frid. *Betrach-
 tung der verſleinerten See-
 ſterne und ihrer Theile* 63
 Scirrhii poſt febrem tertia-
 nam orti 276 ſq.
 Sciuri minoris virgati deſcrip-
 tio 654
 Scolopendrae marinae de-

ſcriptio 483 teretis pedi-
 bus vtrinque centum de-
 ſcript. 389
 Scrinci, Ant. Ioseph. tracta-
 tus de fontibus ſoteriis
 Toeplensibus in regno Bo-
 hemiae 328
 Scriptorum phyſico-medico-
 rum, quae anno 1758 pro-
 dierunt, indicis ſupple-
 mentum alterum 187 an-
 ni 1759 indicis ſupple-
 ment. 190 anni 1760 in-
 dex 567 huius continuatio
 731
 Seba, Albert. locupletiffimæ
 rerum naturalium theſau-
 rus T. I. II. III. 48
 Secalis cornuti cauſae 639
 Secretionis animalis ratio
 689 ſq.
 Seileri, Chriſt. Iac. obitus 557
 Semimetallorum genera 344
 353 ſqq.
 Seminum in plantis origo
 221 perfectorum ſigna
 287 mundatio 288 diſtin-
 ctio et conſeruandorum
 ratio ibid. ſq. ſationis di-
 verſitas 289
 Sensorii communis definitio
 677 ſq.
 Seri ſanguinis fermentatio
 363 ſq.
 Serpentis definitio 53 gene-
 ratio 54 a viperis diſtin-
 ctio et cum lacertis con-
 venientia ib. icones et ana-
 tome 55 ſq.
 Silicis genera 340
 Simaroubae corticis uſus 580
 Singultus cauſa 106
 Soporis cauſa proxima 402
 Soricis deſcriptio 305
 Spiel-

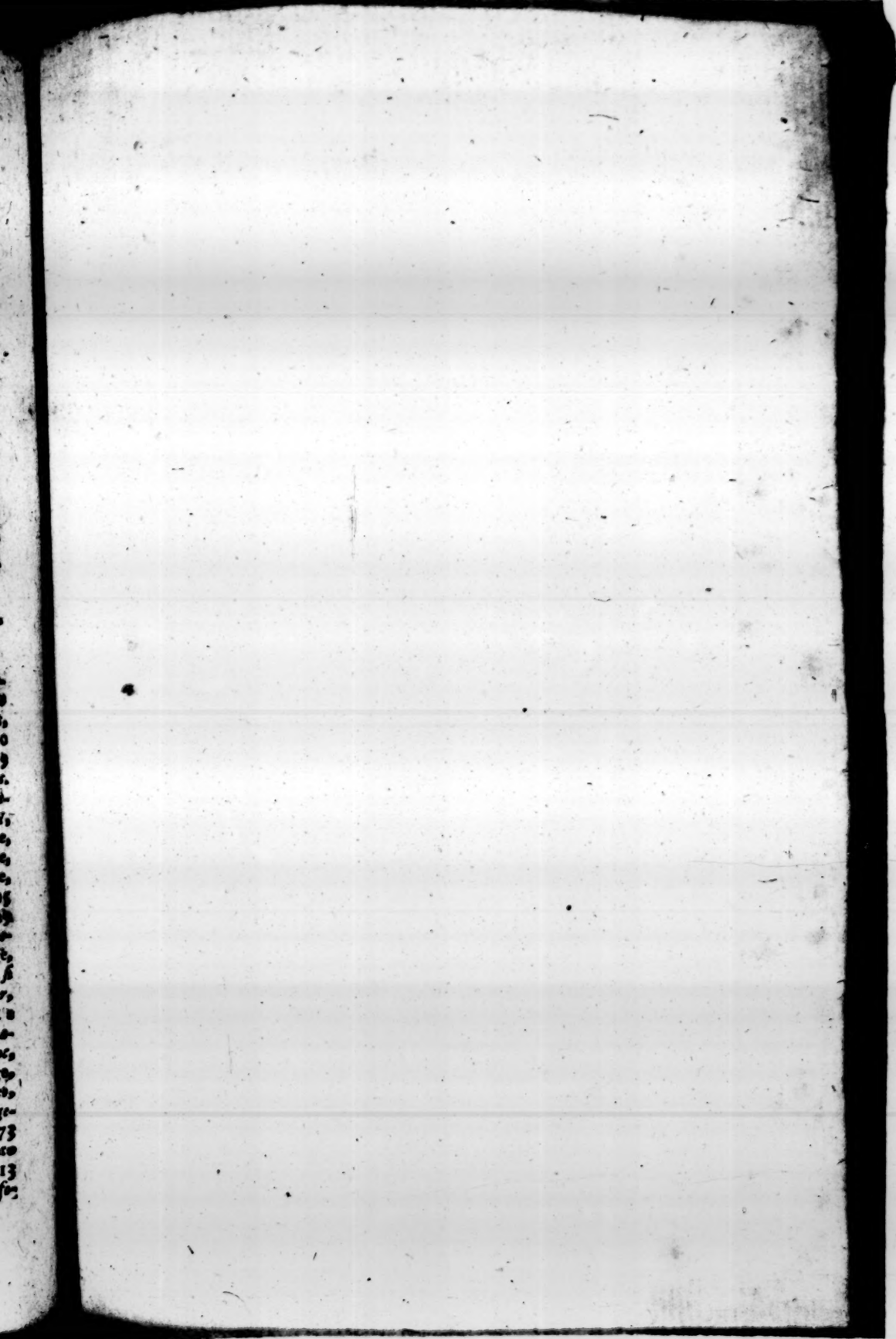
- Spielmann, Iac. Reinhold.
Diff. de hydrargyri prae-
paratorum internorum in
sanguinem effectibus 424
- Spirituum animalium, vege-
tabilium et mineralium
effectus 673 sq. acidorum
ad frigus efficiendum vsus
215 sq.
- Spongiae formatio a vermi-
bus 140
- Spumae lupi descriptio 433
- Stanni distinctio 352 docu-
mentis 461
- Staphisagriae seminis vsus
586
- Stellarum marinarum tabula
synoptica 68 conservatio
322 fossilium classes 69
- Stenonis, Nicol. vitae de-
scriptio 540
- Sternutationis causa et effe-
ctus 105 sq.
- Stevens practical treatise on
fevers 687
- Stockar de Neuforn tracta-
tus chemico-medicus de
succino in genere 40
- Stoerk, Ant. annus medicus
secundus 271
- Succini natura et differentia
40 generatio et locus na-
talis 47 vsus 48 disquisitio
chemica 41 partes consti-
tutivae 42 solutiones 590
- salis natura ih. sqq. olei
natura 46
- Succicae acad. reg. scient.
acta ann. 1759. Vol. XX.
195
- Sulphuris in aquis minerali-
bus praesentia 493
- Surdi quomodo loqui di-
scant? 119
- Suspirium quid? 104
- Sylvas formandi methodus
292 sq.
- T.
Talpa descriptio 299 sq.
- Tartari solubilis species et
praeparatio 13 sq.
- Terrarum disquisitio 444
genera 339 calcarearum
characteres 347 silicearum
descriptio 348 argillacea-
rum genera ib. asbestina-
rum species 349 terrae ad
culturam arborum ido-
neae 284 sq. terrae motus
in insula Sumatra observati
131 in insula Guadaloupe
143
- Tetani causae 629 sympto-
mata et curatio 630 sq.
- Therapia per iucunda 710
per iniucunda 712
- Thlaspi filiculis ellipticis fo-
liis lanceolato-linearibus
integerrimis descr. 652 sq.
- Thoracis motus in respira-
tione 81
- Thymi glandulae fabrica et
vsus 88 sq.
- Thyroidae glandulae fabri-
ca 113
- Tillet Diff. sur la ductilité
des métaux et les moyens
de l'augmenter 232 Diff.
sur la cause, qui corrompt
et noircit les grains de
bled dans les épis, et sur
les moyens de prévenir
ces accidens et suite des
experiences et reflexions
relatives a la dissertation
sur la cause qui corrompt
et noircit les grains de
bled dans les épis 634
- Tincturae mercurialis prae-
paratio 9 proprietates 27
Tillot

- Tissot de morbo nigro, scir-
rhis viscerum, cephalæa,
inoculatione, irritabilita-
te, cum cadauerum sectio-
nibus 265
- Titii, Io. D n. Pr. de diuisione
animalium gener. 74 Diff.
sistens vestigia fluxus et re-
fluxus in mari baltico 75
- Toeplensium aquarum me-
dicatarum examen 328
- Tonitru ortus 20 cum ele-
ctricitate similitudo 172
seqq.
- Tourmalin lapidis electrici-
tas 496 sqq.
- Tralles, Balth. Lud. de me-
thodo medendi variolis
hactenus cognita sæpe in-
sufficiente magno pro in-
oculatione argumento 508
- Transactiones philosophicæ
Vol. L. P. II. 130 Vol. LI.
P. I. 482
- Trifolii acetosi vsus 586
- Tripolitanae terrae ortus
486 differentia 15
- Tritonis Linnaei descriptio
et species 156 sq.
- Trochitarum descriptio 64
- Tuhcuri animalculi descri-
ptio 211
- Tussis causa et effectus 105
- Tympanitidis symptomata et
curatio 276
- V.
- Vaccae grunnientis villosae,
cauda equina descriptio
654
- Vandelli Domenic. analisi
d' alcune acque medicinali
del Modonese 260
- Vaporosarum affectionum
causae 611 curatio 612 sqq.
- Variolarum inoculatio 269.
- 513 prophylaxis 510 sq.
stadia 515 sqq. maligna-
rum curatio 275 variolæ
verae cur nunquam reuer-
tantur? 363
- Vasorum nouorum in ani-
mali adulto formatio 223
- Vegetatio quid? 217
- Venaesectio in dysente-
ria 411 in variolis 512. 515
- Venarum pulsatio nulla
702 sqq.
- Venti in corp. hum. impul-
sio 246
- Ventriculi dolore defuncti
sectio 267 sq.
- Vermium excretio consuul-
siuorum motuum causa
133. 153 sq. vomitu re-
iectio 155. spongiam for-
mantium descr. 140
- Vesicatorii effectus in cele-
ritate pulsus refraenanda
137 sq. vsus in variolis
512
- Vespa, Ioseph. in nosocomio
reg. Florent. chirurg. Prof.
183
- Vespertilionis descriptio et
species 301 sqq.
- Viallet ab acad. reg. scient.
Tolosan. praemium acc.
719
- Visus simplex in duplici ocu-
lo 406
- Viperæ generatio et a ser-
pente distinctio 54
- Vitri electricitas 497 sq.
- Viuerræ fuscae descript. 211
- Vocalium literarum genesis
et differentia 117 sq.
- Vocis organa 112 mutatio a
lingua et labiis 116
- Vomitus chronici causa 209
vriofus 491
- Ver-

Vredinis progressus et causa	390	Werner, Io. Wilh. De can-	
Vrinae suppressio	490	sam, cur homines senes	
taceae causae	360 sq.	tantum variolis ven et	
Vrogalli minores quomodo		morbillis corripiantur	
per mansuefactos propa-		umbrans	363
gandi?	205	Wolff, Casp. Frid. Diff. theo-	
Vrsi descriptio	309 seq.	ria generatiois	217
Vulnera sclopetorum tra-			
ctandi modus	32	Z.	
Vulpis americanæ descri-		Zeolites novum fossilium	
ptio	314	genus	349
W.		Zoophytorum genera	57 a
Wallerii, Io. Gottschalk, ani-		corruptione conservatio	322
maduersiones chemicae ad			
ictum fulminis in arce re-		Zinci distinctio et nota	354
gia Vpsaliensi	619	doctimasia	462
Weismanni, Io. Frid. me-		Ziuiii montis aquae falsae	264
moria	184		

Emendanda.

Pag. lin. 30. *angustum*, lege, *angustum*. ead. lin. 32 *collocatus*, lege *col-*
latur. p. 6 l. 28. *nuebas*, lege, *volebas*. p. 9 l. 14 *MACQUERO*, vs. lege, *MACQUERVS*. p. 10 l. 22 *pro-cauea*, lege, *cello*. p. 11 l. 19 *geodactili*,
lege, *geodactis*. p. 17 l. 19 *astrabantur*, lege, *astrabuntur*. p. 29 l. 10
lege, *demonstraturum se esse*. ib. l. 29 *alterius*, lege, *alterius*. p. 41 l. 19
rectificatissimo, lege, *rectificatissimo*. p. 136 l. 12 *bilariis*, lege, *biliariis*.
p. 188 l. 13 *ASCLPIADE*, lege, *ASCLEPIADE*. p. 190 l. penultima, *Inu-*
nur, lege, *Inuenerur*. p. 191 l. 15 *ibid.* lege, *London*. p. 192 l. 4 *RVNBV*,
lege, *RANBY*. p. 253 l. 31 *boc*, lege, *bac*. p. 256 l. 23 *blandum*, lege,
blandam. p. 262 l. 19 *neutri*, lege, *neutrus*. p. 301 l. 22 *pertinet*, lege,
pertinent. p. 355 l. 16 *nominatus*, lege, *nominatas*. p. 387 l. 11 lege,
tertio hoc in tomo. p. 394 l. 9 *bis*, lege, *hic*. ib. l. 24 *illo*, lege, *illi*. p. 398
l. 22 *ibi quae*, lege, *ibique*. p. 397 l. 14 *assingit*, lege, *astingat*. ib. l. 29
applicationem, lege, *explicationem*. p. 398 l. 10 *eripuerint*, lege, *eripu-*
erit. p. 399 l. 21 *mutatur*, lege, *mutetur*. p. 405 l. 8 a fine, *azygos*, lege,
azygo. p. 406 l. 23 *quarum*, lege, *quacum*. p. 446 l. 32 *si terra*, lege, *si*
cum terra. ib. l. 33 *praecipisatur*, lege, *miscetur*. p. 449 l. 20 *congitur*,
lege, *coniungitur*. p. 479 l. 14 *obstrans*, lege, *obstruunt*. p. 488 l. 11 a
fine *inter et*, lege, *inter et*. p. 493 l. 4 a fine, *saluturis*, lege, *saluta-*
ris. p. 494 l. 12 *eum*, lege, *eam*. p. 496 l. 17 *fit*, lege, *fit*. ib. l. 26 *boc*,
lege, *bac*. ib. l. 3 a fine, *propriae*, lege, *proprie*. p. 499 l. 16 *capis*, lege,
cepis. p. 504 l. 21 *persequitur*, lege, *persequitur*. p. 509 l. penult. *co-*
lege, *iis*. p. 521 l. 4 a fine, *opiniem*, lege, *opinionem*. p. 528 l. 3 *obse-*
rum, lege, *obtegitur*. p. 546 l. ultim. *Medicine*, lege, *Medicine*. p. 573
l. 19 *post. II. adde, III. IV. V. VI. gallice et latine Voll.* 6 p. 577 l. 19 *pro*
492 lege, 503 p. 623 l. 13 *senectatem*, lege, *senectutem*. p. 627 l. 13
hunc, lege *banc*. p. 647 l. 10 *Tora*, lege, *Flora*. p. 701 l. penultim. *fo-*
lia, lege, *foliorum*.

73
13
60